

ХА. А. МЕЛЕР

НАЙ-ГОЛЕМИТЕ ЛЪЖИ В ИСТОРИЯТА III

Алчни, цинични, ненаситни!

ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА **БАРД**

ХА. А. МЕЛЕР

НАЙ-ГОЛЕМИТЕ ЛЪЖИ В ИСТОРИЯТА III

БАРД

Историята на човечеството е затпачена от изстъпленията на религиозни водачи и техните последователи и свещенослужители. Като се започне от най-ранните цивилизации в Египет и Индия, през древногръцкия оракул в Делфи и боговете на Римската империя, та до християнството – борбата за власт между духовенството и светското управление излиза винаги на преден план.

В третата част на своята поредица Ха. А. Мелер разобличава жреците, обслужващи големите световни религии, като най-алчните за власт, материални блага и плътски наслади членове на обществото. Първоначално жреците са духовните водачи на своите народи, дали им писменост, култура и възвишени представи за живота и смъртта. Разгледаните от автора примери обаче показват, че с течение на времето тези свещенослужители деградираат дотам, че повличат цивилизациите към упадък. С измислените митове и легенди, със заплахите за вечни мъки в отвъдното и за сурови наказания в настоящето божиите люде всъщност са имали една-единствена цел – да манипулират и контролират народа, за да пълнят собствените си кесии.

ISBN 978-954-655-806-0

9 789546 558060 >

eBooks

bard.bg

ЦЕНА: 17.99 лв./ 9.20 €

ХА. А. МЕЛЕР

НАЙ-ГОЛЕМИТЕ ЛЪЖИ
В ИСТОРИЯТА

III

**ВСИЧКИ ПРАВА
НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
СА ЗАПАЗЕНИ!**

**Никаква част от това издание
не може да бъде възпроизвеждана
под каквато и да е форма
и по какъвто и да е начин
без изричното разрешение на
ИК „БАРД“ ООД.**

За поръчки се обадете на телефон
02/979 09 61

или ни посетете на интернет адрес
www.bard.bg

Може би ще откриете книгата, която ви интересува.
Ще я получите направо вкъщи.

**HA. A. MEHLER
NOCH GRÖßERE LÜGEN DER GESCHICHTE
Priester, Götter und Gelehrte**

**Copyright © by H. Mehler, 2017
All rights reserved.**

**© Алеко Дянков, превод, 2017
© „Megachrom“ – оформление на корица, 2018
© ИК „БАРД“ ООД, 2018**

ISBN 978-954-655-806-0

ХА. А. МЕЛЕР

НАЙ-ГОЛЕМИТЕ
ЛЪЖИ
В ИСТОРИЯТА III

БАРД
ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА

От същия автор

Най-големите лъжи в историята
Най-големите лъжи в историята II

СЪДЪРЖАНИЕ

ОЩЕ ПО-ГОЛЕМИ ЛЪЖИ В ИСТОРИЯТА (1)	7
1. ЗАГАДКАТА СЪС СВЕТАТА ТРОИЦА.....	11
2. ИСТИНАТА ЗА ЗАРАЖДАНЕТО НА ЕЗИЦИТЕ	32
3. ИЗГУБЕНИЯТ РАЙ: АТЛАНТИДА	70
4. ЖРЕЦИ, БОГОВЕ И УЧЕНИ – В ДРЕВЕН ЕГИПЕТ И В ХРИСТИЯНСТВОТО	83
5. ТАЙНИТЕ НА ДРЕВНОИНДИЙСКИТЕ ЖРЕЦИ.....	106
6. ТАЙНАТА НА ДЕЛФИЙСКИЯ ОРАКУЛ	121
7. БОРБАТА ЗА РИМ.....	135
8. БАРБАРОСА – КРАТКА БИОГРАФИЯ ИЛИ ЕДНА НОВА ИСТОРИОГРАФИЯ	167
9. ТРИТЕ ГОЛЕМИ ЛЪЖИ НА ХРИСТИЯНСТВОТО – ИСТИНАТА ЗА СРЕДНОВЕКОВИЕТО.....	192

10. ТАМПЛИЕРИТЕ, ПЪРВА ЧАСТ: ТРИТЕ ТАЙНИ НА ТАМПЛИЕРИТЕ, ИЛИ ВЪЗХОД И ПАДЕНИЕ НА НАЙ-МОГЪЩИЯ РИЦАРСКИ ОРДЕН НА СРЕДНОВЕКОВИЕТО	206
11. ТАМПЛИЕРИТЕ, ВТОРА ЧАСТ: ДЕЙСТВИТЕЛНИТЕ ПРИЧИНИ ЗА ИЗЧЕЗВАНЕТО НА ОРДЕНА	232
12. СТРОГО СЕКРЕТНО – ЗАБУЛЕНИТЕ В ТАЙНА ИЗТОЧНИЦИ НА ХРИСТИЯНСТВОТО	240
ОЩЕ ПО-ГОЛЕМИ ЛЪЖИ В ИСТОРИЯТА (2)	258

ОЩЕ ПО-ГОЛЕМИ ЛЪЖИ В ИСТОРИЯТА (1)

Нека се впуснем без много предисловия направо в материята!

Като за начало трябва да си призная, че в никакъв случай не съм очаквал „Най-големите лъжи в историята“, том 1, да се превърне в бестселър, макар че всеки автор тайно се надява книгата му да се продава като топъл хляб. До момента са купени близо 100 хиляди бройки вече на пет езика. Това донякъде ме учуди, тъй като в нея бях споделил някои не особено праволинейни възгледи за историята, които едва ли биха могли да минат за „политически коректни“ и не получиха особено голяма подкрепа от страна на всички представители на историографическия „истаблишмънт“. Обявиха ме за „непокорното дете на историците“, но това ме зарадва, тъй като няма нищо по-мизерно да бъдеш част от стадото на послушните и наивни бюргери, казващи „да“ на всичко и всеки.

Движейки се извън някои „научни среди“, получих обаче и редица предимства. Не се наложи да правя (интелектуални) разкрачи, нямаше нужда да се кланям на всички посоки и да моля за одобрение, както правят днес, за съжаление, доста „историци“, понеже са част от определени институции и се подчиняват на дадени правила, налагащи им до голяма степен какво могат и какво не могат да казват.

В този дух написах с радост и удоволствие и втория том на „Най-големите лъжи в историята“, който също се продава добре. Едно германско издателство промени обаче заглавието на „Най-големите фалшификации в историята“, факт, с който като автор трябва да се примириш.

В резултат възникна нещо като фенклуб на Хорст Мелер, тъй като продължавам да си приказвам и пиша както ми харесва, не се съобразявам с никого и най-безкомпромисно разкривам лъжите в историографията, независимо от кой идеологически или политически ъгъл идват те. Дори Ролф Хохут* се свърза с мен. Световноизвестният автор на „Наместникът“ ме похвали, нещо като литературно рицарско звание.

Имаше обаче и някои критици, които не можах да се въздържат да мърморят за моя „стил“ – нещо, което се прави винаги, когато се страхуваш от дискусия по същество или не ти достига интелектуалният багаж. Понятието „стил“ е толкова разтегателно, че може да означава всичко или нищо. 99 процента от моите читатели обаче харесват непринудения ми език, същия този стил, както и факта, че не крия нищо и говоря и пиша като обикновения човек. Между другото, така са правели и Лутер и Бертолд Брехт.

Но да се върнем към текста.

* Германски драматург (род. 1931 г.), един от основоположниците на документалния театър. Пиесата му „Наместникът“ (1961 г.) тематизира отношението на Ватикана към холокоста. Смятана първоначално за прекалено провокативна, пиесата е публикувана едва през 1963 г., когато е и нейната премиера в Западен Берлин. При няколко европейски постановки се стига до бурни сцени сред публиката, а до 1966 г. авторът забранява поставянето на пиесата в Източна Европа с опасението, че ще се използва за пропаганда срещу Католическата църква. На български е издаден един сборник с две пиеси и есета – „Юристи. Лекарки. Върховете на айсберга“, Народна култура, 1986, превод Яна Мутафчиева и Стефан Начев. – Б. пр.

КАКВО ЩЕ НАМЕРИТЕ В ТАЗИ КНИГА

Нека повтора: след като първите два тома на „Най-големите лъжи“ намериха толкова много читатели, бе съвсем естествено да напиша и трета част.

В първия том разобличих предимно исторически личности, от Цезар, стария кръвопиец и касапин, до Наполеон и Бисмарк. Тези личности, „творили история“, бяха в центъра на вниманието.

Вторият том разпердушини някои идеологии и философии – от комунизма до фашизма и други идеи.

В сегашната трета част основната ми задача е да осветля различни божества и техните жреци. По-конкретно тази книга ви предлага отговори на следните въпроси:

- Какво се крие всъщност зад загадката на *Светата Троица*? Досега никой не ни е казал за какво става дума. Бог Отец, Бог Син и Светият Дух са едно и същевременно три различни неща? $1 + 1 + 1 = 1$? Всъщност историята ни дава точен отговор на този въпрос.

- За какво става дума при митичната, мистериозната и много интересната *Атлантида*? „Изгубеният рай“? Съществувала ли е, или не? И ако наистина е съществувала, как е изглеждала тази чудна цивилизация? И още нещо: редно ли е един историк изобщо да се занимава сериозно с тази тема?

- Какви са били тайните на древногръцките жреци? Както знаем, зад много от политическите и историческите събития в древна Елада са стояли жреците. Те са били кукловодите зад кулисите. Но как са успявали да контролират, манипулират и дирижират цялото население?

- Същия въпрос можем да си зададем и за египетските и римските жреци. В Древен Египет и Древен Рим божествата и техните свещенослужители са играели много по-съществена роля, отколкото обикновено ни учат в училище. Но как точно тези жреци са манипулирали вярващите?

- Средновековието, особено в Германия, също дава богат урожай, що се отнася до влиянието на свещениците. По-нататък в тази книга ще го покажем с помощта на биографията на император Фридрих Барбароса.

- Кои са били мистериозните тамплиери, тази странна амалгама от воители и монаси? Кой е изковал най-убийствената военна каста за всички времена?

- От голям интерес е и въпросът какви *техники* са използвали авторите на Библията и как точно е написан Новият завет.

- Нека също така попитаме: кога и как се създава човешкият език, говоримият и писменият? Езикът със сигурност не ни е даден от „Бог“, както едно време са се опитвали да ни втълпят. Та как, значи, е протекъл този спектакъл? Кога и как сме се научили да говорим и да пишем – като оставим настрана всички захаросани религиозни приказки?

- И накрая: кои са трите най-големи лъжи на християнството и от кои извори са черпили авторите на Стария завет в действителност?

Това е само кратък преглед на съдържанието на следващите страници. Потопете се отново с мен в миналото, чиито загадки чакат да бъдат разгадани.

Като начало нека погледнем темата за „Светата Троица“. Всъщност тази тайна може да бъде разкрита съвсем лесно, а феноменът разбран напълно, ако човек познава историята.

1.

ЗАГАДКАТА СЪС СВЕТАТА ТРОИЦА

Ама не е ли прекрасно да се издигнеш над боговете и да бъдеш техен съдник! Че нали обикновено е точно обратното – ние, смъртните, биваме съдени от божествата, които си играят с нас. И винаги изглеждат по-могъщи, по-умни и по-мъдри от нас...

Едно от най-объркващите неща, което ни мъчи от деца, е потайното учение за *Светата Троица* в християнската църква.

Как, по дяволите, да го разбираме това учение?

От една страна, могъщите на думи господата теолози говорят за *един* Господ, в същото време обаче твърдят, че същият този Господ се манифестира в *три* личности. С високо вдигнат показалец ни разказват за 1. Бог Отец, 2. Син Божи (Исус Христос) и 3. Светия Дух. Става дума за тайнственото *триединство*, или за *Светата Троица*.

Според твърденията на теолозите имаме една личност и същевременно три личности.

Как обаче човек, разполагащ с малък и жалък разум, да разбере това твърдение? Едно нещо или една личност съществува веднъж. Или пък три пъти? Но не и веднъж и едновременно три пъти. Подобно твърдение противоречи на всякаква логика. $1+1+1=1$? Това уравнение няма как да е вяр-

но. Здравият разум се възпротивява с всички налични сили. Дори на децата им се изправят косите от тази липса на логика. Посмее ли човек обаче да я посочи с пръст, господата теолози отново предупреждават с високо вдигнат показалец. Как може едно малко и незначително човешко мозъче да иска да разбира *Господ*? Та това е светотатство! Горделивост! Човек не е в състояние да разбере Господ. Господ може, ако му се прииска, да направи от единица тройка. Може да обърне всякаква човешка логика с главата надолу. Като незначително човече, си длъжен да пълзиш в прахта, когато става дума за Господ или за неговите земни заместници – свещениците. „Праха, подчинявай се!“, крещи клирът, помагайки си с клетви и отлъчване, ако някой се осмели да се възпротиви и да използва собствения си разум.

Имало е и има пазени в дълбока тайна кръгове, съставени от най-умните теолози, които са се опитвали да разгадаят тайната на Светата Троица. Столетия наред те са си блъскали главите над невъзможния въпрос как така *една* личност е в състояние да бъде едновременно Бог Отец, Бог Син и Свети Дух, т.е. *три различни* личности.

Светата Троица, мили боже! Наистина си имаме работа с голяма загадка, която обаче не бива да се поставя под съмнение. Та нали цялото християнство се гради на това предположение. Догмата за Триединството е приета като крайъгълен камък на Първия вселенски събор в Никея през 325 година след Христа. Днес на това място се намира градът Изник, близо до Истанбул. Въпросът е бил обсъждан и разнищван и на по-късни събори, както и от редица отци на Църквата.

Хм! През следващите векове дори господата теолози, които уж са на „ти“ с Господ, са имали правото единствено да „вярват“. И въпреки това техният разум се е възпротивявал до крайна степен.

Като резултат имаме какви ли не авантюристични теологични интерпретации и интелектуални тълкувания, не

по-различни от „непорочното зачатие“, развенчано от нас в една от предишните ни книги. Но дори те, най-големите умове на теологията, са капитулирали. След като напрегна-ли до краен предел умствените си възможности, те смирено си признали: не е възможно да погледнеш Божиите карти. И така въпросът останал неразрешен дори и в кръжоците на църковните мислители.

Всъщност можем съвсем лесно да разгадаем тайната на Светата Троица, само трябва да познаваме историята. В действителност разполагаме с точно *четири* исторически факта, които веднага и с един удар ни позволяват да разгадаем мистерията.

Трябвало е просто да се въоръжим с малко историче-ски познания и да се приближим така към Триединството. Почти никога или съвсем рядко е обръщано внимание на факта, че има *точни исторически примери* за християнска-та Света Троица. Още по ревностно е премълчаван фактът, че наистина съществува някаква *тайна* във връзка с това Божествено Триединство. Разбулим ли обаче точно тази тайна, тогава загадката изведнъж се изпарява и можем да разберем какво *действително* се крие зад нея и какво са искали да ни кажат отците.

Така че нека разбулим тайната на Светата Троица.

ФАКТ № 1

Както казахме вече, божественото триединство съвсем не е било измислено от християнството. Затова нека се върнем малко назад в историята на религиите. Още в Древен Рим на-пример е имало такова триединство, на латински са му казвали *trinitas*. Идва от гръцкото *trias*, което означава „тройка“. В Рим това триединство се отнася до божествата Юпитер, Юнона и

Минерва, многоуважавани богове, които римляните открадна-
ли от гърците. При тях имената са били Зевс, Хера и Атина.

ЮПИТЕР, НЕБЕСНИЯТ ГОСПОДАР

За римляните Юпитер бил върховното божество, глав-
ният бог в пантеона. Веднага ни правят впечатление някои
паралели с християнския Бог Отец. На повечето изображе-
ния Юпитер/Зевс е показан с брада, също като Господ при
християните. И двамата седят на трон в „небесата“, симво-
лизират „светлината“. Едно от по-старите имена на Юпитер
е *Диеспитер*, в което откриваме латинската дума за „ден“ –
dies. Двамата богове са далеч по-могъщи от всички останали,
неоспоримите авторитети в пантеона. Християнският Господ
е всемогъщ, но и с Юпитер е било по-добре да не се закачаш,
тъй като е печелил прекалено много битки.

Да повторим. И двете личности са смятани за:

1. Бог отец
2. Брадати
3. Седящи на небесен трон

4. Повече или по-малко всемогъщи. И двете божества са
най-силните и най-личните. Наричали Юпитер и *Optimus
Maximus*, т.е. „най-силния, най-великия“ бог.

5. Двамата богове са били господари на цялата материя
или енергия. Юпитер мятал мълнии към земята, затова го
наричали и *Jupiter Feretrius**, Мълниеносния. Християнско-

* Тук авторът греша, тъй като епитетът *Feretrius* означава „грижеш се за побе-
доносна война, богата на трофеи и плячка“. На Юпитер Феретриус е посветен
най-старият храм на Юпитер в Древен Рим, построен според легендата от са-
мия Ромул при основаването на града. Като жертва тук се е принасяло снаря-
жението на противников пълководец, победен от римските легиони. Името на
Юпитер Мълниеносния на латински е *Fulgurator*. – Б. пр.

юдейският Господ пък е бил в състояние да направи човек от кал, освен това бил сътворил целия свят за няколко дни.

Имаме, значи, не по-малко от пет общи черти!

Е, има и разлики. Да вземем например някои от епитетите за Юпитер:

Юпитер Статор – вдъхващ сила и издръжливост на римските войници, за да не отстъпват в битката;

Юпитер Инвиктус – Непобедимия Юпитер;

Юпитер Пропугнатор – Юпитер Защитника, Пазителя;

Юпитер Плувий – който изпраща дъжд;

Юпитер Тонанс – Гърмящия Юпитер. При германите Юпитер се превръща в бог *Донар*, в скандинавската митология е *Тор*. На немски и до днес думата за деня четвъртък е *Donnerstag*, т.е. Денят на Донар, на Тор или на Юпитер Тонанс.

Ако се вгледаме по-отблизо, ще видим обаче, че и християнският Бог е призоваван, когато става дума да се спечели битка или когато човек има нужда от закрила. Така че дори в разликите намираме прилики.

Около личността на Юпитер имало безброй празници и култове. Процесии, храмове, свещени места, статуи и купища изображения. В Античността Юпитер предприел несравним победоносен поход. Стари и чужди божества били просто помитани, или дори по-ефективно, направо били поглъщани, смачквани в любовна, но смъртоносна прегръдка.

Така скоро не един или двама върховни богове на други народи изведнъж започвали да се назовават просто Юпитер. *Тевтам*, най-висшето божество при келтите, в по-късни времена направо е приравнен на *Jupiter Optimus Maximus*. И така (победените) стари богове се превръщали в нови (непобедени). Римляните дори оставяли статуите на старите божества непокътнати, просто им слагали нови имена. Старите богове не умирали, а били всмукани от могъщия бог на империята, Юпитер.

За него може да се напише цяла книга, от която да научим много повече, отколкото от сто исторически учебника.

Някъде през III век преди Христа Юпитер заприличва все повече на гръцкия Зевс. Римската култура си присвоява гръцкия бог, но му оставя старите митове и легенди. Много от тях, в които Зевс играе централната роля, просто били откраднати от римляните и приписани на Юпитер. Само дали на гръцкия Зевс нова одежда и ново име – фокус-мокус – Зевс мутирал в Юпитер. А този Зевс, погълнат от римляните и прекръстен на Юпитер, бил наистина нещо страховито. Може да променя външността си, както си поиска, и да се превърне в животно, човек или някакъв предмет. Красивата *Европа* била отвлечена от Зевс/Юпитер, преобразен като огромен бик. *Леда*, хубавката съпруга на спартански цар, била прелъстена от лебед. Но той можел да се покаже и като сатир, като мъж или жена, като съпруг, като златен дъжд, дори като същество, изваяно от пламъци. Завидно, нали? Майстор на маските! Не само успявал да прелъсти голям брой жени, но и винаги налагал волята си.

ХЕРА, ЦАРИЦАТА НА БОГИНИТЕ

Както видяхме, Юпитер бил само едната част от римската *триада*. От едната му страна стояла богинята Юнона, наричана от гърците Хера, неговата съпруга, която е втората част от триадата.

Ревнивата Юнона/Хера била закрилницата на брака и жените. Нарекли сме цял месец на нея – юни. Наричали я и *Iuno Regina*, Кралицата Юнона.

Погледнато откъм историята на религиите, ще видим, че тя е поредната брънка от цяла верига:

– Изида, египетската богиня, отговаряща за ражданията, брака и жените;

– гръцката Хера

– римската Юнона

– Светата Дева Мария в християнството. Божията майка, „изпълнена с благодат“, често е ставала обект на молитви за помощ, отнасящи се до семейството или брака.

Днес вече е почти неизвестно, че статуи на Изида, древноегипетската богиня, били само леко преправяни, когато християнството взело връх. Така Изида станала Светата Дева, тъй като и двете били „божии майки“. Изида често е изобразявана с бебе в ръце и някои каменоделци просто поочукали нейните статуи, докато изчезнат египетските елементи, като перуката например, за да може след това от остатъка да се измайстори забрадката на Мария.

Но както и да е, при всички случаи Юнона е вторият елемент от римската триада.

АТИНА ИЛИ МИНЕРВА

Третата в този съюз била Минерва, на която гърците казвали Атина. Тя била богинята на мъдростта, но и на борбата, на изкуството, на занаятите и на ръкоделието. Покровителка на града, носещ нейното име.

РИМСКАТА ТРИАДА

Ето че и в Древен Рим имаме триада, съставена от божествата Юпитер, Юнона и Минерва. За римляните те били известни като Капитолийската триада. В столицата на импе-

рията, на върха на хълма Капитолий, най-високата точка на града, се издигал главният храм на триадата.

Капитолийската триада с пълно право може да се приравни към християнската Света Троица.

В Капитолийския храм, главното светилище на римската религия, имало три помещения, наричани *cellae*, откъдето идва и думата „килия“. Всяка зала била посветена на едно от божествата.

В империята имало редица подобни храмове, винаги наричани „капитолий“, но същинският, първообразът, бил, както вече казахме, на най-високия хълм в Рим. В централната зала се отдавало почит на Юпитер, вляво от него била Юнона, а в дясната „килия“ било мястото на Минерва.

Древните римляни вярвали, че помолиш ли се на божествената триада, си си осигурил подкрепата на най-важните божества. В такъв случай спокойно можеш да гледаш напред, след като си привлякъл най-могъщите богове на своя страна.

Така че триадата в никакъв случай не е измислена от християните.

В Древен Рим съществували даже няколко такива триади. Преди да започне „кариерата“ на Юпитер, Юнона и Минерва, божествата Юпитер, Марс и Квирин са образували такава триада. Марс е бил богът на войната, а Квирин също отговарял за военните действия, но в по-ранните времена.

Имало и още една римска триада, състояща се от Церера, Либер и Либера. Церера била богинята на земеделието и плодородието, покровителка на брака. Либер бил първообразът на Бакхус, бога на виното, а неговата сестра Либера отговаряла за женствеността и плодовитостта на жените. Тези три божества образували така наречената Авентинска триада, почитана на хълма Авентин* в Рим.

* Най-южният от седемте хълма на Рим. – Б. пр.

Най-късно сега би трябвало да осъзнаем, че още от древни времена хората отдавали особено значение на числото три. Тройката била свещена. Но защо? На този въпрос ще се спрем след малко по-подробно. Преди това нека обърнем още малко внимание на божествената триада.

ГРЪЦКИТЕ ТРИАДИ

В гръцката митология също срещаме божества, събрани в триади. Основните богове в древна Елада са, разбира се, Зевс, върховното божество, Посейдон, богът на морето, и Хадес, богът на подземното царство. Приемало се, че тези три божества привидно са разпределили помежду си целия свят – единият отговарял за моретата, вторият за подземните недра, а третият, Зевс, за всичко, случващо се над земната повърхност. Освен това първоначално съществували и три (по-късно девет) музи, които се грижели за изкуствата.

В Древна Гърция имало трима съдници над умрелите, а нимфите, бранещи изворите, също винаги били три. Друга триада виждаме в групата Лето, Артемида и Аполон. Легендата разказва, че Лето била любовница на стария сладострастник Зевс и родила от него близнаците Артемида и Аполон. Артемида станала богинята на лова, горите и луната, покровителка на жените и децата. Аполон пък отговарял за светлината, изцелението, чистотата и скромността, изкуствата и пророчествата.

Няма нужда да помним всички „задачи“ на божествата, тук не сме в класната стая. Нека само споменем, че с течение на времето отделните богове получавали все повече и повече отговорности. Някои божества ставали по-популярни и били затрупвани със задължения и задачи. Други отивали на заден

план. По-интересен обаче е фактът, че хората непрекъснато сбутвали боговете в групи по трима.

Друга такава тройка образували Плутон, Деметра и Коре. В митологията на древните елини Плутон бил богът на света на мъртвите, Деметра имала задачата да се грижи за плодородието на земята, за зърното, посевите и годишните времена, а Коре, което е другото име на Персефона, била царицата на подземното царство.

Нека и тук не обръщаме голямо внимание на различните отговорности, възложени на божествата. Важното е да осъзнаем, че накъдето и да погледнем, все срещаме триади.

Време е да се събудим. При това туй не е краят.

ТРИАДИ В ДАОИЗМА

Всички знаем за какво става дума при даоизма. Думата „тао“ или „дао“ означава чисто и просто „път“. Това е „пътят към добродетелта“, тъй като сричката „дъ“ се превежда като „добродетел“ или „добрина“. Понятието „дзин“ пък означава „ръководство“.

Дао Дъ Дзин представлява, значи, едно ръководство, описващо *пътя към добродетелта*. В действителност в тази книжка се крие много повече, тя съдържа цяла религия, тайно познание за най-висшите и най-скрити неща, цяла една философия и дори малко политика. Но кой е авторът на *Дао Дъ Дзин*? Според легендата трактатът е написан от Лао Дзъ (в буквален превод името означава „почитаем господин“), библиотекар и архивар на императорската книжна колекция, учен от класа. Един ден му дошло до гуша от хитруванията на висшата политика и решил да напусне Китай. Когато стигнал до границата, бил задържан от граничар или митничар, който го помолил да запише своите мъдрости и прозрения, за

да не се погубят знанията му. Така че Лао Дзъ изпълнил молбата, написал близо пет хиляди думи, помахал приветливо за сбогом и изчезнал безследно. Легендата разказва още, че починал на преклонна възраст на неизвестно място.

По всяка вероятност Лао Дзъ е живял през VI век преди Христа. В книгата му обаче намираме идеи с много по-древни корени. Както обикновено, учените воюват помежду си с перата много по-ожесточено, отколкото войниците със своите мечове. Такъв е и случаят с автора на *Дао Дъ Дзин*. Но независимо дали той се е казвал Лао Дзъ или Шулце, важното е на какво ни учи това духовно ръководство, смятано за най-често превеждания религиозен текст след Библията и Корана, с над 700 превода и още десетки хиляди коментара.

Ако се изразим по модерному, можем да кажем, че книжката представлява ръководство за личностно развитие за всеки, дори и за владетели. В нея авторът посочва следните свои идеали:

Скромност, простота, любов (към ближния), естественост, доброта, търпение, отказ от материални блага, стремеж към истината и мъдрост. Освен това се споменават и *мирът, свободата и отказът от насилие.*

Това са лични добродетели, но и политически постулати! Тези идеали са опаковани в изкусни притчи, изпипани формулировки и прекрасни метафори, които могат да се сравнят с най-добрите пера на Европа.

За съжаление всяка религия започва с най-висшите мъдрости и завършва с ужасни суеверия. Даоизмът е сполетян от същата съдба. Най-късно, когато се превръща в национална религия, в нея се населват какви ли не божества, несъществуващи преди това. Така и в даоизма се появяват три божества, една триада. Наричали ги „тримата пречисти“, три безсмъртни божества, обитаващи небесата. Това са Юаншъ Тианзън (Небесният преподобен на началото), Тайшанг Даоджъ (Небесният преподобен на божественото съкровище) и Лаоджъ

(Небесният преподобен на пътя и добродетелта). Според даистките представи те са всъщност един бог, но и същевременно три отделни божества.

ТРИЕДИНСТВО В ДРЕВЕН ЕГИПЕТ

В Древен Египет също срещаме триади. Озирис, Изида и Хор са една от тях. Озирис е изключително интересно божество: той е богът на отвъдното, на мъртвите и на прераждането, цар на починалите хора и на цялото подземно царство. Мъртвите отговаряли пред него за делата си приживе.

Изида била богинята на раждането и прераждането, но и на смъртта. А Хор – богът на небесата, син на Озирис и Изида. И тук срещаме бог баща, богиня майка и бог син, не по-различно от християнството.

В Древен Египет съществувала още една триада, съставена от Озирис, Птах и Сокар. Често тези три божества били обединявани в едно, като Птах по едно време бил върховният бог на сътворението и господар на всички богове, а Сокар – бог на мъртвите. И тук имаме уравнението $1+1+1=1$.

ТРИАДИ В ХИНДУИЗМА

В хиндуизма има толкова много божества, че на човек му се завива свят. В този пантеон без никакви притеснения се разхождат хиляди богове. Всеки вярващ на практика може да си избере един, когото най-много харесва и когото иска да почита. Това донякъде е много практично, тъй като боговете зависят повече от хората, отколкото обратно, ако ми позволи-

те тази ирония. Но и в хиндуизма има три супербожества, т.е. триада, наричана на езика санскрит *Тримурти*.

Трите божества са Брахма (сътворител на света), Вишну (пазителят) и Шива (разрушителят). В някои свещени хиндуистки писания тези три божества се сливат в едно, като в такъв случай се говори за върховния бог Ишвара. Съществуват редица скулптури, изобразяващи трите божества като едно, както и показващи едно тяло с три глави. Виждаме, че художници и скулптори по свой начин са решили уравнението $1+1+1=1$.

Освен това в хиндуизма има и женски вариант на триадата, състоящ се от Сарасвати (богиня на сътворението), Лакшми (богиня пазителка) и Кали (богиня на разрушението).

МАЛКА ПРЕДВАРИТЕЛНА РАВНОСМЕТКА

Свещенослужителите на всяка религия твърдят, разбира се, че тяхната триада е уникална и несравнима. Що се отнася до християнството, трябвало съвсем ясно да се подчертае, че Исус е не „само“ пророк, но и Бог. Христос е уникален, защото да го окачествиш единствено като човек или същество, което е получовек и полубог, не било достатъчно. На Никейския събор подобни изказвания били осъдени като ерес. През следващите години и векове са изписани безброй теологически трактати, изтъкващи божественото начало при Исус Христос и Светия Дух. Въпросът е тема на разисквания на много събори, цели църкви се отцепват, създават се секти, тъй като това „триединство“ е прекалено нелогично за мнозина епископи и други висши клирици. През 675 година Католическата църква формулира догмата за Светата Троица и слага точка. Всеки, който твърди нещо друго, няма да постигне душевен покой и губи небес-

ната подкрепа. Въпреки това теолози от различни епохи продължават да се сблъскват с липсата на логика. Всеки посочва по свое усмотрение библейски цитати, водят се войни, продължаващи повече от хиляда години. Но този математически трик остава необясним дори и за най-големите умове на планетата.

За по-малко образованите се ползват метафори. Обясняват им, че детелините също са трилистни, т.е. имат три листенца, но все пак става дума за едно-единствено растение. Какви ли не аналози и сравнения са правени, само и само да се обясни необяснимото. Ето и други примери. Дървото се състои от: 1) корени; 2) ствол и 3) клони. Човекът се състои от: 1) тяло; 2) дух и 3) душа. Ако събереш три факли една до друга, получаваш един пламък. Кубът има три измерения и въпреки това е само един куб. Рисуват се и три преплетени кръга и това е причината да виждаме изображението в много християнски храмове, всеки от тях разделен на три.

Но нито веднъж християнството не посочва, че и в много други религии има триади. Интересното е, че в голяма част от тези вероизповедания също се твърди, че трите части на триадата всъщност се отнасят до една и съща личност.

Така че християнската загадка е всъщност много по-стара. Не можем да изключим, че тя просто е преписана от някоя друга религия. Това обаче все още не ни дава решение на загадката. До момента просто установихме, че си имаме работа с един прастар религиозен символ, появил се на много места по различно време в рамките на не една и две религии.

Така че нека продължим разследването. Като начало да се запитаме защо всъщност всеки път става дума за *три* божества.

ТРИ, СВЕЩЕНОТО ЧИСЛО

Числото три винаги е имало специално значение. Умни глави са установили, че заобикалящият ни свят е *три*измерен. Ами времето? Е, нали имаме минало, сегашно и бъдеще. Гръцкият умник Аристотел посочва, че числото три е първото, притежавашо начало, среда и край. Семейството се състои от баща, майка и дете. Имаме увеличаваща се луна, пълнолуние и намаляваща луна. Навсякъде в природата срещаме тройката. Също в тайни общества и във всевъзможни религиозни писания. Някои езотерици направо се омайват от символиката на числата.

Най-известно обаче е учението на Питагор, остроумния и просветен грък, дал на всяко число някакво значение. Дали пък числата не крият някакви дълбоки тайни? Според Питагор единицата била символ на идентичността, на единството, на основата на всичко, на отправната точка. Двойката също имала голямо значение, обяснено с двамата родители, със светлината и мрака, с голямото и малкото, с плюса и минуса. А тройката била представител на началото, продължителността и края, описвала безброй феномени, като например целия цикъл на някакво действие – начало, среда и финал. Четворката също била особена заради четириъгълниците и кубовете, заради пространството и целия всемир. Първоначално гръцките философи вярвали в съществуването на само четири елемента – огън, вода, земя и въздух.

Така питагоровите числа описват всевъзможни явления и чрез тях ставало възможно евентуално да се разберат неща, останали преди това скрити за съзнанието. Числата позволявали някои феномени да се погледнат от друг ъгъл. Математиката се превърнала явно в някакъв „космически“ език,

нещо „извънземно“, тъй като числата помагали да се създаде някакъв ред.

Питагор видял и още нещо – забележителните връзки между отделните числа: 1 плюс 2 плюс 3 плюс 4 е равно на съвършената десетка, а 3 плюс 4 прави 7, число, смятано за свещено в много култури.

Само че, ох, при цялата острота на ума и целия математически талант, на Питагор изобщо не му е било до изкуството да смяташ. Философът просто използвал математиката, за да разбере по-добре заобикалящия го свят. Тя не е била крайната цел, а просто един фантастичен ключ, с който всичко съществуващо на този свят се обяснявало и разбирало по-лесно. Смисълът да научиш този „математически език“ се състоял в това да прозреш какво се крие във висините.

През следващите векове символизъмът на числата обаче претърпявал все нови и нови развития, а някои мислители дори се изгубили в него като в лабиринт. Тройката, това свещено число, била обвита в мистични гирлянди. При това отговорът за „триединството“ бил на ръка разстояние. И чак сега стигаме до кулминацията на това кратко изложение, виждаме светлина в тунела.

ВЕЧНИЯТ КРЪГОВРАТ

Ако човек наистина иска да разбере „религията“, то трябва да се върне към началото ѝ. Редица религиозни течения започват обаче от *Индия*. Няма друга по-религиозна страна! От Индия са тръгнали всевъзможни религиозни обичаи, верски представи, култове, ангели и божества, за да стигнат до Персия, Египет, Гърция и Италия. Дори имената на самите богове отчасти са останали непроменени. И до днес в Персия и Гърция срещаме имената на индийски божества. Ето защо

се налага да насочим вниманието си към Индия, ако искаме да проумеем „Светата Троица“, а не към римляните, нито към древните гърци или към даоизма, даже не и към Египет. Идеята за триединството се разпространила от Индия във всички посоки. Нито един от посочените по-горе примери не е по-стар от Брахма, бога на сътворението в хиндуизма. Той е божество, описано още във ведите, свещените книги на хиндуистите. Противно на твърденията на някои учени, ведите са на много повече от 3500 години, защото не бива да забравяме, че преди да бъдат записани, те са съществували от няколко хилядолетия. Първоначално ведите (в буквален превод *веда* означава *знание*) били наизустявани и предавани устно от поколение на поколение. Някои изследователи предполагат, че са на повече от 10 хиляди години. Според нас ведическите божества, включително Брахма, Вишну и Шива, са по-стари дори и от египетските богове... когато включим в сметката и устната традиция.

Да повторим: трите божества на хиндуистката триада са Брахма (богът на сътворението), Вишну (богът пазител) и Шива (богът на разрушението).

Тази триада описва всъщност сътворението на света, неговото съществуване и накрая – разрушаването му. Тя ни дава представа за началото, продължителността и края. Триадата на хиндуистите е символ за... просто за всичко.

И наистина, с тези три етапа можем да обрисуваме всичко съществуващо на този свят. Навсякъде, без изключение, имаме начало, продължителност и край. Или: старт, промяна и стоп. Или: раждане, живот, смърт. Това е вечният кръговрат, на който подлежи всичко, от който никой и нищо не може да се отърве. Всички ние се раждаме, живеем и умираме. Всяка цивилизация се въздига, преживява своя апогей и залязва. Всяко животно и всяко растение подлежи на този кръговрат. Дори и планетите се образуват, съществуват известно време и после изгарят, „умират“. Ця-

лото битие, просто всичко, е подвластно на тази тройна стъпка. Неин символ са и трите божества Брахма, Вишну и Шива. Точно това е действителното учение за божествената троица. Питагор също е знаел за него, говорейки при числото три за начало, продължителност и край. Аристотел е повярвал също така. През вековете е имало безброй просветлени умове, „чули“ това послание. И точно тук се крие цялата тайна на „Светата Троица“, поне що се отнася до историческите ѝ корени. Това е основополагащото послание, философската основа, загубена обаче в по-късни времена при християнството. Нито един от най-хитрите християнски теолози не успял да я изрови, защото това би означавало, че ще се наложи да се занимава обстойно с други, предишни религии, което би разклатило неговото верую, както и това на неговите вярващи последователи. Да го кажем пак: начало – продължителност – край. Или: сътворение – живот – разрушение. В това се състои цялото съществуване, с това се описва всичко.

Да, това е същинската загадка на триадата, ако не броим една последна и още по-голяма тайна.

ТРИ ЛИЧНОСТИ В ЕДНА

Да решим най-сетне уравнението $1+1+1=1$. Отворен остава само въпросът как една личност може да е едновременно три различни личности. Става дума за нещо, което, математически погледнато, е невъзможно. В духовен план обаче уравнението има смисъл.

Хиндуизмът ни дава отговор и на този въпрос.

Да се вгледаме във Вишну, бога пазител. Както пише в енциклопедиите, Вишну е „олицетворение на най-висшето“. Какво обаче да разбираме под „олицетворение“?

Разбира се, става дума за *прераждане, реинкарнация*. Хиндуизмът е пълен с притчи за прераждане на душата. Вярва се, че човек не живее само веднъж, а непрекъснато се преражда в ново тяло.

Това се отнася и за боговете. На Вишну са приписвани безброй реинкарнации. Първоначално той бил бог на слънцето и светлината, но и бог на времето и пространството, на цялата вселена. В началото Вишну бил и богът на сътворението, т.е. Брахма.

В по-късни времена се прераждал като човек и животно и се борел срещу всякакви демони, помагайки да се опази светът. Така поне разказва легендата.

И тук срещаме Вишну пазителя. Според някои свещени индийски книги Вишну се появявал като риба, костенурка, нерез, човек с лъвска глава, джудже, дори и като Буда.

В различни хиндуистки текстове се обръща внимание на факта, че Вишну олицетворявал *всички три аспекта*, че бил в състояние да ръководи и трите дейности. Можел да сътворява, да опазва и да разрушава. Повтарям: Вишну, по принцип богът пазител, можел да разрушава и да сътворява.

Ако човек е запознат с идеята за прераждането, изведнъж му става ясно, че боговете могат да се прераждат в различни облици. Тогава само тялото, външната обвивка, е различно, но душата, обитаваща тези тела, е винаги една и съща.

Така че най-последно можем да разберем уравнението $1+1+1=1$. Винаги става дума за една и съща личност, която обаче се прехвърля от тяло на тяло, използва тези обвивки и се разхожда в тях.

Ето това е първоначалното значение на триадата. Тук разглеждаме единствено концепцията за прераждането.

Затова и много от индийските божества са изобразявани с по няколко глави или с по десет ръце. Причината: прераждане и пак прераждане. Един бог или една богиня може да се прероди в колкото си иска тела. И тогава разбираме, че

християнската концепция за *Светата Троица* е съвсем лесна за разбиране, естествено, ако познаваме историята на религиите. Един бог, един и същ бог, първо играе ролята на сътворител, после на пазител и накрая на разрушител.

ОКОНЧАТЕЛНА РАВНОСМЕТКА

Да повторим: издигането на Исус за бог, приравняването му към Отца, е трябвало да покаже уникалността на този Христос и да я циментира за вечни времена. Еретическите секти е трябвало да бъдат изхвърлени от кръга на вярващите.

Но тъй като за един двуделен бог са съществували прекалено малко примери, а пък историята на религиите познавала доста богат набор от триади, малко по-късно качили и Светия Дух на борда.

Разбира се, тогава тихомълком премълчавали, че в много религии има триади, както показахме по-горе. Направо ни засипват триади.

В крайна сметка християнството се намерило в добра компания. Една нова религия много рядко успява тотално да измести старата. Тя поема части от нея и ги представя за свои. Малко ги променя и си ги присвоява. Същото се случило и с триединството.

Освен това числото три притежавало и свещена традиция.

Първоначалното значение на всички тези триади обаче било премълчано. Раждане, живот и смърт, или начало, продължителност и край. Това било същинското послание, обясняващо всичко, съществуващо наоколо. Премълчаван бил и фактът на реинкарнацията, позволявал на божествата да се прераждат три, четири и понякога цели десет пъти. Един бог е можел да си вземе човешко тяло, да го използва и после да го захвърли, съвсем по свое усмотрение. Когато това тяло

стигало до смъртта, богът си набавял ново без никакъв проблем. Нищо особено. Та това бил най-малкият трик, който богът умеел.

Но и това значение набързо било избутано настрани от християнството. Там нямали нужда от него, даже напротив. Ако хората знаят, че ще се преродят и че няма нужда да се страхуват от „вечното“ чистилице, стават много по-трудни за контролиране. Значи го махаме! Идеята за прераждането бива отстранена, макар да е била част от оригиналната концепция за триединството.

Виждаме, че при християнството си имаме работа единствено с *видоизменени* идеи и принципи. На няколко църковни събора шепа свещеници и мислители на бърза ръка замели първоначалните идеи и концепции под килима, най-вече по време на събора в Никея през 325 г. след Христа. И това било политическо решение, а не решение, служещо на истината.

Ето че окончателно разбулихме тайната около „Светата Троица“. Човек трябва просто да е запознат с четири факта:

1. В историята има безброй триади.
2. Хилядолетия наред числото три е било „свещено“.
3. Раждането, животът и смъртта са били първообразът и значението на метафората за „триединството“.
4. Концепцията за прераждането прави уравнението $1+1+1=1$ възможно.

2.

ИСТИНАТА ЗА ЗАРАЖДАНЕТО НА ЕЗИЦИТЕ

В началото беше Словото – така поне пише в Библията. Четем това изречение в Новия завет, в Евангелието от Йоан, любимия ученик на Исус.

Това означава, че по нашите ширини близо 1700 години се е вярвало, че едно време „словото“, т.е. езикът, е бил спуснат от Бог на хората. Това вярване обаче междуременно е загубило голяма част от репутацията си.

Значи кой е измислил езика? Как да си представим зараждането на говоримия език?

По-рано, допреди няколко века, този проблем намирал съвсем просто решение: запалвали един хубав огън под задника на неверника, на еретика, който имал различно мнение и не искал да повярва, че „словото“ идва от Господ, и готово. И когато отдолу започнело да цвърчи и да става горещо, това действало много убедително. Така че дълго сме вярвали на онзи Йоан, който оповестил: „В начало беше Словото, и Словото беше у Бога, и Бог беше Словото. То беше в начало у Бога. Всичко чрез Него стана, и без Него не стана нито едно от онова, което е станало“*.

* Иоан. 1:1-4. Всички цитати от Библията са според изданието на Св. Синод на Българската православна църква, София, 1992 г. – Б. пр.

Точка! Никой нямал право да се съмнява. Словото, това слово несъмнено било сътворено от Бог и подарено на хората, така поне твърдели свещениците. А „словото“ съдържало естествено, че трябва да вярваш в Исус и в Библията.

Впоследствие хиляди теологически умове са се кълчели около този пасаж от Библията и се мъчели „правилно“ да изтълкуват твърдението на апостол Йоан, без обаче да противоречат, че Господ е измислил и *езика*.

След като обаче след време не можело да бъдеш изпържен до хрупкавост на огъня на Инквизицията, най-късно през XVII и XVIII век все повече историци, философи и мислители започнали сериозно да търсят същинските корени на нашия език.

Изведнъж парещият въпрос гласял: как, по дяволите, се е зародил езикът? В този момент се озоваваме в пълен информационен вакуум. Кое, гръм и мълния*, е истината?

Позволете ми едно малко отклонение. Цитираната ругатня е изречена от Джанетино Дория в една пиеса от Фридрих Шилер**. Джанетино Дория е племенник на Андреа Дория, княз на Генуа, управлявал през XVI век. Когато Андреа надхвърлил 80-те, искал да предаде властта на своя по-млад роднина въпреки силната обществена съпротива. Твърдяло се обаче, че Джанетино не притежавал добри обноски и си служел с гръмки и неприлични изрази. Една от любимите му ругатни била „Гръм и мълния“. Може обаче Шилер просто да си е измислил цялата тази история.

Така между другото научаваме, че писатели и поети често си измислят език, думи и изрази, както ни показва и примерът с Фридрих Шилер. При всички случаи съществуват много хора, надарени с таланта да създават език. Освен това в различни части на света има разнообразни езикови особености

* В оригинала на немски изразът е Donner und Doria. – Б. пр.

** Фридрих Шилер, Заговорът на Фиеско, 1784 г. Превод на български: Жана Николова-Гълъбова. Народна култура, 1989 г. – Б. пр.

– в случая с нашата ругатня това е Генуа в Северна Италия. Знаем, че езикът непрекъснато се мени, винаги е бил и е зависим от региона и от определена група хора. Всяка група почти винаги клони към това да развива някои (езикови) особености и навици, били те граматически или словотворчески, за произношението пък да не говорим.

Немалка плячка, нали? И с това вече навлизаме направо в центъра на дискусиата по въпроса *как* се е зародил езикът. Хората по нашите ширини изведнъж започнали да се замислят откъде е дошло това умение.

РЕЛИГИОЗНИТЕ ЛЕГЕНДИ В ДРЕВЕН ЕГИПЕТ, В ДРЕВЕН КИТАЙ И ПРИ МАИТЕ

Да насочим поглед към Древен Египет, който си остава една от най-старите висши цивилизации. Тук за откривател на езика се смятал бог Тот. Често е изобразяван като човек с птича глава. Негови отличителни белези били плочка за писане и писец. Бил не само откривателят на говоримия език, но и на йероглифите, „свещените думи“, т.е. и на писмеността.

С други думи: древните египтяни също посочвали божественото начало на словото. Според преданията Тот създал над 30 хиляди книги, едно наистина завидно количество, като се има предвид, че дори и най-усърдният днешен писател се предава след 500.

В Древен Китай за езика и писмеността също отговаряло божество.

Подобно твърдение намираме и при маите. Те населявали едно време най-южния край на днешно Мексико и имали учудваща за тогава култура. Началото на империята на маите е някъде 2000 години преди Христа. Между 400 и 900 г. от новата ера, когато по нашите ширини сме се намирали в най-тъмното Средновековие, маите са строили огромни и впечат-

ляващи градове, издигали са стигащи до небето пирамиди и са създавали интелигентни напоителни системи. Имали дори обсерватории. На всичкото отгоре измислили собствена писменост с близо 800 знака. Легендата на майте ни разказва, че един бог, „господар на знанието“, ги научил да пишат.

Във всички крайчета на света срещаме жреци, които твърдят, че езикът и писмеността са дело на един или няколко богове. Посочвайки божественото начало на езика, свещенослужителите се самоиздигали в очите на вярващите, та нали *самите те* били представители на боговете. Умението да си служиш с езика, особено с писмения език, гарантирало освен това и *властта*. Който можел да говори умно или пък да пише, успявал да контролира хора и цели народи и да ги манипулира. С помощта на езика се издавали заповеди и нареждания. Само чрез него си бил в състояние да поведеш една група или цяла страна в определена посока. В същото време той помагал да изложиш собствените си мисли и да ги споделиш с останалите. Посредством него можеш да предадеш знания, важна информация, както и полезни и интелигентни идеи.

Езикът винаги е бил нож с две остриета.

Тезата за неговия „божествен произход“ днес обаче е отживелица. Но щом езикът не идва от боговете, как тогава да си представим неговия произход, да му се не види?

В търсенето на началото учените по принуда са стигнали и до проблема с произхода на човека. Създаването на езика явно върви ръка за ръка със сътворението на хората. Къде точно е проблемът?

МИТОВЕ ЗА СЪТВОРЕНИЕТО

Японците вярвали, че „животът“ се зародил, защото двете божества Изанаги и Изанами, брат и сестра, потопили ук-

расено със скъпоценни камъни копие в океана и след това го вдигнали към небесата. От падащите капки се образували японските острови, населени по-късно от хора.

Заратустра, персийският пророк, смятал от своя страна, че Ахура Мазда, богът на сътворението, е създал всичко – първо духовния свят, а след това и материалния, с него и хората.

Ислямът и християнството пък възпроизвеждат юдейската история за сътворението на света едно към едно и повтарят, че Бог е създал всичко за шест дни, а на седмия си почивал.

Хиндуистите вярват, че в началото е съществувала някаква всемогъща сила, знаеща всичко, без материална обвивка (Брахман). От нея произлязло всичко на този свят.

Китайските митове за сътворението разказват за богинята Ню Ва и за прачовека Пан Гу, както и за някаква праматерия, аморфна пѐра или огромно яйце, от което се излюпила вселената и което след 18 хиляди години се разделило на земна твърд и небе, на Ян и Ин.

Можем да продължим да се ровим в джунглата на митологиите. Всички тези легенди обаче си противоречат и трудно или пък никак не могат да намерят общ знаменател. Разбира се, всички те са измислени от жреци. Но на въпроса как са се зародили езиците, нито един от тези митове не дава задоволителен отговор.

(P)ЕВОЛЮЦИЯТА

Най-късно през XVII век по нашите ширини започнали да се съмняват в твърдението, че езикът е дело на един или друг бог. Но къде, гръм и мълния, да търсим истината?

Сега дошъл ред на „науката“. Но и този лед се оказал опасно тънък. Същевременно хората започнали да прескачат от една научна област в друга, например анатомията, археоло-

гията, антропологията, биологията, химията, генетиката, палеогеографията, палеозоологията, физиката, праисторията и зоологията. Предположенията никнали като гъби след дъжд.

Скептиците заговорили за нови митове, за „научни“ митове.

В рамките на „науката“, която уж е неподкупна и се смята за носителка на много повече „истина“, отколкото религията, вече се предполага следното. Смята се, че преди близо 3 милиарда и половина години на Земята са се появили първите форми на живот – едноклетъчните организми. По-късно се появили растенията и животните. След милиони и милиони години животинският свят се развил до все по-висши форми, довели в крайна сметка до маймуната. И от тази маймуна се развил човекът, а с него и езикът.

Разбира се, тази „теория на еволюцията“ днес се представя много по-прецизно. Дори само преходът от маймуната към човека се е превърнал в собствен клон на науката. Умните глави говорят за „човекоподобни“ маймуни, за *Homo habilis*, *Homo Neanderthalensis*, *Homo sapiens* и за още няколко вида *Homo*.

Homo на латински означава „човек“, под *habilis* разбираме „сръчен, способен, надарен“. Смята се, че той е живял преди 2,1 и 1,5 милиона години.

Homo Neanderthalensis се нарича един предполагаем пра-родител на човека. Наименованието „неандерталец“ идва от долината Неандертал близо до днешния град Дюселдорф в германската провинция Северен Рейн-Вестфалия, където са открити първите негови кости. Неандерталецът живял преди 160 до 30 хиляди години. И днес къолчани са твърдо убедени, че Дюселдорф, вечният им съперник, продължава да е населен от неандерталци. Дълго време се смятало, че неандерталецът бил много по-слабо развит, отколкото хомо сапиенс.

Homo sapiens, способният да разбира и да учи човек, е доказан от археологията от близо 200 хиляди години. Предполага се, че се е развил от *Homo erectus*, т.е. от изправено ходещия човек.

При тази класификация с удоволствие обаче се премълчава, че в стана на учените изобщо няма единомислие. Сравнително скоро например бе направено откритието, че „неандерталецът“ е бил в действителност доста интелигентен, да не кажем високоинтелигентен. Установи се, че е погребвал мъртвите си, умеел е да си служи с оръдия на труда и дори е пушел лула. Затова и от известно време се предполага, че е бил способен да комуникира, т.е. имал е език и си е служил с думи.

Какви думи обаче?

Моля ви за още малко търпение.

За езикознанието е бил по-важен следният въпрос: дали са съществували обстоятелства, при които дори животни са можели да си говорят? Имало ли е език или езици още *преди* човека? И имат ли животните и днес способността да се изразяват с думи?

С този изключително уместен въпрос навлизаме в една от най-спорните теми, които можем да си представим.

ЕЗИКЪТ НА ЖИВОТНИТЕ

Етолози*, зоолози и биолози отдавна се опитват да разберат дали животните си „говорят“. Та нали те са материалът, от който по-късно се е пръкнал човекът.

Трябва да се съгласим, че има учудващи примери. Шимпанзетата, които според теорията за еволюцията са нашите предци, имат поне някаква дарба за комуникация. С помощта на знаци и компютърни клавиатури те са в състояние да разбират около 150 думи. Сивият папагал пък може да научи до хиляда думи. С някои интелигентни кучета човек, нагодил се

* От етология, наука за поведението на индивидите, включва и животните.
– Б. пр.

към „света“ на своя любимец, също може да обменя учудващо голям обем информация. Кучето може да издава звуци, подобно на хората. Неговият лай идва от гръдния кош и гърлото, също както при нас. Освен това то ръмжи, скимти, произвежда ниски и високи тонове и издава различни по сила звуци, с които без съмнение осъществява комуникация. Кучето умее да лае радостно, да изразява страх, яд и ярост, значи има и емоции. Реагира съвсем точно на определени думи и заповеди от господаря или стопанката си.

Това означава ли, че „езикът“ е много, *много* по-стар, отколкото сме се осмелявали дори да си помислим? Да не би да съществуват хиляди, стотици хиляди животински езици, които ние просто още не сме разшифровали? Непрекъснато срещаме хора с животни, които очевидно са в състояние да бъдат на „една вълна“ със своя любимец. Някои животни освен това несъмнено са интелигентни, като за особено умни се смятат делфините, слоновете и китовете например. „Песента на китовете“ е изследвана донякъде и позволява хипотезата, че и при нея става дума за език. Китовете не разполагат с добро зрение и обоняние, но се ориентират прекрасно с помощта на звуци. Тези звуци, наричани „песни“, са записани с подводни микрофони и можем да ги чуем.

Хората издават звуци, т.е. говорят, като пускат въздух през ларинкса. В гръкляна се намират гънки, които се движат, трептят при преминаване на въздух покрай тях. Човекът може да прокара повече или по-малко въздух през ларинкса си, да го разтвори или да го затвори. Важна роля изпълняват, естествено, и устните, езикът, гърлото и небцето, които също възпроизвеждат звуци. Но по принцип решаващ е контролът над въздушния поток, осъществен чрез гръкляна, този самостоятелен „орган на речта“, този физически феномен.

При китовете звуците се възпроизвеждат също чрез управление на въздушния поток. Има един вид китове, които издават кликащи и свирещи звуци. Те се образуват в определено

пространство във вътрешността на главата, заобиколено от въздушни мехури. Там се съхранява въздухът. Така тези китове издават звуци, играейки си с въздуха в кухините на главите си.

Ако се абстрахираме още малко, ще видим много скоро, че за възпроизвеждането на звук са нужни едно пространство и контрол над енергията в това пространство, в нашия случай – въздуха. Нужно е да се управлява въздухопотокът, посоката и силата, с която преминава през пространството. По този начин се създава език.

Можем да заключим, че езикът, речта, е физически феномен, немислим без пространство и енергия.

На теория и на практика съществуват десетки хиляди възможности за говорене, тъй като пространства има безкрай, а контролът над въздушната енергия е постижим по много начини както вътре в организма, така и извън него.

Установено е, че някои китове използват кликащите звуци, за да се ориентират с помощта на ехото и така да определят местонахождението си.

Други представители на китовете разполагат с чифт от споменатите пространства в главите си, така че могат да издават едновременно по два звука. Представете си само ние да можехме да изговорим едновременно две различни изречения с устата си или да имаме по две усти.

По този показател китът ни надминава в степента си на развитие.

Няма никакво съмнение, че китовете си пращат сигнали, използвайки звуци. Всъщност „песните“ им, съдържащи повтарящи се елементи, наподобяващи рефрен, все още не са изследвани докрай, но все пак се знае, че тези животни наистина обменят информация помежду си. Неоспоримо е, че става дума за някакъв език, чието съдържание ние все още не сме в състояние да изтълкуваме.

А в животинския свят има и още по-висша форма на „говорещи животни“, ако това изобщо е възможно.

НЕОБЯСНИМИ ФЕНОМЕНИ

Известни са съобщения, които по никакъв начин не са бабини деветини и в които се казва, че има кучета, умеещи да събират и да изваждат, т.е. да извършват прости математически упражнения. Всъщност те владеят „езика“ на математиката, може би най-универсалния език във вселената. В редица телевизионни предавания, където много внимателно е следено да няма шашми, кучета са демонстрирали учудващи трикове със смятане, показвайки с лапите си, че пет плюс три е равно на осем например. Има сведения дори за кучета, способни да извадят корен, нещо, което иначе умеят само градинари и зъболекари.

През 1953 г. в Съединените щати е проведен удивителен експеримент. При състезание по пресмятане между куче и математици, животното решава задачата за четири минути, а представителите на човешкия род се мъчат десет. Това означава, че някои кучета смятат по-добре, по-точно и по-бързо от господарите си, което поставя въпроса, поне на теория, дали пък *човекът* не е по-нисшият вид и дали не се налага да променим заглавията в нашите учебници, които би трябвало да звучат така: „Кучето от човека ли произлиза?“.

Кучетата, участвали в подобни експерименти, които били наблюдавани от неподкупни учени, можели не само да „разговарят“, лаейки, но и да предугаждат мислите на своите стопани, т.е. били изключително интелигентни.

За някои университетски професори и учени светът изведнъж се обърнал с главата надолу. Имали работа с феномени, за които нямали обяснение. Та нали речта е ограничена само до хората. Прекрасната система от чекмеджета, изградена от

някаи изследователи, внезапно се срутила като къща от карти. Животни могат да говорят? Ама как така?!

Непрекъснато обаче чуваме за учудващите връзки между хора и техните животни или растения. Има хора, притежаващи така наречения „зелен пръст“, около които цветя, дървета и други растения се развиват невероятно добре, сякаш тези хора си говорят с тях. Има и случаи на прекрасни взаимоотношения между човек и животно. Явно един или друг представител на вида *homo sapiens* притежава уменията да разговаря с животните. Не само звероукротители, служители в зоологически градини и зоолози създават често прекрасни връзки с животните и разгадават техния „език“, защото очевидно ги обичат до безкрай, наблюдават ги по-добре от останалите хора и могат да се вслушват. Освен тези „специалисти“ има и талантиливи хора, които са в състояние да „се поставят на мястото“ на едно животно. И ако това не е езотерика?!

Чували сме редица невероятни истории за хора и тяхната силна връзка с животно, направо да ти се изправят косите от почуда. Дали пък не става дума само за циркови номера?

Ето ви само един пример, за който пише Виктор Фаркас*. „Нямаше как да обвиниш Франсиско Дуарте в някакъв театрален трик. Изостаналото умствено и физическо момче от Бразилия явно беше в състояние да комуникира с живи същества (пчели, паяци, змии). Учени потвърждават, че Франсиско давал нареждания на пчелите, които те чинно изпълнявали, че можел да вика риби и да кара отровни змии да изпълняват какви ли не номера.“

Между земята и небето явно съществуват много повече неща, отколкото ни учат в училище. Но какво означава това?

* Австрийски журналист и автор на псевдонаучни трудове (1945–2011). Привърженик на редица конспиративни теории, пише за различни аномалии, вярва в палеоконтакти и извънземни цивилизации. – Б. пр.

КАК СЕ ЗАРАЖДА ЕЗИКЪТ?

Не е нужно да вярваме или да не вярваме в цитираните примери. Не е необходимо да стигаме дотам, че да приемаме тези екстремни случаи, които може да са истински, но може и да не са. За нашата тема те са без значение. Факт е обаче, че има хора, които създават учудващи взаимоотношения с животни, както и че съществуват животни, притежаващи интелект над средното ниво, дори речеви интелект, или пък способности, които ние нямаме. Майските бръмбари и някои птици и риби се ориентират например според магнитното поле на земята, т.е. имат сетива, които ние не притежаваме. Определени породи кучета имат сто пъти по-добро обоняние от хората. При различни животински видове някои комуникационни канали, усещания и сетива са несравнимо по-добре развити, отколкото при нас. Така те са в състояние да приемат „комуникации“, за които ние сме, така да се каже, слепи и глухи. Освен това много животни разполагат със съвсем различни „говорни органи“. Тези на маймуните и на китовете са подобни на нашите. Може би обаче съществуват такива органи, които не могат да се сравняват с човешките. И кой би могъл със сигурност да твърди, че няма животински видове със собствена „езикова система“, състояща се от звуци, приличащи на думи?

Знаем, че в китайския език *една-единствена дума* притежава няколко различни значения, като важна роля играе произношението. Ако изговориш някоя дума с по-дебел глас, можеш да ѝ придадеш съвсем друг смисъл. Една и съща „дума“ може да значи „луна“ или „нос“ в зависимост от тона, с който се произнася. Китайците стигат даже до седем различни значения. Естествено, не съществува „един“ китайски език, имаме си работа по-скоро с разнообразни диалекти на мандарин,

на кантонски, кея и още други китайски езици, да не говорим за некуитайските, използвани до днес в голямата държава, например бирмански, монголски и тибетски. Животните също жонглират с високи и ниски звуци, възпроизвеждани по хиляди начини – съскане, свирукане, чуруликане, ръмжене и т.н. Така че е напълно възможно изобщо да не сме започнали да разбираме и малка част от милионите езици, които ни заобикалят. Дали пък не сме в началото на бъдещо развитие, що се отнася до разпознаването на езиците?

Защо човекът вечно иска да е в центъра на събитията? Ето, само преди няколко века е направено откритието, че Слънцето *не се* върти около Земята и че не Земята с нейните хора е в центъра на Слънчевата система, да не говорим пък за центъра на Галактиката или на Вселената. Така че би трябвало да сме и по-скромни, когато става дума за човешкия говор.

Може би просто не се вслушваме достатъчно добре, когато кучето с неговия лай ни казва: „Искам още едно парче от този вкусен салам“. Може би цялата наша концепция за езиците е остаряла, колкото и да я смятаме за най-висшата форма на възможностите за комуникация. Има вероятност нашият начин да произвеждаме звуци, пускайки въздух през гръкляна, да е доста примитивен. Дали пък няма много по-интелигентни методи за комуникация? В края на краищата трябва да си зададем и въпроса дали пък цялата теория за еволюцията не е пълна с грешки.

Действително ли сме произлезли от маймуните? Защо тогава господин Горилов и госпожа Шимпанзева не са в състояние да говорят по-добре човешки? Един шегобиец вече установи, че може би всъщност произлизаме от свинята, с всичките тези грухтящи звуци, които издаваме. Друг майтапчия обаче му отвърна, че това е напълно невъзможно, тъй като свинята по принцип била голяма чистофайница.

Така че нека погледнем по-отблизо теорията за еволюцията.

ПРОИЗХОДЪТ НА ЧОВЕКА

Стигнем ли до въпроса кога се е зародил езикът, в случая човешкият говор, несъмнено стигаме и до еволюционната теория. Да си позволим тогава няколко реда за предположението, че човекът произлиза от маймуната. При тази теория никога не бива да забравяме, че става дума само за *предположение*, което всъщност никога не е било наистина доказано.

Чарлс Дарвин (1809–1882) е първият, който твърди, че преди милиони години е започнала първо химическа, а после и биологична еволюция. По-късно и други учени запяват същата песен. От определени газове и молекули се сформирали сложни вещества, превърнали се впоследствие в комплексни системи, довели накрая до едноклетъчните. Това била крачката от материя към живот, продължила с възпроизвеждането на клетките.

Според учените тези клетки се развивали все по-нататък, станали растения, а после и животни. Борбата за оцеляване и естественият подбор направили тези животни все по-умни, по-интелигентни и с по-големи умения. И накрая се пръкнал човекът, от маймуната. Самият човек също преминал през развитие, от грубия примитив до венеца на сътворението, за каквто го смятаме днес.

В определен момент човекът проговорил, в началото доста тромаво, но след това все по-ясно и диференцирано.

Естествено, още съвсем в началото се надигнали гласове против тази теория, и то не само от страна на клира.

Композиторът Рихард Вагнер (1813–1883) отсякъл: „Не е важно дали човекът произлиза от маймуната. Много по-важно е да не се върне там“.

ФАЛШИФИКАТОРСКАТА ИНДУСТРИЯ

Започнала ожесточена война между последователите на теорията за еволюцията и техни съвременници, които били на друго мнение.

Едно трябва да признаем: безброй археологически разкопки безсъмнено са доказали, че още преди стотици хиляди, ако не и преди милиони години, е имало хора. Преди това се вярвало въз основа на Библейските писания, че човешкият род е на едва 6000 години. От друга страна, „дарвинистите“ не са се свенили да фалшифицират „научни“ доказателства, само и само да докажат теорията за еволюцията без празнини. Виден техен представител в Германия е Ернст Хайнрих Аугуст Хекел (1834–1919), зоолог и лекар със специалност сравнителна анатомия. Биолози, зоолози и археолози започнали да търсят „липсващата брънка“ между маймуната и човека. В процеса на тези усилия често си затваряли очите, що се отнася до истината.

ЗАРАЖДАНЕТО НА ЕЗИКА

Видяхме, че в редиците на господата учени бушува страховитата война по въпроса за произхода на човека. Става дума за чест, научна репутация и финансиране.

Факт е обаче, че изобщо не знаем какво се е случило преди 6 милиона години, макар наляво и надясно да се приказва, че разполагаме с достатъчно данни. Информацията обаче е оскъдна, меко казано.

Същото важи и за зараждането на езика. Съществуват какви ли не възможни и невъзможни теории.

Ако се съгласим с теорията, че е имало праволинейно развитие от безкрайно примитивната маймуна до Homo sapiens, би трябвало да сме склонни да повярваме, че в първоначалния си вариант езикът е бил съвсем прост. Но и в тази научна област се води същинско клане.

Една от теориите казва, че езикът е възникнал заедно с жестовете. И днес той често е свързан с движения на тялото, „говорим“ с ръце и длани, с мимика и други жестове. Споменавайки някакъв обект, ние го посочваме с ръка или поне поглеждаме в тази посока. Така че езикът може би се е зародил от това, че прачовекът е измърморвал, изръмжавал или изхриптявал нещо, подкрепено от съответен жест или лицево изражение. С течение на времето тези звуци са се превърнали в думи, заживели са свой собствен живот. В един момент сме изоставили жестовете и мимиката, но мърморенето и ръмженето, т.е. придружаващите звуци, са се развили в самостоятелни и са получили някакво *значение*. Изведнъж е станало възможно да изразиш нещо, без да ръкомахаш и да си кълчиш лицето. Първо звукът се асоциирал с движението, но после се издигнал и направил кариера. А след това езикът се шлифовал и станал все по-сложен.

ТЕОРИЯ № 2

Според друга теория човекът започнал да имитира някои обикновени звуци, дотути от заобикалящата го природа. *Бау-бау* на кучето, неговият лай, довел в крайна сметка дотам, гласи предположението, че човекът нарекъл кучето *бау-бау*. Хората наподобявали и други звуци. Съскането на някои змии – сссссс – се превърнало в кръстник на думата „съскам“, която звучи подобно. Подобен случай имаме и с *кукувица*, дума, която съвсем ясно имитира зова на птицата

и се е превърнала в нейното наименование. Или пък *кукуругането* на петела.

Разбира се, звуковият инвентар се различава според отделните езици, т.е. думи с едно и също значение се произнасят по различен начин в една или друга държава. На немски петелът прави *kikeriki*, на холандски казват *kukeleku*, за французите е *cocorico*, в Испания е *quiquiriqui*, а пък на английски е *cock-a-doodle-doo*.

Приликите веднага си проличават. Виждаме, че имитирането действително е изиграло някаква роля, макар впоследствие думите да са се адаптирали спрямо установеното произношение и да са претърпели значителни промени. Така че не става дума за действителна имитация, а за опит да се наподоби природата възможно най-добре. Хората започнали да артикулират в зависимост от наличните звуци и от това кои звуци са били предпочитани в рамките на една страна или група.

Най-важната роля при зараждането на езика без съмнение е изиграло желанието да споделим нещо, имало е непреодолима нужда от комуникация. Със сигурност е съществувало и намерението да се изразиш максимално ясно, колкото се може по-разбираемо. Може би и чувството за хумор е изиграло определена роля. За момент човек се е превръщал в птица, куче и т.н. и е имитирал тези животни.

ТЕОРИЯ № 3

Имаме и трета теория, която гласи, че в зората си езикът се е състоял само от най-прости междуметия. Началото на езиковото развитие било поставено от емоционално натоварени кратки форми като *ах*, *ох*, *иии* и други. Предположението е, че в началото сме имали изрази на изненада (*ах!*) или на погнуса

(иии) например. Тези лесни за проумяване ситуации първоначално били асоциирани с определени звуци, не по-различно от животните, които също издават някакъв звук при различни емоции. Кучето лае заплашително и яростно, когато види да се приближава злодей или крадец. Котката мърка доволно, когато я галиш внимателно, но пък мяука диво, почувства ли се нападната. Подобно на животните, и човекът първоначално реагира с „междуметия“, както е професионалният термин, и по този начин изразявал чувствата си, говорел.

Думата *междуметие* е превод на латинския термин *interiectio*, който означава *вметка*. Става дума за звукосъчетания, подобни на думи, които изразяват чувство, оценка, подкана или намерение – всъщност доста различни неща. Точното значение на едно такова междуметие често зависи от начина на произнасяне, от тона, с който го извикваме. Едно *хей!* може да значи просто *здравей*, но може и да е нареждане другият веднага да престане с това, което прави в момента, т.е. *спри!*

И до днес междуметията се смятат за сравнително примитивни, но силно комуникативни начини на изразяване.

Популярното *уиупс!* (използвано и на български, а понякога превеждано и като *она!*) – изразяващо изненада – е също такова междуметие. През 2011 г. думичката навлезе в съзнанието на милиони телевизионни зрители в САЩ. Тогава няколко кандидати водеха оспорвана борба за номинацията на Републиканската партия за предстоящите президентски избори. Най-малко девет души искаха да сменят Барак Обама на поста. Един от кандидатите, губернатор на Тексас, направи опит да изброи три неща, които би направил по-добре от действащия президент, стига да бъде избран. Той се опита да посочи три области, от които би спестил средства, ако стане следващият господар на Белия дом. По време на дебат, излъчван по телевизията в най-гледаното време, той обяви, че ще спестява от администрацията, образованието и... *онаа!*

Беше забравил третата точка. Смъртоносна грешка по време на телевизионен дебат. На следващия ден пресата с наслада го разкъса, а различни шоупрограми се подиграха на губернатора на Тексас. Цитираха най-вече неговото *onaa!* През следващите няколко дни популярността на този кандидат се срина главоломно. Само с едно *onaa!* бе проиграл шансовете си да се изправи срещу Обама. Близкият до Обама телевизионен водещ Джон Стюарт* обяви от екрана, че чувайки това *onaa!*, получил огромна ерекция от радост. По принцип подобни сексистки намеци нарушават всякакви табута, но в този случай Стюарт получи много по-малко упреци, отколкото губернаторът с неговото *onaa!* И въпреки всичко същият този тексасец** днес (2017 г.) е министър на енергетиката в администрацията на Доналд Тръмп.

В немския език съществуват много междуметия като *аха!* *ау!* *я!* и други подобни възклицания. Имаме и други, наподобяващи звуци, от което виждаме, че налице е преплитане с теория № 1, т.е. имитация на звуци, които чуваме наоколо.

ТЕОРИЯ № 4

Четвъртата теория е особено хубава, понеже всеки историк на бърза ръка ще докаже колко е абсурдна. В нея се твърди, че езикът се е зародил от необходимостта хората да комуникират по някакъв начин, когато са извършвали някаква

* Американски тв водещ, сатирик, актьор и писател (р. 1962 г.) Води свое шоу от 1999 г., по два пъти е бил водещ на церемониите по връчването на наградите „Грами“ и „Оскар“. Носител на 10 награди „Грами“. – Б. пр.

** Става дума за Рик Пери (р. 1950 г.), който е губернатор на Тексас от 2000 до 2015 г. При кандидатурата за номинацията на републиканците през 2011–2012 г. забравя кое е третото министерство, което би премахнал, за да пести средства. Днес ръководи същото това министерство. – Б. пр.

обща дейност, та затова са си подвиквали ритмично. Изразът *раз-два!* бил един от примерите, онагледяващи тази теория.

Никак не е учудващо, че теорията е била на мода предимно в комунистически и социалистически държави, където целта е била хората да бъдат възпитавани в *трудолюбие*. За да им се услади *колективното начало*, проповядвано до безкрай от комунистите, учените не се свенили да правят какви ли не догадки и твърдения дори относно зараждането на езика, пък били те и съвсем отнесени.

Но слава богу, комунизмът банкрутира почти навсякъде, така че последователите на така наречената *раз-два-теория* стават все по-малко.

ДРУГИ ТЕОРИИ

Не бива да премълчаваме, че е възможно да се измислят поне още 33 теории. Та нали няма живи свидетели. А теориите – с лопата да ги ринеш, те са евтини.

Така че спокойно бихме могли да приемем, че случайността също е изиграла някаква роля. Да си представим например, че вождът на някое племе нареждал да се извърши определена дейност, като паленето на огън да речем, издавайки гърлен звук със заповеднически тон. Една от жените или някой от младежите трябвало веднага да изпълни указанията. С течение на времето гърленият звук може би се е превърнал в дума.

Същият този вожд може и да е измислял „имена“ за някои предмети от бита, все пак той е бил началникът, нали. И после хората от племето приели тези измислени имена.

Ако бяхме учени, гонещи репутация и ламтящи за академични лаврови венци, бихме могли да наречем посочения пример Теория на случайността. След това ще вземем мал-

ко от математиката, при която в момента теорията на хаоса е много на мода, ще вкараме няколко неразбираеми формули – и ето че сме готови за Нобелова награда.

Можем да си представим още много други неща. При зараждането на езика със сигурност и *асоциациите* са изиграли някаква роля. Голямо животно с четири крака може би е било асоциирано с малко четирикрако животно, вследствие на което имената и за двете звучали подобно. При измислянето на думи приликите и разликите вероятно също са били от значение.

И тъй като живеем в демократична страна, всеки има правото да създава толкова теории, колкото бира може да погълне.

Всъщност можем да посочим още няколко теории. „Сериозни“ учени споменават например, че взаимното пощене при човекоподобните маймуни или маймуноподобните човечи (не е майтап!) също е дало своя принос. Езикът бил *заменил* пощенето.

Няма да ви губим времето с подробно описание на *Лала-теорията*, в рамките на която се твърди, че някои думи са произлезли от игриво издадени звуци или от нежното бърборене на влюбени. Има и теория, според която езикът произлязъл от песнопения. Друга пък казва, че той се корени в ритуални танци, магически заклинания и религиозни церемонии.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

Къде обаче е „истината“? Цяла орда „учени“ от години се занимава с проблема. Говори се изтънчено и с респект за *палеолингвистика*, когато става дума за корените на езика.

Палеолингвистика? Тук имаме гръцката дума *palaios*, означаваща *старо, прастаро*, както и латинската дума *lingua*,

т.е. *език*. Тази наука прави опит да се разгадае предисторията, за да се разбере как е изглеждал езикът едно време. Проучванията на *палеолингвистите* стигат до момента, в който започва писмеността.

Хм. Позволете ми едно възклицание. Бихме могли даже да извикаме едно „ах!“, с което лекинко да посочим, че палеолингвистиката не представлява нищо повече от един *опит*. Погледнато сериозно, тя не е „наука“, която би трябвало да ни „научи“ на нещо, а по-скоро някакво „вярване“.

Но понятието „палеолингвистика“ звучи, разбира се, много шик. Можеш да обикаляш с него от врата на врата и да ти свалят шапка.

Факт е обаче, че никой от нас не може да се гмурне обратно в историята и да провери как се е зародил езикът.

Някои учени предполагат, че човекът е проговорил преди около 100 хиляди години, но тъй като не разполагаме с никакви доказателства, изобщо не можем да бъдем сигурни.

Имало ли е в началото един-единствен „праезик“?

Или пък са съществували различни „праезици“?

Не знаем нито кога точно човекът е проговорил, нито пък има една призната от всички учени теория за зараждането на езика.

Затова и палеолингвистите обичат да сравняват хорските езици с тези на животните, за да могат най-сетне да разплетат загадката на загадките – кога и как се е зародил езикът?

Някои начетени глави смятат, че в началото е имало само глаголи. Други пък са на мнение, че в началото са се ползвали само цели изречения, т.е. без да се прави разлика между отделните думи. Нещо като „Да отидем да ловим антилопи!“, или „Изнеси най-последно боклука от пещерата!“. Такова съдържание може би се е изразявало чрез едно изрѣмжаване с определена тоналност, каквато познаваме и до днес от някои семейни двойки. Можем да продължим 200 години да си проправяме път през джунглата на теориите, украсени, естест-

вено, с редица сложни чуждици, за да не разбере никой или само шепа фенове, посветени в тайната.

Не е ли смешно? Със сигурност знаем, че в началото стои желанието, необходимостта да *споделиш*, да *комуникираш*. В почти никоя друга научна област, ако любезно си затворим очите пред „медицината“, няма обаче толкова много ненужни изрази, които затрудняват комуникацията.

Едно е сигурно – в началото е трябвало да се предаде *значение* от един човек на друг или от един човек на група от хора.

Трябвало е да се предизвика разбиране.

Но как според нас се е зародил езикът?

ДЕЙСТВИТЕЛНОТО ЗАРАЖДАНЕ НА ЕЗИКА

Нека първо да припомним най-важните предположения:

1. Езикът се е зародил, когато хората започнали да добавят определени звуци към някои жестове и мимики. По-късно тези звуци заживели собствен живот и се превърнали в думи.
2. Езикът се заражда, подражавайки на дадени звуци от природата.
3. Корените на езика се крият в емоционално оцветени междуметия.
4. Хората започнали да говорят, за да се разбират по време на общо извършвани действия.
5. Езикът се зародил по нареждане на някоя авторитетна личност, например вожда на племето.
6. Определени звуци и думи получили произволно значение.
7. Езикът се заражда след наблюдения на прилики и разлики.

Е, според нас не е правилно непрекъснато да си подмятаме тези и други теории.

Според нас всяка от тези теории има известна доза вероятност, някоя повече, друга по-малко. Смятаме обаче, че теория № 4, която по-горе нарекохме „раз-два-теория“, е най-неправдоподобна, тъй като е прекалено силно оцветена от марксистко-комунистическата идеология, целяща да манипулира и „образова“ хората в една-единствена политическа посока.

По принцип обаче всички теории са възможни, ако изключим някакви извънземни, донесли ни езика на сребърен поднос... което би било просто още една теория.

И до днес езикът се променя и заражда по всякакви възможни начини. Така че за нас е важно не да се аргументираме *един против друг* и да си трошим взаимно учените глави, а да мислим *заедно*. Според нашето мнение са съществували и съществуват *редица* методи за развитие на езика, а не само един.

Защо на всичко се гледа само от една плоскост? Защо да има само една теория, която да обяснява всичко? Затова и все по-често се стига до предположението, че е имало *различни* причини. Вероятно би било по-интелигентно да придадем на отделните методи за развитието на езика различна тежест, но и да ги приемем всички за валидни, дори и *теорията* „раз-два“, която, кой знае, при дадени обстоятелства, би могла да е произвела някоя и друга дума. Като например словосъчетанията *исторически материализъм* и *класова борба*.

Може би това би разсякло гордиевия възел. Има, разбира се, и друг подход, с който да установим произхода на езика. Той се състои в това да разгледаме съществуващ език и да проследим неговите промени, от което да си направим съответните изводи. Естествено, това не дава гаранция, че сме уцелили десетката, но все пак позволява някои заключения, предоставени ни от историята. Какво можем да научим в такъв случай?

КАК СЕ ПРОМЕНЯ ЕЗИКЪТ

Знаем, че езикът и езиковите навици се променят с фантастична скорост. Дори когато диктатор заповяда да се придържаме към един език и към определени думи, в крайна сметка и той претърпява пълен провал. Езикът не се поддава на забрани, не и за дълго време. Не можеш да го затвориш или замразиш. Той е като жив организъм, непрекъснато бяга, прави кълбо, претъркулва се понякога и в салто мортале. Даже Хитлер, със своите измислени слова и съкращения, не е бил в състояние да опитоми немския език*.

Така че нови езици се зараждат непрекъснато, а „големите“ сред тях се състоят от стотици, ако не и хиляди специализирани езици и раздели. Да вземем например „немския език“. Тук езикът на учения е различен от този на телевизионния водещ, който по възможност трябва да говори така, че да го разбере и последната чистачка. Съществуват езиците на разбойниците, на мениджърите, на рекламата, както и специализираните езици на всички професии. Имаме високия немски, но и безброй диалекти, за които могат да се изпишат хиляди страници. Езикът на всеки индивид се определя от възрастта, родителите, вероизповеданието, мирогледа, собствените предпочитания и антипатии, средата, в която се движи, и т.н. Езикът ни се променя от четивата, та дори и от всеки разговор. Влияят ни всяко телевизионно и радиопредаване, списанията и вестниците.

* По времето на националсоциализма в Германия наричали Хитлер под сурдинка GRÖFAZ, идващо от *Größter Feldherr aller Zeiten*, т.е. Най-големия пълководец на всички времена. – Б. пр.

Езикът ни залива отвсякъде, напоследък и от интернет и *социалните медии*, които прокарват изцяло нови пътища. Помислете само за *Твитър* и приетите там съкращения, където просто изчуруликваш едно *lol** и всеки разбира, че трябва да се смее. Всяка година се появяват нови думи и изрази, като тези например:

- Еротични доставки
- Работа за възрастни
- Вбесен пенсионер
- Заплахи по телефона
- *Leak* култура (по *Wikileaks*)
- Миниклавиатура
- Робот асистент, роботизиран скакалец
- Климатична етика.

И така нататък.

Анализирайки тези нови словосъчетания, бързо откриваме, че шегата играе важна роля и на преден план излизат съставени изрази, както и че има влияние на английския език и на технологиите.

Така че езикът непрекъснато е в процес на креативност, никога не спира да се развива и винаги е на път, обикаляйки света поне по три пъти на ден, образно казано.

Но да погледнем още няколко факта.

ПЕЧЕЛИВШИ И ГУБЕЩИ

Днес на планетата Земя се говорят между 6 и 8 хиляди езика, направо зашеметяващо разнообразие. Основните ези-

* От *laughing out loud* (англ.) – смее се с цяло гърло. – Б. пр.

ци, ползвани от повече от 100 милиона души, в момента са следните:

1. Китайски (1,2 милиарда)
2. Английски (573 милиона)
3. Хинди (новият официален език в Индия – 418 милиона)
4. Испански (352 милиона)
5. Руски (242 милиона)
6. Арабски (209 милиона)
7. Бенгалски (използван в Бангладеш и Индия – 196 милиона)
8. Португалски (182 милиона)
9. Индонезийски (162 милиона)
10. Френски (131 милиона)
11. Японски (126 милиона)
12. Немски (110 милиона)

Немски! Къде всъщност се говори „немски език“?

За близо 110 милиона души немският е матерен. Други 120 милиона са учили *немски* като втори език. Немски се говори в Германия, Австрия и Швейцария (където има още три официални езика), в Лихтенщайн и Люксембург (заедно с люксембургски и френски), в части от Франция (Елзас-Лотарингия), в определени региони на Белгия и Холандия, в една част на Тирол (Италия), та дори и в Бразилия, Аржентина, Парагвай и Чили, както и в райони на Полша, Унгария (т.н. унгарски германци), Румъния, Словакия (карпатски германци) и в Чехия (судети). Тук-там немски се говори дори в Русия, на места в САЩ, Канада и Мексико, както и в Хърватия и Сърбия. Дори и във Ватикана, където на немски говори Швейцарската гвардия.

Да се върнем обаче към нашия списък. На първо място виждаме не английския, както би могло да се предположи, а китайския език. Немският е на 12-а позиция, според някои изследвания даже е десети. Твърди се, че бенгалският вече е

набрал 215 милиона, изпреварвайки арабския. Съществуват различни ранглисти с различни числа.

В тази връзка имам една хубава и една лоша новина за вас. Коя искате да чуете най-напред? Лошата, разбира се!

Значи – през следващите няколко века близо 80 процента от сега съществуващите езици ще са изчезнали.

От говорените в момента около 7000 езика, някакви си 5600 ще бъдат изтрити от лицето на Земята, а ние ще трябва да се задоволим „само“ с 1400.

Много от световните езици няма да ги има значи. *Световни езици?* Най-много езици съществуват в Азия, близо 2000, следвана от Африка с около 1800. В Северна и Южна Америка все още се ползват 800 езика, само в Европа се справяме със смешната бройка от 230.

Да повторим: близо 80 на сто от тези езици ще се разтворят във въздуха и ще изчезнат. Твърдение, споделяно от повечето лингвисти.

Къде се крие причината?

За да съществува и да оцелее, всеки език се нуждае от носители, т.е. от хора, които го говорят.

Почти всички езици измират обаче със своите носители, племена и народи. Днес наистина има езици, ползвани само от шепа хора. Езици с по-малко от 100 хиляди ползватели са на ръба на изчезването. Причината за измирането на много езици, започнало от доста време, е в глобализацията. Една група, която се разбира само със сравнително малко хора, светкавично изпада на по-задна позиция, когато става дума за възможности за комуникация, предаване на знания и умения. И така някои езици, които се капсулират, в определен смисъл направо се самоунищожават.

В Аляска ще останат само два от двайсетте езика на ескимосите.

В Австралия 90 процента от 250-те езика на аборигените са осъдени на смърт. Аборигените наброяват само няколкос-

тотин хиляди, те са в малцинство. Много от местните австралийски езици днес се владеят само от по-старото поколение, младите отдавна са преминали към английския.

Други причини за измирането на езиците са електронните медии, които не се съобразяват с (малки) езикови групи, победният ход на телевизията и на интернет, уеднаквените образователни програми и все по-голямата сила на „големите“ езици, онези, които разполагат с милиони носители. Те стават все по-атрактивни, тъй като обещават достъп до образование и кариера и гарантират по-добър живот.

Училищата, медиите и възможността все по-лесно да установиш контакт – всичко това помага на големите езици.

Затова и учените в момента наблюдават масово измиране на езиците по целия свят. Процесът не може да бъде спрян, макар да се полагат известни усилия в тази посока.

Добрата новина е, че големите езици (от китайския до немския) ще имат все повече последователи. Те са утрешните печеливши, установили са без съмнение лингвистите.

Португалският, говорен преди време от един милион души в Португалия, днес се ползва от около 200 милиона, за които е матерен език.

Но и езици, които се ползват „само“ от няколко милиона, в момента трупат все повече последователи.

Така че не само 12-те големи езици ще спечелят. Днес в света има 225 езика, говорени от по повече от един милион души. Всички те ще оцелеят и ще имат прираст. Към тях спадат африканските езици *хауса* (38 милиона), *суахили* (35 милиона), *кикую* (5,4 милиона) и *зулу* (8,8 милиона). Истинските победители обаче са кандидатите от № 1 до № 12, които в наши дни се разпространяват мълниеносно. Испанският например превзема с невероятна скорост Съединените американски щати, благодарение на имигрантите от Мексико и други южноамерикански държави. Вече 15 на сто от общото население на САЩ има испанския за матерен език, с тенден-

ция нагоре. Испанският отдавна се е превърнал във втори език в Щатите и има сериозни предположения, че заради големия прираст на испаноговорещите най-късно през 2050 година за президент ще бъде избран човек с корени от Мексико.

Тенденцията е от ясна по-ясна, статистиката я доказва без никакво съмнение.

Какво означава това обаче за зараждането на езика?

РАВНОСМЕТКА

Езиците се раждат и оцеляват благодарение на военно надмощие, икономическа преднина и по-големи знания. Нека погледнем английския. Възходът му до световен език започва още през XIX век, когато Британската империя със своите колонии се издига до първа световна сила. Тогава Англия владее големи части от Африка, нейни са Индия и обширни региони в Далечния и Близкия изток, както и редица стратегически важни острови.

Причините за възхода на английския са надмощието на британците в корабоплаването, както и предимството на политическата философия, придаваща огромно значение на предприемачеството и икономиката. През XIX век английският несъмнено е най-важният език на планетата.

През XX век започва легендарният възход на САЩ, определили изхода на двете световни войни и поставили икономическото благоденствие и други свободи над всичко останало.

Така че пак английският господства. И сега, през XXI век, Съединените щати са № 1 в света – от военна гледна точка, в много сектори на икономиката, що се отнася до политическата философия (с Швейцария като основен конкурент), както и в редица области на културата. Към това трябва да добавим и феномена *компютри/интернет*, тъй като над 80

процента от електронно запаметената информация по света е на английски език. Технологиите и тяхното предимство са на висока почит в Щатите, а също и научните изследвания и знанията. Никой не е така умел в маркетинга, както американците, следвани плътно от японците. Така че спокойно може да се твърди, че английският наистина е световен език № 1, той е първият действително международен и наднационален език, обхващащ цялото земно кълбо.

Преднината на английския ще се увеличава и в бъдеще, той ще измести редица малки езици и ще засилва своята водеща позиция, защото – наред с всичко казано – е лесно разбираем, не е труден за изучаване и притежава опростена граматика.

В тази връзка трябва да споменем и влиянието на филмовата индустрия и на популярната музика. И в двата бранша английският език е водещ. В света на финансите също не може без английски, тъй като най-важните финансови центрове в света все още са Ню Йорк и Лондон.

Непрекъснато въртящата се все по-нагоре спирала на технологиите също играе важна роля. Това означава обаче, че в миналото много езици са били „печеливши“ само защото са имали предимство в науките. Днес почти всички нови научни публикации са на английски, като това се отнася за стотици научни области. Огромното мнозинство компютърни езици, компютърните програми и възможностите на интернет биха останали неразбрани без познания по английски. В тази област сме свидетели на експлозия на знанията, даже на интелектуална революция в комуникациите, която тепърва ще се развива.

По принцип печелят страната и езикът, които имат най-голяма преднина в знанията и образованието, където най-усърдно се провеждат научни изследвания. А в момента това са освен Германия, Япония, Корея и Франция най-вече Съединените щати.

Ако отчетем изследователските усилия, които ще гарантират бъдещото надмощие на един език, неминуемо опираме отново и отново до английския. Така че ще трябва да знаем и английски, ако искаме и след години да „участваме в разговора“.

*You got it?**

НАЧАЛОТО НА ЕЗИКА

Нека отново отделим малко време за първите стъпки на езика. Не бива да премълчаваме, че междуременно има нови развития, сочещи в съвсем друга посока. Да не забравяме, че комуникацията чрез морзови знаци или чрез димни сигнали (в Античността при гърците или в по-ново време при различни индиански племена), както и барабаните в африканските джунгли също са един вид език. Има език за глухи, писменост за слепи, както и стотици езици, „говорими“ единствено чрез жестове. Някои съвременници различават „думи“ само по различните позиции на десетте пръста на ръцете, подобно на порядките във френския манастир Клуни**, където през Средновековието отличавали различните видове хляб само чрез знаци, тъй като монасите давали обет за пълно мълчание.

Трябва да сме напълно наясно с факта, че и в бъдеще ще се появяват нови езици, особено във връзка с математиката и цифрите. Помислете само, днес е възможно да поръчаме даден продукт, разполагаш с определен брой качества, на-

* Разбра(хте) ли? (англ.) – Б. пр.

** Манастир във френската област Бургундия, основан през 910 г. от Ордена на бенедиктинците. Църквата му векове наред е била най-голямата в християнския свят до разширяването на „Свети Петър“ в Рим. – Б. пр.

пример едно сладко коледно ангелче със златисторуси коси, облечено в сребристорбяла одежда, направено от еди-какъв си материал и с точно зададен размер, само чрез посочването на един прост (продуктов) номер, като 00425, да речем. С едно число можем да опишем хиляди свойства. Езикът ще става все по-елементарен и ще ползва математическо-лингвистични символи, по-прости, по-логични и по-лесно разбираеми от тези, с които боравим днес. Може би ще има хора, „езикови гении“, които ще „говорят“ само с единици и нули, подобно на компютрите, макар че някои думи трудно се изобразяват само с нули и единици. Холографните изображения също ще играят важна роля, както и всякакви нови технологии. Новопроизведени триизмерни компютърни игри, създадени като приключения, ще ни позволяват да научаваме основния речников запас на даден език за два дни.

Да не забравяме и поуките, които извличаме от т.нар. пиджин езици.

ПИДЖИН

Под този термин разбираме опростени до най-същественото езици, до ограничен запас от думи. Граматиката също е проста. Когато британците започнали да правят бизнес с китайците през XIX век, китайците произнасяли думата „бизнес“ като „биджин“, което в английския се превърнало в *пиджин*. Двете страни се опитвали, къде успешно, къде не толкова, да комуникират, да се разбират помежду си. Така поне гласи една от теориите за корена на думата *пиджин*.

Така че бихме могли да наречем пиджин езика и помощен език.

Друг пример за пиджин език е този на африканците в американските колонии. Както сигурно си спомняте, търговията

с роби е била най-доходоносният бизнес през XVI, XVII и XVIII век. Един колкото нехуманен, толкова и печеливш бизнес. В онези времена търговците събирали хора от различни африкански племена (често „продавани“ от собствените си вождове), товарели ги на кораби и ги откарвали в Америка, където трябвало да се грижат като евтина работна ръка или роби за плантациите на големите земевладелци. С лоша репутация се сдобиват най-вече британците и французите, но и няколко други нации.

Африканците говорели обаче съвсем различни езици. Изправени пред необходимостта да се разбират помежду си, както и да изпълняват заповедите на новите си господари, те създали нов помощен език с беден речник и опростена граматика, вземайки за основа английския и френския.

И до днес хората си правят шеги с опростения пиджин английски, използвайки популярния израз: *Long time no see* за „Отдавна не сме се виждали“. Не казваме обаче правилното *We didn't see each other for a while*, а имитираме, волно или неволно, пиджин английския, макар да не е коректно. Може самият опростен израз да се е развил действително от пиджин английския, но езиковедите не са стигнали до единно мнение по въпроса.

Самото съществуване на примитивни помощни езици като пиджин английския ни показва, че потиснати малцинства или пък търговска необходимост, както и случайно събрани групи от хора проявяват тенденцията бързо да си създават собствен нов език, който преди това не е съществувал.

Теоретично това би могло да се случи всеки божи ден. Езици могат да се родят с мълниеносна скорост, фантазията на човешкия род не бива да се подценява.

Всяка група, която непременно иска да има собствена идентичност и да се откроява, набързо развива собствена лексика, която веднага изключва аутсайдерите. По този начин могат да се създадат безброй малки изолирани езици.

Дори езикът на татуировките спада към този феномен. При този език някои изображения и знаци притежават определено значение, което е важно особено в затворите, където показва йерархията. Пет сълзи, изрисувани под едното око, означават в някои мексикански затвори, че притежателят им е убил петима души. С това той си създава име и получава по-висок ранг сред съкилийниците си.

На това място призоваваме при всяко вдигане на данъците всеки служител във Финансовото министерство да си татуира по една сълза. Не поддържаеме обаче идеята да се убиват данъчните инспектори, а убиецът да бъде награждаван с по една татуирана сълза, макар че и зад това предложение застават мнозина.

При всички случаи е учудващо колко бързо могат да се създават нови езици. Дори сам човек е в състояние да измисли цял (писмен) език. Доказателство за това е норвежкият лингвист Ивар Осен (1813–1896). Дълги години той изследва норвежките диалекти и след това създава изцяло нов писмен език, базиран на тези диалекти, но все пак изваден от нищото. По късно дори пише цял роман на този език. Мнозина норвежки поети следват неговия пример, а датско-норвежкият книжовен език, използван дотогава, започва да губи влиянието си. И до днес новонорвежкият език нюношк съществува благодарение на усилията на един-единствен човек.

Ще станем свидетели и на нови „тайни езици“, толкова обичани от хората още от времената на йероглифите. В онези дни някои религиозни знаци били запазена територия за фараона и аристокрацията. В бъдеще ще има и групировки, събрани от определени политически, социални или религиозни виждания, които ще измислят собствени форми на изразяване, т.е. езици.

Казано накратко, ще се раждат все нови и нови езици, а всяко друго предсказание не би отговаряло на опита от миналото.

Нови думи ще се създават дори във вече съществуващите езици благодарение на чувство за хумор, фантазия и асоциации, които понякога не следват строго логиката.

Езикът и думите са същинско приключение и приказка без край.

ОЩЕ ВЕДНЪЖ: ЗАРАЖДАНЕТО НА ЕЗИКА

Вече видяхме, че встрани от установеното езикознание има различни други възможности за създаване на език.

Сегашната палеолингвистика е несъвършена наука и не отчита опита, с който разполагаме въз основа на огромния обем информация за езиците. Освен това знаем със сигурност и това: подателят трябва да притежава интелект, за да произвежда звуци (и да ги разделя на отделни думи) и да им придава значение, когато създава език. Но и получателят трябва да е достатъчно интелигентен, за да декодира тези звуци и да разбере значението на комуникацията. Това означава, че дори езиците на животните изискват поне минимална доза интелект.

Значението на различните думи в един език се основава единствено на *взаимно съгласие*, независимо как е постигнато то. Езикът е възможен само когато съществува такова съгласие и то е известно и прието от всички. „Грамматиката“ също почива на подобно малко или повече случайно постигнато съгласие. По принцип грамматиката не представлява нищо друго, освен усилието да се измислят правила и знаци, които да направят буквите, думите и изреченията още по-ясни, така че комуникацията да протича още по-прецизно.

Наясно сме и с друго: религиозните, военните, политическите, икономическите, културните различия и околната

среда са довели до отделните езици. Налага се, значи, да изследваме и следните фактори, когато искаме да стигнем до началото на езика: изолация, миграция, завладяване, поробване, икономически обмен и търговия, смесване с други народи и придобиване на нови знания. В ранния етап на човешката история това са борбата за оцеляване, ловът и земеделието.

„Предимството“ на даден език и съответният му живот се дефинират въз основа на преимущество в знанията и уменията или заради по-мощна военна, политическа, религиозна или културна позиция на носителите му. Ето ви и конкретен пример. Латинският от времето на Римската империя е притежавал предимство по отношение на военното дело, строителните технологии, търговията, финансите, селското стопанство и културата на хранене. Пример № 2: Френският от XVI–XVII век е бил над всички останали езици заради по-добрите умения в областите отбрана, политика, изкуство, мода и хранене. А пък в определен период италианският е доминирал света на музиката, финансите и банките. Така че, както виждаме, съществуват различни причини за развитието на езиците. Първопричините обаче остават забулени в мрака.

Много от днешните думи можем да проследим назад до предишни и по-предишни (от мъртви или живи езици), та чак до праезичните им корени, които езиковедите успяват да реконструират с голяма доза на вероятност. Но така и никой не знае с абсолютна сигурност как е започнало всичко.

Знаем обаче, че отговорните за развитието на един език винаги са отделни индивиди. Особено предразположени за това са писатели, философи, авантюристи, изследователи, нестандартни мислители и всякакви хора, дарени от природата с повечко интелект. Можем, значи, да предположим, че и в началото за зараждането на езика са били „виновни“ няколко интелигентни екземпляра от вида човек.

ОКОНЧАТЕЛНА РАВНОСМЕТКА

Всичко, казано дотук, означава едно: „Откриването“ на езика изобщо не е дело на някакво божество.

Това е лъжа № 1.

Твърдението е просто един от прастарите трикове на жреците, с които те си осигуряват власт и придават някакво значение на собствените си думи и писания.

Палеолингвистиката с нейните теории също не може да даде точен отговор. Спокойно можем да прибавим към съществуващите теории още поне 20, базирани на наблюдението на съвременното езиково разнообразие. Учени, които твърдят, че знаят как се е зародил езикът, просто се опитват да ни измамат, пробутвайки ни своите теории.

Това е лъжа № 2.

Никой никога няма да може да даде задоволителен отговор на въпроса кога и как се е зародил езикът. Истината е, че в действителност не знаем кога и как е станало това, въпреки всички внимателни наблюдения и остроумни заключения. Знаем само, че сегашните теории са несъвършени и подлежат на съмнения, колкото и да се стремим да докажем, че притежаваме цялата мъдрост на този свят.

Всъщност продължаваме да сме в информационен вакуум. Единственото, на което сме способни в момента, е да правим догадки, да се чудим и да претендираме за знания, използвайки заучени фрази и интелигентно звучащи чуждици.

3.

ИЗГУБЕНИЯТ РАЙ: АТЛАНТИДА

Не е ли удивително? До момента са публикувани повече от *десет хиляди* книги за Атлантида. Десет хиляди! Някои от тях са се превърнали във фантастични бестселъри и са привличали повече читатели, отколкото любовните романи или криминалетата, жанровете, които обикновено са начело на класациите. Днес трудно можем да обхванем цялата литература, занимаваща се с този обвит в тайни и легенди остров, потънал в морето.

Темата *Атлантида* продължава да привлича. Самата дума причинява невиджани емоции, което е трудно разбираемо. В думата *Атлантида* долавяме невероятен копнеж и романтика, тайни и чувства, както и мечтата това митично островно царство отново да изплува от морските дълбини.

ДВА ВИДА ЛИТЕРАТУРА

Трябва да правим разлика между два вида литература, писана за Атлантида. Първият е „чисто научен“, като нарочно поставяме израза в кавички, тъй като няма друга дума като „наука“, с която толкова често да се е злоупотребявало. *Науката* претендира за единственото право да показва ис-

тината, макар и да не минава ден, в който стародавни „научни познания“ да не отиват на бунището на историята и да стават за смях.

Вторият вид литература признава съвсем други източници, за разлика от „научната“. Тук авторите са езотерици, които не се притесняват да говорят за „реинкарнация“ или „прераждане“. Те твърдят, че си спомнят да са живели повече от един път, да имат не едно или две съществувания зад гърба си, и даже споделят от време на време детайли от предишните си животи – като например спомени за легендарната Атлантида.

В стана на тези автори са се събрали какви ли не ясновидци и пророци, окултисти и философи, религиозни фанатици и медиуми. Един от тях е Едгар Кейси (1877–1945), спомнял си в състояние на транс за Атлантида. В „посветените кръгове“ днес се говори за *ченълинг*, т.е. приемане на послания от паранормални същества. Първоначално Кейси бил фотограф и търговец на книги, след това започнал да изпада в транс и да дава отговори на въпроси за близкото или по-далечното минало.

Има стотици автори на езотерични текстове, умеещи да боравят с медиите, които твърдят, че си спомнят предишния си живот на Атлантида. Около 20 процента от тези твърдения коренно се различават, интересното е обаче, че останалите 80 на сто почти се припокриват.

Не е ли удивително?

Бившите обитатели на Атлантида, образуват нещо като собствена общност в кръговете на езотеричите.

Нека в рамките на това изложение да разгледаме двата вида литература. Далеч по-интересно, разбира се, е повлияното от езотериката крило. Ще уважим обаче и признатата „наука“ и най-напред ще разгледаме признатото дори и от най-отявлените критици.

АТЛАНТИДА, ДРЕВНА ГЪРЦИЯ И ДРЕВЕН ЕГИПЕТ

Някои учени и днес продължават да отхвърлят идеята за съществуването на *Атлантида*, описана толкова подробно от гръцкия философ Платон (427–347 г. пр. Хр.).

От друга страна, има и учени, съгласни с мнението, че Атлантида е съществувала.

Дори сред „сериозната“ наука има разцепление значи.

По думите на Платон Атлантида била морска сила, намираща се отвъд Херкулесовите стълбове. По онова време това било гръцкото наименование на пролива между скалата на Гибралтар, най-южния край на Испания, и планината Джебел-Муса в Мароко.

Да повторим: изразът „Херкулесови стълбове“ обозначава морски пролив, оброчен от скала на испанска територия и планина от страната на Мароко.

Древните гърци смятали, че тази планина и тази скала са двата стълба, на които се крепи земята и които носят небето. Те вярвали също така, че техният герой Херакъл за кратко изпълнявал ролята на стълбовете, но след това поставил на мястото двете възвишения. Според гърците тук бил „краят на света“. За тях светът, или поне познатият им свят, свършвал при Херкулесовите стълбове, т.е. в пролива между Испания и Мароко. „Отвъд“ била обаче митичната Атлантида, пише Платон. След някакво бедствие тя потънала.

От Платон научаваме, че едно време Атлантида се е намирала в Атлантическия океан, някъде между Европа и Америка.

Какво още ни казва Платон?

ОПИСАНИЕТО НА ПЛАТОН

Според Платон Атлантида е съществувала 9000 години преди Солон*, т.е. преди близо 11 500 години. Платон я описва като велика морска сила, завладяла Египет, Испания, Италия, Турция и още много други страни и нападнала Гърция. След като атиняните отблъснали нашествениците, Атлантида била ударена от силно земетресение. Огромна вълна заляла целия остров и той изчезнал само за един ден от лицето на земята.

„Островът на Атлас“, пише Платон, разполагал с природни богатства като сребро, злато и някакъв огнено блещукащ метал, наречен от философа *орихалк*. Гръцката дума *oros* означава *планина*, а *chalkos* е *руда*. Така че бихме могли да преведем *орихалк* и като *планинска руда*. Днес се смята, че става дума за сплав от мед и цинк в съотношение 4:1. Платон разказва, че жителите на Атлантида високо ценели този метал.

Освен това гръцкият философ описва много точно как е изглеждал този остров. Структурата на главния остров се граждала на строги геометрични фигури, през него минавали широки плавателни канали, прокопани под формата на кръгове и на лъчи. По този начин се образували множество малки вътрешни островчета. В средата, до градския акропол, се издигал голям храм на Посейдон. Около храма били поставени златни статуи, една от които изобразявала бога на морето да управлява бойна колесница.

Там бил и палатът на владетеля, защитен от висока крепостна стена. Наоколо в кръг били разположени помещенията за стражарите, казармите и жилищата на гражданите. Це-

* Древногръцки философ и политик (640–560 г. пр. Хр.). – Б. пр.

лият град бил обграден от три стени, а най-външните канали служели за пристанища.

В технологично отношение Атлантида явно била много по-напред от всички тогавашни цивилизации.

Упадъкът започнал, когато владетелите предприели неудържима експанзия, отдадени на жаждата си за власт. Боговете наказали Атлантида и пратили земетресение. Островът бил заят от огромни вълни, които погълнали всичко живо, обитаващо това прекрасно местенце...

Дотук с Платон.

Разрешете ни обаче един въпрос: откъде накъде Платон ще твърди подобни неща?

ПРЕДАНИЕТО

Разказът на Платон е учудващо подробен. В една от книгите му научаваме, че *Критон* чул историята от своя дядо.

Критон (460–403 г. пр. Хр.) бил братовчед на майката на Платон. Дядото на Критон научил за Атлантида от своя баща Дропид. Той от своя страна бил приближен на Солон, прочутия атински законотворец, живял от 640 до 560 г. преди Христа.

Самият Солон се запознал с историята на приказния остров в Египет от някакъв жрец от Саис, който му я превел от стари ръкописи, на възраст няколко хиляди години. Саис е древен египетски град в делтата на Нил, чиито останки са открити през XIX век.

Да повторим хронологията на преданието:

- В хилядолетни египетски ръкописи от град край Нил се говори за Атлантида.
- Тези ръкописи са преведени и прочетени на гръцкия политик и законотворец Солон, посетил Египет след

края на политическата си кариера (което е документирано в литературата).

- Сподвижник на Солон, Дропид, научава историята от него.
- Дропид я разказва на своя внук Критон.
- Критон, вуйчо на Платон, я предава на своя племенник.

Но доколко достоверни са подобни твърдения?

Знаем, че Платон е бил високоетичен философ, държал на истината повече от всичко друго. Бил еталон за честност и непоқвареност. За него истината била свещен дълг и той изрично посочва – чрез думите на Критон, цитирани в неговия труд – че историята на Атлантида *не е* измислена, а почива на факти. Платон не бил празнословец, баснописец или фантазьор. Нито пък бил списвач на евтини комедии или драскач на романчета. Факт е, че Платон стои над всякакви съмнения, тъй като е прототип на честността и истината.

ДРУГИ АРГУМЕНТИ

Редица антични писатели, като Кратон, Посидоний и Страбон, също вярвали, че разказаната от Платон история на Атлантида не е измислица. Аргументите наистина са впечатляващи: Платон описва легендарната Атлантида толкова точно, подробно и с всички детайли, че ни навежда на мисълта, че е ползвал достоверен източник. Както вече споменахме, философът не е бил празнословен фантазьор и не си е измислял приказки. Той дори се задълбочава в техническите детайли на описания от него град, нещо, което не му е присъщо. Освен това части от разказа за Атлантида се появяват и в други негови текстове.

Споменахме вече, че и „строга научната литература“ е разделена на два лагера, що се отнася до съществуването на острова Атлантида. Някои учени го отричат, други смятат, че то е истина.

Ние сме готови да приемем, че разказът за Атлантида почива на факти.

Освен това съществува още един източник, който обаче се оказва почти табу за сериозните историци. В началото ви обърнахме внимание на него. И сега наистина става интересно.

ФАНТАСТИЧНИ СПОМЕНИ НА ЧОВЕЧЕСТВОТО

Съществуват редица „спомени“ за Атлантида, споделени, както вече казахме, от хора, привърженици на идеята за прераждането. Всички те твърдят, че си спомнят за обвития в загадки и мистерии остров.

Няма да ги съдим, но ще посочим едно: само защото някои признати учени не приемат даден източник за достоверен, това не означава, че и ние трябва да постъпваме по този начин. „Науката“ е грешала и продължава да греша. Та кой ни заповядва винаги да повтаряме изреченото от великите жреци на „науката“?

Идеята за прераждането, или реинкарнацията, е неимоверно широко разпространена по целия свят. Срещаме я на всяка крачка – при почти всички примитивни народи и древни цивилизации, вярващи в съществуването на душата. Има я в Древна Индия, в Египет, Гърция, Рим и у германските народи. Учението за прераждането се подвизава из тайните кръгове на големите религии, дори и в християнството, юдаизма и исляма. Срещаме я и в даоизма, будизма и хиндуизма, естествено.

Затова точно историците не би трябвало да отхвърлят напълно прераждането. Прекалено често се натъкваме на него, когато изучаваме историята на религиите.

Истинският научен подход се състои в това, на първо време да допускаш всички възможности.

Да се върнем обаче на темата Атлантида.

Общото при всички спомени е, че Атлантида явно е била далеч по-развита от всички тогавашни държави на този свят. Описват я като много напреднала в технологиите, споменават се културата, духовността и естетиката на обитателите ѝ.

Платон би се съгласил и с двете точки, което ни дава повод за една интересна теория.

РАННАТА ИСТОРИЯ: ЕДНА НОВА ТЕОРИЯ

Още *преди* известните нам така наречени „високи“ култури явно са съществували цивилизации, достигнали по-високо ниво на развитие, отколкото това на Египет, Индия, Китай, Персия и т.н. Не е изключено „цивилизацията“ да не е започнала преди 4000, 5000 или 6000 години, а може би още преди 12 000, та даже и 30 000 или 40 000 години, а защо не още по-рано! Това обаче би означавало, че трябва изцяло да променим виждането си за историята. Би означавало, че теорията за еволюцията, в чиято рамка се твърди, че всичко се е развило систематично и праволинейно „нагоре“, е погрешна. Би означавало също така, че трябва да сме по-скромни, когато става дума за „варварското“ и „примитивното“ минало на нашите предшественици. И най-накрая би означавало, че историята е протичала *на вълни*, т.е. висши култури са се сменяли с по-примитивни далеч преди известната ни история, фиксирана в писмени паметници. Би трябвало да преосмислим всичко и да свикнем с идеята, че може би *днес* живеем във варварска

епоха, на която други, предишни епохи, биха гледали с презрение или състрадание.

Всичко това би поставило заслужен капак върху казана на нашата арогантност. Веднъж вече се провалихме с нашата мания за величие, поставяйки Земята в центъра на Слънчевата система, та даже и в центъра на Вселената, а с това и нас самите. И ако митичната Атлантида наистина е съществувала, а според нас тази теория трябва да се вземе на сериозно или поне да се допусне като възможна, това би обърнало разбиранията ни за ранната история с главата надолу.

То би дало старт на една нова теория за историята, която според нас е далеч по-интелигентна от настоящата. Тя изхожда, както вече казахме, от вълнообразни движения, допуска голям брой стари цивилизации, много по-ранни от познатите ни до момента.

Естествено, това означава, че миналото е много по-разнообразно и интересно, отколкото сме допускали, както и че най-после трябва започнем да подлагаме под съмнение нашето време и нашите възгледи и да спрем да се поставяме в центъра на света и да се виждаме като крайната цел на еволюцията.

Не е ли глупаво и егоистично да вярваш, че всичко предишно е съществувало само за да стигне праволинейно до сегашното?

Не е изключено да се наложи отново да се учим на скромност.

Но да се върнем на същинската тема.

ОБЩИ ЧЕРТИ В СПОМЕНИТЕ ЗА АТЛАНТИДА

Както казахме по-горе – съществуват удивителни прилики в разказите на хора с ясновидска дарба, когато става дума

за потъналия остров. Редица автори като Адамски, Берглер, Шару, Гуджиев и други изтъкват, че жителите на Атлантида – атлантите, са били посетители от космоса. Предполага се, че първоначално е имало няколко коренни раси, населяващи Земята, а след това атлантите се чифтосали с представители на тези раси и затова трябвало да приемат човешки облик. Не са малко източниците, които посочват, че атлантите по принцип били без тленна обвивка, т.е. „само“ душа, „само“ дух. Подобни твърдения издигат теософи като Щайнер, но и автори като Бейли или Уилямсън.

В езотеричната литература, но и в религиозни предания често срещаме сведения за сношения между ангели, богове или извънземни с представители от човешкия вид. Според езотериците атлантите били духовно извисени, но и много по-напред в технологиите, отколкото сме днес. Духовно ориентирани атланти, твърдят ясновидците, разполагали с различни способности.

Те владеели левитацията, телепатията, изкуството да напуснеш тленната си обвивка, да говориш с животни и да създадеш лична и здрава връзка с растения. Съобщава се за лъвове, държани като домашни животни. Много автори смятат, че музиката е имала важна роля на острова. Според тях тя лекувала и помагала за какви ли не магии и фокуси. Звучите служели като източник на енергия, с определени звуци дори било възможно да се повдигат и най-тежките канари. Оръдията на труда не се задвижвали на ръка, а чрез някакъв електрически механизъм. Това напomnia донякъде на Йерихонските тръби и на други разкази, според които шумове и звуци събаряли огромни стени и цели сгради.

Явно си имаме работа с една бяла и една черна страна на музиката.

Същите автори говорят на различни места както за жреци на слънцето, така и за свещенослужители на морето,

което е напълно разбираемо при религия, обожествила океана.

Дотук едната страна на монетата.

От другата страна виждаме обаче техническите умения на атлантите. В езотеричната литература се говори за самолети, автомобили и дори космически кораби. Можем да цитираме цяла плеяда автори, като Щайнер, Адамски, Балар, Бернар, Колвил, Кейси, Дорил, Люис и Уилямсън.

Според тях жителите на Атлантида били в състояние да повдигат огромни товари, управлявали невиджани енергийни потоци, били господари на електричеството, електрониката, гравитацията и термалната енергия.

Твърди се, че извличали електричеството направо от атмосферата, което е близо до „космическата енергия“, за която днес се говори толкова много. Освен това атлантите имали някакви кристали, които им били много ценни.

Писателите реинкарнисти говорят и за управление на валежите, както и за уреди за преодоляване на гравитацията. Всички автори, привърженици на езотериката, са единодушни, че Атлантида потънала, защото населението ѝ злоупотребило с техниката и отвързало черна магия и зли духове, а духовността останала на заден план.

КОГА И КЪДЕ НАСТЪПИЛ КРАЯТ НА АТЛАНТИДА

И до днес има морски вълци, водолази, авантюристи и изследователи, твърдящи, че знаят точното местоположение на Атлантида. Провеждали са се и множество експедиции, защото някой отново бил открил „гореща следа“.

Почти няма местенце по земята, на което да не се търси Атлантида. Универсалният учен Атанасиус Кирхер (1602–

1680)* пръв публикува карта на острова и го поставя в средата на Атлантическия океан.

Скоро след това и други учени се почувствали задължени да посочат предполагаеми местоположения. Така вниманието на изследователите се пренасочвало ту към Северния, ту към Южния полюс, Британските острови, Боливия, Германия, Италия, Карибския басейн, Крит, Малта, Централна Америка, Северна Африка, пустинята Сахара, Швеция, Сицилия, Испания, Турция и Венецуела.

Според нас загадката има просто решение, като се вземе предвид, че Атлантида явно е имала много аванпостове. Ако жителите ѝ действително са били толкова могъщи, както твърди Платон, те със сигурност са притежавали множество колонии. Така че тези автори може би са прави.

Спорове се водят и за времето.

Някои приемат Платон дословно, други се съмняват във времевата ниша, посочена от гръцкия философ.

И за тази загадка има лесно решение, ако приемем, че властта на атлантите е продължила няколко десетки хиляди години.

Това, между другото, би обяснило и различните „спомени“, тъй като дори цивилизация, продължила „само“ 3000 години, преминава през немалки промени. Гърците от Античността, живели 2600 години преди нас, със сигурност не биха познали своята Гърция от началото на V век след Христа. Преди 3000 години Германия не е съществувала, Съединените щати са на някакви си 4 века, а само преди 3 хилядолетия Северна Америка е изглеждала *напълно* различно.

* Германски монах, член на Ордена на Йезуитите, прекарал по-голямата част от живота си като преподавател в Йезуитския университет в Рим. Автор на редица монографии в различни области, сред които египтология, геология, медицина, математика и теория на музиката. Трудовете му за египетските йероглифи служат за основа на по-късните открития на Жан-Франсоа Шамполион, разшифровал египетската писменост през XIX век. – Б. пр.

Така че дори най-противоречивите изказвания могат да намерят общ знаменател, ако целта ни е да защитим тезите на езотериката.

Но даже и това не е необходимо, тъй като всеки от нас има правото да създава каквито си иска теории, дори и най-абсурдни, за Атлантида.

Общото във всички „спомени“ е усещането за болка и мъка по загубата на Атлантида. Всички автори, без изключение, твърдят, че става дума за богата, могъща и високо развита островна цивилизация, кажи-речи рая на земята.

Лесно разбираем е вечният копнеж на хората, търсещи открай време изгубения рай. Защото може би, може би този рай наистина е съществувал преди много, много време. И може би, може би този рай е носел името... *Атлантида*.

4. ЖРЕЦИ, БОГОВЕ И УЧЕНИ – В ДРЕВЕН ЕГИПЕТ И В ХРИСТИЯНСТВОТО

Едва ли има друга страна, за която векове наред се е знаело толкова малко, колкото за Древен Египет. От една страна, това се дължи на сравнително късното разшифроване на йероглифите. Едва от XVIII и XIX век тази цивилизация започва да ни се разкрива с повече детайли. Преди това бе страна, изтъкана от тайни.

Другата причина за нашето неведение обаче се крие в нежеланието на християнските свещеници да признаят, че голяма част от собствената им религия просто е копирана от древните египтяни. Египетските божества, египетските религиозни учения и ролята на египетските жреци са били набързо замитани под килима, тъй като приликите с християнството са прекалено очевийни. Затова и до днес имаме още много за наваксване, що се отнася за Египет от времето на фараоните.

В тази глава ще разгледаме по-подробно ролята на египетските божества и на техните жреци и ще посочим удивителните прилики с християнството. Няма по-интересна история и никоя история не ни дава повече знания от историята на религиите.

ЕГИПЕТСКИТЕ БОЖЕСТВА

Целият живот на египтяните е бил управляван от техните божества. Самият фараон също е бил смятан за бог, макар в днешно време да има египтолози, които поставят това твърдение под въпрос.

Най-могъщият бог е Амон-Ра, наричан Царят на боговете. Той е богът на слънцето и на плодородието и властта му е над всички останали божества, поне за един доста дълъг период. Като синоними са известни Даващ живот на всички неща или Господар на короните на двете царства, с което се има предвид Горен и Долен Египет. Амон-Ра е богът на сътворението, нещо като баща на боговете, затова и из цял Египет са издигани негови храмове.

Чак след разрушаването на Тива през 663 г. пр. Хр. Озирис се издига като върховен бог и измества Амон-Ра от челната позиция. Озирис е богът на възраждането, а християнството по-късно възприема мотива на „възкресението от мъртвите“. Нищо чудно вдъхновението за това да е дошло от Озирис.

Древноегипетският пантеон бил гъсто населен. Някои божества дошли от други региони, като Сирия, Либия или Нубия, и били възприети без никакви задръжки. *Анат* например, богинята на войната, но и закрилница срещу диви животни, първоначално е била либийско божество.

Много божества били свързани с живота след смъртта и култа към отвъдното. Освен това имало богове, почитани само на определени места. Повечето богове и богини имали точно описани функции. Така например египтяните си имали божество, обитаващо само вътрешностите на човека, бог, изцеляващ слепота и очни болести, както и божество, отговарящо за зърното. Съществували божества, закрилящи децата, жените, ловците и воините, както и специален бог, покровител на тъкачите. Дърветата имали собствени богове, за стомаха на човека отговаряло отделно божество, както и за белите дробове. Бирата била под

патронажа на специална богиня, факт, който би трябвало да зарадва най-вече германците, известни с любовта си към пивото.

Други божества олицетворявали природни явления, като слънцето, могъщата река Нил, чийто покровител бил *Хати*. Тираничният и зловещ *Ям* бил пазител на морето и другите водни обекти, а за змиите се грижел *Апофис*. *Изида*, съпругата на *Озирис*, била закрилницата на жените и децата, почитана като „богинята майка“.

В християнството египетската богиня майка мутира в Божията майка Дева Мария. Амон-Ра пък притежава известна прилика с християнския Господ, а възкръсналият от мъртвите *Озирис* напомня донякъде на Исус Христос. Много от християнските светци поели функциите на определени египетски божества, например свети Франциск се превърнал в покровител на животните. И в християнството природата била населена от множество демони, наричани обаче „дяволи“, докато добрите духове станали „ангели“ или „светци“.

Египтяните също си имали Страшен съд, каталог с грехове, напомнящ много на Десетте Божии заповеди, нещо подобно на ад (наричан *дуат*), както и молитви, които не се различават много от християнските. По бреговете на Нил вярвали, че има „вечен живот“ и че всеки мъртвец, преминал успешно всички препятствия в отвъдното, може да си избере свободно в какво да се прероди – звезда, растение или животно. Според египтяните имало прераждане, като човек можел да се прероди дори в божество, стига да го желае. Учението за безсмъртната душа е с египетски и индийски корени, а приликите с християнството са много по-очевидни, отколкото разликите.

ОТКРИВАТЕЛИТЕ И ПАЗИТЕЛИТЕ НА ПИСМЕНОСТТА

Едно време християнските свещеници били пазителите на писмеността и начетеността. Никой не можел така добре да

борави със „словото“ като тях. По нашите ширини образованието било изцяло в ръцете на кастата на жреците чак до VIII, IX и X век, когато картината започнала да се променя и били допуснати и „светски“ образователни институции.

Първоначално и в Египет господари на словото и писмеността били само жреците. Три божества претендирали за честта да са покровители на буквите.

От особено значение е *Сешат*, покровителката на писането и смятането. Сешат (в буквален превод „писарката“) отговаряла и за култа към предците, тя почитвала крайниците на починалите. На първо място обаче се почитала като закрилница на писарите, храмовите библиотеки и строителните майстори. Понякога е изобразявана като сестра, дъщеря или съпруга на бог Тот.

Тот бил същинският бог на писмеността. Има още едно божество, *Ху*, представляващо устата, устните и езика на Ра. Ху бил обаче второстепенно божество, изпълняващо помощни функции и символизирило превърналата се в слово заповед за съзидание на най-висшия бог. Бихме могли да наречем Ху и божествения вестител. Далеч над него по значимост стоял Тот, богът на писарите и учените, измислил според преданието йероглифите и предал ги на хората.

С което стигаме и до най-важната тема на историята.

ЗАРАЖДАНЕТО НА ПИСМЕНОСТТА

Тръгнем ли по следите на „успеха“ на древноегипетската култура и цивилизация, трябва на първо място да посочим развитието на писмеността. С помощта на буквите, по-конкретно на *йероглифите*, най-сетне станало възможно сигурното предаване на информация. „Свещените писмени знаци, издълбани в камък“, както е буквалният превод, били смятани за „божест-

вени слова“. С други думи, в Древен Египет вярвали, че боговете са дарили хората с тези писмени знаци. Според преданието йероглифите били дело на бог *Тот*, доживял легендарна възраст и написал хиляди книги, както твърди легендата. Тот бил богът на мъдростта, науките и писарите. Често го изобразявали като павиан или като човек с глава на ибис.

Истината, разбира се, е, че не Тот е създал йероглифите. Говорим ли за божеството, трябва веднага да споменем и високоинтелигентните негови жреци. Казано с две думи – *жреци* на Тот са измислили йероглифите, преживявайки очевидно огромно интелектуално приключение. Както сме посочвали и преди: в крайна сметка *жреците* били отговорни за боговете.

В момента, в който си създава писменост, едно общество се издига до най-високо ниво. Само с помощта на писменост е възможно систематичното предаване на информация. Чак сега може да се развие образователна система, а както знаем, образованието е ключът към успеха на всеки индивид, но и на цели общества.

Как всъщност трябва да си представим създаването на египетската писменост?

Първоначално йероглифите, „тези издълбани в камък божествени слова“, се състояли от съвсем прости картинки, способни чрез своята оптическа изразност да транспортират комуникация и някакво послание. Преди това ушите били от първостепенно значение, тъй като думите се пренасяли от звуци и шумове. Сега вече думите се предавали и чрез очите. Така се създали първите думи-картинки. Слънцето, изобразено като кръг, е само един пример. Всеки в Древен Египет знаел, че с този кръг се обозначават слънцето и неговият бог. Лесно разбираеми цели думи получили своето опростено изображение.

Скоро обаче възникнала необходимостта да се изобразяват и по-абстрактни понятия. Така се появили първите *идеограми*. Думата е съставена от гръцките *idéa* „идея“ + *γράφω* „да пиша“. Древните египтяни, или по-скоро жреците на Тот, се видели

принудени да показват и не толкова лесно изобразими понятия или качества, като например *власт*, *въздух*, *студ*, *мокро* и *сухо*.

Настанал моментът за втори клас, така да се каже. Било лесно да изобразиш думи с помощта на картинки. Идеограмите обаче, които трябвало да изразят по-сложни неща, не били толкова проста работа, не ставали за „превод“ едно към едно. Налагало се за дадено понятие, за определен предмет или за някакво качество да се измисли сравнително свособолно някаква картинка, а след това да се постигне споразумение, че тази картинка символизира нещо съвсем прецизно. Как например да се „изпише“ думата „власт“, едно доста абстрактно понятие? В крайна сметка избрали следната идеограма:

На тази картинка виждаме древноегипетски извит меч. При вида на този символ всеки образован египтянин, научен на четмо и писмо, знаел, че става дума за понятието „власт“.

Съществуват обаче и *прилагателни* и *глаголи*, т.е. думи, изразяващи качество или действие. Египтяните и за тях измислили идеограми. Мъж, седнал на стол и с перука на главата, означавал *благороден*. Така след време започнали да изобразяват и прилагателни с помощта на идеограми, с други думи картинки, които улеснявали асоциацията.

За да изразят глагола „ставам, бъда“, египтяните използвали торен бръмбар, може би защото вечно пълзи насам-натам и прави нещо.

Придобили способността да боравят с прилагателни и глаголи, египтяните ненадейно се изкачили на едно сравнително високо ниво. Вече били способни да създават връзки между най-различни неща.

Впоследствие символите се опростили, рисували ги по-пестеливо и стилизирано, докато накрая нямали почти никаква прилика с първоначалния обект. Да приемем, че в зората на йероглифите е трябвало да се изобразят два крака, рисувайки всички мускули и други детайли на долните крайници на човека, за да се даде представа за понятието „два крака“. По-късно, когато на зряла необходимостта да се „пише“ по-бързо, били достатъчни две успоредни отвесни чертички с еднаква дължина.

Да погледнем как продължава това езиково криминале. С употребата на идеограмите вече било възможно да се изразяват и изписват много неща. Не бива да забравяме обаче, че не само очите, а ушите и с тях и звуците също са имали значение за комуникацията. Затова в Древен Египет използвали и така наречените *фонограми*, т.е. изобразявали и отделни звуци.

С това вече се доближаваме до същинската азбука, състояща се само от звуци. Явно още египтяните са се усетили, че във всяка дума има звукови частици, които могат да променят значението ѝ, поне що се отнася до произношението.

Все пак един гениален египетски мозък, най-вероятно в главата на някой жрец на Тот, преди няколко хиляди години родил идеята да изобрази графично дори тези малки разлики в значението, поне някои от тях. А това довело до квантов скок в сферата на знанието. Започнали да показват звуци, използвайки графични символи. Още тогава р-то имало особено значение. Изобразявали го чрез стилизирана уста. Древноегипетското „р“ изглеждало така:

Докато кукумявката била знакът за „м“:

Пепелянката пък символизирала звука „ф“:

Така изведнъж се постига още по-високо ниво за оптическо изобразяване на езика. Използвайки най-малките звукови частици, наричани фонограми и определящи различните значения, египтяните направили огромен скок напред. И както вече казахме, най-вероятно това е било дело на жреците на Тот.

Странното е обаче, че египтяните явно не са съумели да изобразят гласните (а, е, и, о, у), толкова важни за звученето и значението на една дума. Те се концентрирали изцяло върху *съгласните*.

За да се осъществи истинска писмена комуникация, се налагало използването на *определители*.

Във връзка с египетските йероглифи това били специални знаци за по-точното определение на дадена дума. Трябва да си го представим по следния начин: след като древноегипетската писменост не познавала гласните, а само съгласните, често се стигало до грешки и някои написани думи не можело да бъдат 100 процента разпознати. Нека вземем един съвременен пример. Представете си, че някъде виждате изписани трите съгласни *прв*. Какво биха могли да означават?

Първа възможност: права

Втора възможност: първи

Трета възможност: права

Разбирате, нали?

Употребата само на съгласни не води далеч. Да, бихме могли да разберем нещо от контекста, но често остава доста голяма празнина. Езикът става прекалено многозначителен, а това затруднява комуникацията. Затова египтяните измислили тези така наречени определители, които давали по-ясно обяснение за значението на думата.

Така например добавяли към две съгласни чифт крака, за да изобразят глагола „бързам“, който иначе се състоял само от няколко съгласни. Наличието на краката обаче показвало съвсем ясно за какво става дума: някой бърза в определена посока.

По късно по този начин се развила цялата египетска писменост, като не бива да крием, че с течение на времето йероглифите са се променяли и би трябвало да правим разлика между различните писмености.

Както днес правим разлика между *старовисоконемски* (ок. 810–1100 г.), *средновисоконемски* (1100–1500 г.) и *нововисоконемски*, така и египтологът познава поне шест *различни* египетски езика.

За нас в тази връзка е важен само фактът, че е създадена писменост. Това е нечуван триумф, дал началото на изцяло нова епоха.

Това е и една от причините за възхода на цивилизациите. Важно е да кажем, че по всяка вероятност жреците на Тот са били тези, повели египетския народ към квантовия скок на знанието, може би под ръководството на наистина съществувал човек на име Тот, някой високоинтелигентен първоучител, впоследствие издигнат и почитан като божество. Подобно развитие наблюдаваме и при други народи, когато дадена личност със своята дарба е допринесла за развитието на цивилизацията.

ЕКСПЛОЗИЯТА НА ЗНАНИЕТО

Развитието на писмеността довело до невиджана експлозия на знанията. В конкретния случай се стигнало дотам, че древните египтяни се издигнали до първата позиция сред останалите нации от своето време, тъй като били в състояние да дават *образование* на хората. Затова не е чудно, че изведнъж се нароили, сякаш от нищото, безброй науки.

Постиженията на египетската култура, на които почива до голяма степен и днешната ни цивилизация, ни удивяват и сега. Преди хиляди години се раждат редица дисциплини и „учебни предмети“, които изучаваме и в момента, като архитектурата и геометрията.

В Древен Египет архитектурата достига ненадминати висини, ако изключим нашето съвремие. В същото време се създава невиджана организация, непозната дотогава в историята. Египтяните имали най-бляскавите градове сред тогавашните цивилизации, богати на сгради и храмове, пред които и сега заставаме безмълвни. Строили са с бял мрамор, гранит, диорит*, алабастр и други материали, в чиято трайност се уверяваме и днес. Дело на египетските майстори са изтънчени колони, барелефи, сфинксове и статуи. Само в Карнак са открити 86 хиляди статуи. Навсякъде срещаме фини рисунки и скулптури, огромни зали и обелиски.

Раждат се нови умения и знания. Напоителните канали и днес се смятат за чудо на инженерната мисъл, позволила на земеделието да се издигне на невиджано дотогава ниво. Още по времето на най-ранните династии египтяните знаели как да топят мед и калай и да произвеждат бронз. Металургията

* Зеленикаво-сив зърнест камък, широко използван в строителството. – Б. пр.

процфтявала, появили се колела, валяци, лостове, клинове, полиспасти, стругове, винтове, пробивни инструменти, триони и какви ли не уреди. Строители, стъкларии, дърворезбари, бояджии, майстори на емайла и тъкачи се трудели в различни работилници и по строителните обекти. Измайсторени били станове и друг технически инвентар, останал почти ненадминат до създаването на парната машина в кажи-речи наше време.

Науката също направила квантов скок. Родени били математиката, астрономията и календарът, анатомията и физиологията, медицината и хирургията. Египтяните били всепризнати лечители, специализирали в области като гинекология, очни болести, стомашни заболявания, черепна хирургия и какво ли не още. В един-единствен папирус са изброени над 700 лекарства, открити са действията на хигиената, слабителните средства, стомашните промивки и т.н.

Създадени са часовникът и геометрията, качеството на живот се вдигнало на по-високо ниво.

И каква е тайната на всички тези постижения?

Сред всичко друго това се дължи и на една *образователна система*, много по-съвършена от тези на другите тогавашни съвременници. За нея отговаряли жреците, както векове покъсно и по нашите ширини, когато християнските свещеници са притежавали монопола над училищата.

Древните египтяни използвали хартия и мастило и продължавали да развиват своята писменост.

Образователната им система ни учудва и до днес. В страната имало безброй училища. Рисунки по намерени при разкопки мидени черупки ни показват домашните, възлагани от тогавашните педагози. Открити са дори и тетрадки с надрасканите в полетата поправки на учителите. Утешително е да разбереш, че и младите египтяни са правели толкова много грешки, колкото днешните ученици. Тогава са писали върху

глинени плочки, папирус и варовикови плочи, а когато учениците не внимавали в час, гърбовете им помагали на ушите да слушат по-добре, т.е. имало бой с пръчка за по-добра дисциплина.

На всичкото отгоре египтяните имали даже висши учебни заведения. Там се преподавало нещо, което днес бихме нарекли „бизнес администрация“, при което студентите били обучавани в различни практични умения. Изникнали и академии за изобразителни изкуства, за музика и технически университети. Създадена била цяла литература, писатели творили във всевъзможни жанрове.

Ако оставим Вавилон и Индия настрана, спокойно бихме могли да твърдим, че най-ранната образователна система е родена в Египет.

Така много бързо ни става ясно, че египетските жреци или учени имали невероятен принос за човечеството, като измислили йероглифите. По-късно възникнала и професията на писаря, който помагал в администрацията и станал незаменима част от нея.

Още по-важни били обаче самите преподаватели. Може би досега не е казвано достатъчно гласно: никой не е по-важен за една страна от нейните учители, били те майки или възпитателки в детската градина, първоначални или гимназиални преподаватели, доценти или професори.

Както в Древния Египет, така и по-късно в християнските държави, първите учители били жреците и свещениците. До XVII и XVIII век най-интелигентните преподаватели по нашите земи били йезуитите, техните училища и образователни центрове били легендарни и на най-високо ниво.

Така че дължим на тези учени свещеници дълги и бурни аплодисменти, защото са дали толкова много за образованието. Бихме могли непрекъснато да ги възхваляваме, ако... я нямаше и другата страна на монетата.

УПАДЪКЪТ НА ЕГИПЕТ

Въпреки своята преднина в ноу-хауто един ден Египет изчезнал. Погледнем ли историята, ще видим, че първо персийците, после гърците и накрая римляните завзели империята на фараоните.

Възниквали нови търговски пътища, минаващи през Сирия, Вавилон и Персия, нови народи се събуждали от сън и напирали пред портите на Египет, чието падане обещавало неимоверна плячка. Финикийците и гърците започнали полесно да транспортират стоки по море, отколкото египтяните с техните бавни кервани през пустинята. По всички брегове се нароили народи, оспорващи първенството на Египет. През 945 г. пр. Хр. от запад нахлули либийци, 200 години по-късно от юг дошли етиопци, един век по-късно от Север нападнали асирийците. Египет бил заобиколен от врагове, а невъздържаната експанзивна политика на фараоните искала своите жертви. Въпреки това страната все успявала да победи, докато през 525 г. пр. Хр. не дошли персийците и не сложили окончателно край на египетската независимост. От своя страна Александър Велики победил персийците и завзел и Египет. Веднага се провъзгласил за новия върховен бог, за син на Амон-Ра, докато жреческото съсловие само кимало и го възхвалявало, понеже той му оставил богатствата и запазил властта му. През 48 г. пр. Хр. най-сетне се появил Цезар, след като новата световна сила, Рим, била сменила предишната – Гърция. Египет се превърнал в римска провинция, а Клеопатра, красивата фараонка, станала любовница на Цезар.

С това Египет изчезнал от историята като властова структура и култура.

Заровим ли се по-надълбоко, ще открием и други причини за упадъка на тази империя: прекаленото разширяване на територията и поробването на съседните народи довели до слабост във военно отношение, макар и с известно закъснение, затова пък още по-безпощадно. Етиопците например векове наред робували на египтяните, както и евреите. Всички започнали да мразят Египет, който владеел огромни земи, трудни за контролиране, и един ден се обърнали срещу него. Фараоните трябвало да заплащат прескъпо за експлоатацията на други народи, за това, че ги държали в подчинение, налагали им данъци и ползвали жените и мъжете им за роби.

С течение на времето египтяните станали доста арогантни, желанието за придобиване на нови знания ставало все по-слабо. Към това трябва да се прибави и изоставането при разработването на нови търговски пътища, особено през Средиземно море, където финикийци, критяни и гърци излезли с едни гърди напред, благодарение на по-интелигентите си мореплавателни технологии.

Всъщност Египет проспал шанса да поеме лидерската роля при развитието на нови технологии (и търговски маршрути), които биха осигурили конкурентоспособността му.

Най-съществената причина за упадъка обаче трябва да се търси на съвсем друго място. И чак сега стигаме до интересната част на тази глава.

МРАЧНИ СУЕВЕРИЯ

Вгледаме ли се по-подробно в историята на упадъка на много царства, империи и държави, редовно ще се сблъскаме с една професионална група – жреци.

Макар в началото на възхода на една култура свещенослужителите да имат важна и конструктивна функция, с течение

на времето те почти винаги се превръщат в жалки представители и поборници на суеверието. Често те носят пряката отговорност за дегенерацията на цели народи. В тази връзка нека извикаме Древния Египет на свидетелския стол. Кастата на жреците ставала все по-лакома и алчна, започнала да си присвоява все повече власт. Боговете, на които трябвало да служат, се превърнали в техни маши. Грабели злато и скъпоценности, където можели да ги докопат. Приписвали на стари и високоуважавани божества нови и нови прерогативи, стига от това да се печелело. Нека разгледаме само един пример, една от най-удивителните богини в египетския пантеон.

БАСТЕТ, БОГИНЯТА НА ЛЮБОВТА

Особена роля в Древен Египет има Бастет, богинята с глава на котка, дъщеря на бога на слънцето Ра. Тя покровителствала плодородието и любовта, като обръщала специално внимание на бременните. В ранната епоха на страната, така нареченото Старо царство, Бастет била предимно закрилница. Към края на египетската цивилизация, в гръцко-римската епоха, ролята ѝ започнала да се променя. Култът, в чийто център била богинята, както и преклонението пред нея, достигнали невиждани размери и се разпространили по цялото поречие на Нил.

Бастет вече не била само богинята на радостта, танците, музиката и празненствата. Към нея се обръщали и когато ставало дума за еротика и секс. В нейна чест хората принаесли в жертва безчет котки, отгледани за целта от свещенослужителите в нейните храмове и после продавани на вярващите. Молителят плащал и връщал животното на жреца. Той извършвал свещенодействие и убивал котката, след което я подлагал на мумификация. Ако купувачът платял достатъчно голяма сума, в края на церемонията полу-

чавал мумифицираната котка. По-заможните поданици на фараона купували по много котки, за да си осигурят благоволенieto на Бастет, тъй като вярвали, че тя има голямо влияние върху любовния им живот.

В случай, че котка достигала края на земния си път при най-обикновени обстоятелства, но в домакинство извън жреческото съсловие, обитателите на дома бръснели веждите си в знак на траур. По този начин засвидетелствали своя респект пред богинята. Тези мъртви котки също били балсамирани, а след това полагани в гробниците на починали хора, пише гръцкият историк Херодот. Убийството на котка извън храмовете на Бастет се смятало за престъпление, наказвано със смърт.

Днес едва ли можем да си представим какъв огромен брой котки населявал Древния Египет и колко силно хората ги обожествявали. Празникът на Бастет, наричан и *Хубавият празник на опиянението*, всяка година бил отбелязван с музика, вино, бира и упойващи вещества и бил характерен със своите необуздани и диви танци и ритуали. По време на празника падали всички задръжки, затова спокойно можем да го сравним с нашия карнавал.

Не е изключено, а дори е много вероятно да са съществували храмове на Бастет, служещи единствено и само за любовни наслади, тъй като никоя друга богиня не била толкова „заета“ със секса. Знаем със сигурност, че още в Древен Египет е имало проституция и платена любов. Една от тези жрици на любовта била толкова добра в занаята, пише историкът Уил Дюрант*, че със спечелените пари успяла да си построи собствена, макар и малка пирамида.

* Уилям Джеймс Дюрант (1885–1981) – американски журналист, философ и писател. Заедно със съпругата си Ариел съставя 11-томна „История на цивилизацията“, публикувана в САЩ в периода от 1935 до 1975 г. През 1968 г. десетият том на този труд е удостоен с наградата „Пулицър“. – Б. пр.

РАЗВИТИЕТО НА ПАНТЕОНА

Това беше само един пример. В много случаи стари божества получавали нови задачи. Всеки път, когато жреците можели да спечелят пари или злато, извършвайки някаква церемония, те били осенявани от особен божествен плам.

Боговете управлявали целия живот в Египет. Имало дори богиня на съдбата, наричана Шай. Ако разгледаме всяко отделно божество, ще видим, че с течение на времето всички трябвало да отговарят за все нови и нови области от ежедневието. Смъртта била особено широко застъпена, тъй като трябвало да се гарантира, че починалият ще бъде добре приет в отвъдното. Затова и броят на „боговете на смъртта“ непрекъснато растял. Виждаме как суеверията били подхранвани от официалната „религия“ и нейните жреци, за да могат те да изстискат още повече пари от обикновения човек. Не бил пощаден дори и фараонът.

ФАРАОНИТЕ И ЖРЕЧЕСКОТО СЪСЛОВИЕ

Факт е, че към края на египетската цивилизация *жреците* играели все по-съмнителна роля. Най-късно след царуването на Рамзес I* започва тенденцията по-голямата част от плячката от всеки военен поход да отива за храмовете. С други думи – с течение на времето египетските богове ставали все

* Фараон на Новото царство, царувал от 1291 до 1290 г. пр. Хр. Основател на XIX династия, дядо на Рамзес II Велики. – Б. пр.

по-алчни. По-точно казано – това се отнасяло не за божествата, а за техните свещенослужители.

В новозавладените територии обикновено се налагали високи данъци, от което се възползвали най-вече жреците. По времето на Рамзес III* жреците притежавали 107 хиляди роби (една трийсета част от населението на Египет) и 375 хиляди хектара земя (една седма от плодородната площ), гледали 500 хиляди глави добитък и получавали доходи от 169 града.

Освен това получавали редовно щедри подаръци от фараона, който така си осигурявал тяхното благоволение, тъй като те всъщност управлявали ежедневния живот в Египет. В залеза на империята жреческото съсловие получило само от един фараон 100 хиляди торби зърно и десетки хиляди килограма злато.

РЕЛИГИЯТА ПО ВРЕМЕ НА УПАДЪКА

Както при всички умиращи религии, в края на египетската се обръщало много повече внимание на култа, церемониите и показността, отколкото на дълбоката мъдрост или на същинската етика. Религиите също преживяват цикъл, преминаващ през фазите възход, апогей и упадък.

В началото религиите са богати на мъдрост и олицетворяват интегритет и етика. Накрая обаче стоят суеверията и алчността на жреците. Огромни тълпи от свещенослужители експлоатирали народа по всички правила. Освен това жреците завладели и самата държава. На всичкото отгоре не плащали и никакви данъци, също както и средновековните християнски свещеници по нашите земи.

* Фараон от XX династия (1221–1156 г. пр. Хр.), царувал от 1188 г. пр. Хр. до смъртта си. – Б. пр.

Затова и не е учудващо, че в един момент животът в Древен Египет просто застина. Започнало да се гледа единствено назад, тъй като в миналото са се родили боговете. Принос за това имали удивителните храмове и сгради, издигнати от фараоните, например пирамидите, изградени сякаш като символ на вечността. Зад всичко това обаче стояли жреците. Египет направо се вкаменил, както пише историкът Арнълд Тойнби*. Всички усилия били насочени единствено към спазването на традициите, всякакви нови идеи и развития били спирани в зародиш. Нека пак го кажем – зад всичко това стояло жреческото съсловие.

Египтяните започнали да се движат все по-бавно и по-бавно, като в забавен каданс, ако трябва да се изразим на езика на киното, докато накрая просто спрели. Още много преди персийците, гърците или римляните да посегнат към могъщата едно време империя, тя вече се била самоунищожила. Всъщност всяка култура и всяка империя се унищожава сама.

ЖРЕЦИ В ХРИСТИЯНСТВОТО

Всичко това фатално напомня на християнските свещеници от Средновековието, които по същия начин заграбвали неимоверни количества злато, земи и богатства.

Ето само няколко сухи факта: едва някакви си 500–1000 години след раждането на Христос станало извънредно доходно да си свещеник или да се докопаш до епископско кресло. По принцип епископът получавал от даренията за бедните толкова, колкото се разпределяло и за самите бедняци. Така

* Британски историк и антрополог (1889–1975), автор, на 11-томното изследване за раждането и упадъка на цивилизациите „Изследване на историята“, завършено през 1961 г. – Б. пр.

че си заслужавало да се застъпва за нямащите. От една страна, отците продължавали да предупреждават за изкушенията на парите, но от друга, самите те ставали все по-заможни. Освен това гледали да не обидят богатите. Тъй че говорели със змийски езици и нагаждали своите нравоучения спрямо съответната публика, пред която се изправяли. Дори един от най-изтъкнатите църковни отци, „свети“ Йероним*, признава: „Ние направо изгаряме от алчност. Както фучим срещу парите, така и пълним ковчежетата си със злато и никога не ни стига“.

В началото Църквата притежавала предимно недвижими имоти. По-късно започнала да получава продукти в натура. „Десятъкът“ е документиран още от началото на II век. Първата овца, първото говедо, първият чувал зърно и първото буре вино – всичко това се давало на Църквата, респективно на епископа. Системата ставала все по-изтънчена. През III век се наложила следната схема: една четвърт от приходите оставала у епископа, една четвърт била за останалия клир, третата четвърт била предназначена за поддръжка на сградния фонд, а последната четвърт се давала на бедните.

По този начин Църквата, „Божият наместник“, ставала все по-богата и тлъста. Още от Античността са известни епископи, собственици на банки, търгуващи в големи мащаби със зърно или притежаващи цели фабрики. Отците действали като предприемачи, търговци или лихвари, въпреки че даването на заеми срещу лихва било строго забранено на християните по онова време.

Свещеници купували и продавали роби и търгували с всякакви стоки. „Особено известни търгаши били епископите Феликс от Нант и Бадегизилий от Манс, а епископ на Париж

* Християнски светец (347–420), отец на Църквата и преводач на Библията от гръцки и иврит на латински. Датата на неговата смърт, 30 септември, е приета за Международен ден на преводача. – Б. пр.

бил сирийски търговец“, пише Карлхайнц Дешнер*. Най-богатите епископии били тези в Александрия, Константинопол и Рим. Патриархът на Александрия притежавал дори цяла флота търговски кораби. В Константинопол и околностите в църковните имоти се помещавали 1100 дюкяна. Църквата преследвала особено богатите вдовици, като историята помни случая с наследството на една дама на име Олимпия. Госпожата била много заможна и завещала на Църквата злато, сребро, къщи и земи, за да си осигури царството небесно. Църковните сгради, които ставали все по-пищни, поглъщали огромни суми. Векове наред епископите трупали недвижимости и се радвали на охолен живот. Обличали се в най-скъпи одежди, возели се в луксозни каляски и били обслужвани от армии от слуги. Отците се съревновавали по богатство даже с кралете.

Папите рано-рано осъзнали колко доходоносна е продажбата на епископските места. Тази търговия носела огромни суми в църковните каси. В „Христовата църква“, която уж заклеявявала личната собственост, се развихрила същинска оргия на алчността. Дори били издавани закони (например от папа Александър III**), повеляващи на юристите да съставят завещания само в присъствието на местния епископ, като гаранция, че парите на починалия християнин ще се вляят в църковните каси. Стигнало се даже дотам завещанията задължително да бъдат заверявани от свещеник. И тъй като само божиите служители можели да опрощават греховете или да налагат наказания от името на Исус, много хора си

* Германски писател (1924–2014), известен със своите антицърковни трудове. Цитатът е от неговата книга „Криминалната история на християнството“, публикувана през 1986 г. – Б. пр.

** Роландо Бандинели (1100–1181) се възкачва на папския престол на 7 септември 1159 г. и приема името Александър III. Един от най-важните папи през Средновековието, води дългогодишни борби с общо четирима антипапи, както и с император Фридрих Барбароса за надмощието в Европа. – Б. пр.

откупвали влизането в рая чрез своите завещания. Престоят в чистилището също можел да се съкрати след заплащането на определена сума. По времето на кръстоносните походи много рицари и земевладелци заложили земите си в полза на Църквата. И понеже клирът бил освободен от данъци, имотите ѝ се разраснали неимоверно.

„Съвсем нормално било някоя катедрала или манастир да притежава няколко хиляди имения и дузина градчета или някой и друг по-голям град. Епископът на френския град Лангр например си имал цяло графство. Манастирът „Свети Мартин“ в град Тур притежавал 20 хиляди крепостни селяни, епископът на Болоня бил собственик на 2000 имения, както и абатът на манастира в Лорш, в днешна Германия. Абатството „Лас Уелгас“* господствало над 64 населени места. В Кастилия Църквата притежавала една четвърт от земята, в Англия – една пета, в Германия – една трета, а в Ливония** – половината – пише Уилям Дюрант и допълва: – Повечето манастири били несметно богати. На абатството „Рикие“ в Северна Франция принадлежали 2500 къщи в близкия град ... а от изполиচারите си получавало всяка година по десет хиляди кокошки, също толкова угоени петела, както и 75 хиляди яйца...“

Манастири като „Монте Касино“ в Италия, „Фулда“ в Германия, „Клюни“ във Франция или абатството „Санкт Гален“ в Швейцария ставали все по-могъщи и богати и разполагали с огромни материални блага. Абатите им били влиятелни господа, често с повече власт от графове и барони. Много абати и епископи живеели като заможните благородници, ходели на лов със соколи, давали пищни вечери, забавлявали се с кра-

* Женски манастир на Цистерцианския орден, основан от краля на Кастилия Алфонсо VIII и съпругата му Елинор Плантагенет през 1187 г. на мястото на бивша кралска резиденция в околностите на град Бургос. В църквата му са погребани ктиторите. – Б. пр.

** Историческа област по крайбрежието на Балтийско море. – Б. пр.

сиви дами и служели предимно на стомасите си. Всички те обаче били засенчвани от папите в Рим. И докато „църквата на бедните“ гладувала и мизерствала, докато свещениците проповядвали идеала за бедния, но добър християнин, повечето папи и епископи се къпели в блага, не обръщали особено внимание на Господ и преследвали властовите си цели с настървението на князе и с безскрупулността на крале.

ПОУКИ ОТ ИСТОРИЯТА

Трябва да си извлечем следните поуки, когато става дума за жреци, и да ги запомним: за възхода на една нация писмеността и образованието са от решаващо значение. Ноу-хау и преднина в знанията водят до разцвет. Често при зараждането на голяма цивилизация срещаме водещата роля на свещенослужители, учени и писари. Те заслужават нашите аплодисменти за своя труд.

За упадък на една империя допринасят прекалено многото войни, стратегическите грешки при завладяването на нови територии, незачитането на човешките права и пропускът да се поощряват иновациите. Загледаме ли се в упадък на царства и държави, ще открием, че винаги сред виновниците са представителите на жреческото съсловие.

Имаме, значи, два вида жреци.

Във фазата на упадък те поощряват суеверията и експлоатират народа. Страдат дори и владетелите, манипулирани от жреците.

Тези поуки се потвърждават и от възхода и внезапния упадък на други големи империи, като например Древна Индия.

5. ТАЙНИТЕ НА ДРЕВНОИНДИЙСКИТЕ ЖРЕЦИ

Всеки опит, дори и най-повърхностният, да се разбере религията на Древна Индия, неминуемо е осъден на провал. Защо ли? В нито една друга страна на този свят не се е размишлявало толкова интензивно за богове и религия.

И въпреки съществуването на толкова много вероизповедания и божества, те имат един общ знаменател: *жреците*. За тях можем да научим много от *брахманите*. Преди това обаче нека уточним, че преди хилядолетия Индия била водеща по отношение на религията и *тайните познания*, което за нас е повод да се разровим по-дълбоко в тази посока.

ТАЙНИТЕ РЕЛИГИОЗНИ УЧЕНИЯ

Ведите (от санскрит – знание) и до днес са част от ежедневието в Индия. Става дума за свещени книги, в които намираме най-различни размишления и съвети. Едно време вероятно е имало голям брой такива писания. Във ведите често например за изтънчени методи на хранене и съвети за дълголетие, което ни доказва, че съвременните проблеми на човечеството изобщо не са толкова нови.

В книгите се разискват и въпроси за здравето, както и учудващо подробни знания за фонетиката, метриката, граматиката и астрономията. Брахма е богът на сътворението, Вишну отговаря за съхранението на нещата, а Шива е богът разрушител. С тази триада се описва цикълът на целия живот на земята, както посочихме в една от предишните глави.

Особено интересно става, обърнем ли внимание на *араяните* (в буквален превод „горски текстове“ или тайни писания, преподавани само на избрани) или на *упанишадите* (тайни философски трактати). В тях намираме учението за пътуването на душата, както и твърдението, че човекът се състои от плът и душа, която след смъртта си търси ново тяло.

„Тленното умира, подобно на зърното, и също като зърното се ражда отново“, се казва в упанишадите. Символ на реинкарнацията била змията, която непрекъснато си сменя кожата.

В тези текстове четем също така, че добрите дела в сегашния живот се отплащат в някой от следващите животи, докато лошите дела могат да развалят добрата *карма*. Като резултат от учението за кармата разбираме, че сме длъжни да правим добрини и да помагаме на всяко живо същество.

Научаваме и за представата, че *всеки* живот е ценен, като това се отнася и за животни и растения, както и за идеята, че душата не бива да се подчинява на материята, т.е. на преходното. Съществуват по-висши ценности от богатство и материални блага. Човекът, в най-висшата си форма, може да се превърне в божество или поне да достигне по-висши духовни нива.

Кой би могъл да не хареса чара и убедителната любов, описана в подобно учение?

Въпросът откъде идват тези знания е обсъждан неведнъж. От извънземни, смятани за божества? От особено осенени и етични мъдрци? От някоя предишна цивилизация? Кой би посмял да даде отговор на тези питання, кой би могъл да твърди, че е способен да прогледне в мрака на времето?

Пазители на тези тайни познания били брахманите, свещенослужителите на бог Брахма, съзидателя. Те възпитавали децата, обучавали писарите и съветвали властниците относно смятаните за безгрешни веди, т.е. били водачите на народа и познавачите на законите.

Може би ранната Индия е била щастлива, мъдра и съвършена. Няма как да знаем. Знаем само, че е била високоразвита цивилизация, най-напредналата за своето време. И тогава се случило.

ЗАВЗЕМАНЕТО НА ВЛАСТТА ИЛИ ТЪМНАТА СТРАНА НА БРАХМАНИТЕ

Първоначално брахманите, т.е. жреците, били уважавани и почтени личности. Те се числели към една от висшите касти, били учени и свещенослужители, макар че в днешна Индия могат да упражняват всякакви професии. В онези ранни времена се отличавали с „весел нрав, самоконтрол, аскетизъм, доброта, честност, мъдрост и познания...“, както четем в *Бхагавад гита*, или „Песента на Бога“, известна религиозна поема. Доброто поведение и благочестивият живот били техните най-характерни черти.

Превръщането на божиите служители в божества не се случило изведнъж, а било дълъг и потаен процес, протекъл целенасочено и с пълзящия убийствен инстинкт на кобра. Минали няколко хиляди години. *Ведите* получили допълнения, „подобрения“ и нова интерпретация, която ги променила до неузнаваемост. Ставало дума за бруталната власт, упражнявана дотогава от кастата на воините. Лека-полека брахманите завзели най-високата позиция в индийското общество. Започнали да поучават народа, че воините вече са едно стъпало под тях, както и търговците, работниците и накрая „недосе-

гаемите“, париите на системата. Така се зародила подредбата на кастите. Над всички стояли жреците, концентрирали в себе си всичката мъдрост. Твърдели, че само те са в състояние правилно да тълкуват ведите. Системата на кастите ставала все по-сложна, подобно на математическа система. В крайна сметка се нароили, колкото и невероятно да звучи, цели 3000 касти, от които никой не можел да избяга. Браковете били възможни само в рамките на съответната каста, не съществувала възможност за издигане. И до днес Индия страда от тази система, оказала се толкова пагубна за социалната структура на страната.

Основната характеристика на тази нова религия били, естествено, хонорарите, плащани на жреците. *Жертвоприношението* се превърнало във всеобхватен механизъм, даващ възможност да подкупиш дори боговете. Тези пожертвования отивали, разбира се, в дълбоките джобове на ненаситните свещенослужители, брахманите, забравили изведнъж собственото си учение за преходността на материалното, когато ставало дума да пълнят собствените си ковчезета. За най-висша форма на богобоязливост се смятала щедростта към брахманите. И скоро разцъфнали какви ли не суеверия. Че жреците са способни да накарат безплодни жени да родят, че опрощават грехове, че виждат в бъдещето и че говорят с боговете. Брахманите владеели всякакви фокуси и трикове, за да накарат народа да зяпа с отворена уста. „Назначавали мъже, които да се преструват на луди и да „признават“, че съдбата им била наказание за стиснатостта им спрямо жреците“, пише историкът Уил Дюрант. Всяка болест, всеки сън, всеки юридически въпрос се превръщал в чиста монета в ръцете на тези проклети брахмани.

При това никой нямал право да ги критикува, те били на „ти“ с боговете и единствени били в състояние правилно да тълкуват волята на божествата. Някои брахмани имали дори „привилегията на първата брачна нощ“. На други жени било

внушавано, че ако прекарат една нощ в свещен брахмански храм, ще се излекуват от безплодието си. Който убил брахман, трябвало да умре. Който обаче убил воин, трябвало да дари на брахманите 1000 крави, за да опростят греха му. Алчността сред брахманите се издигнала на най-високо ниво. Духовният живот бил изцяло задушен от тази ламтяща за власт и секс каста, подклаждаща на всяка крачка суеверията, тъй като от тях се печелело най-много. Всичко се оправдавало с ведите, те служели за циментиране на доходоносния бизнес. Как обаче се стигнало дотам ведите да получат нова интерпретация, за да служат на тази алчна каста?

ТРИКЪТ НА ЖРЕЦИТЕ

Тъй като се твърдяло, че само брахманите са дарени с мъдрост и познание, било съвсем лесно първоначалното учение да се обърне в тяхна полза. Възвишената идея за реинкарнацията била принизена дотам, че на хората се втълпявало, че заради прегрешения в някой предишен живот автоматично ще се преродят в определена каста. Колко практично, нали? Така простолюдието било принудено да върши добри дела... в полза на брахманите. По този начин индивидът бил държан в подчинение, предотвратявали се недоволства и бунтове. Измислени били точни „наказания“, събрани в така наречения „Законник на Ману“, един най-долнопробен религиозен пасквил. Хората били натикани във варварска система от „наказания“, която им оставяла толкова свобода, колкото на муха, хваната в паяжина. „Греховете“ носели добри пари, заздравявали властта и влиянието. С други думи – идеята за реинкарнацията, проповядвала някога етично поведение и поемане на отговорност, била преинтерпретирана като идея за пълното поробване на народа, и то в интерес на брахманите,

разбира се. Идеята за *кармата* (буквалният превод е „дело, деяние“) деградирала до *късмет*, т.е. да се предадеш на божествената воля, и дала пространство на изцяло фаталистично поведение. Докато първоначално учението за кармата те карало да вършиш добри дела – та кой би имал нещо против? – сега се използвало за поощряване на апатията. Добре дошло за брахманите, намерили нов източник на печалби. Миналото мутирало в някакво ужасно чудовище, изяждащо настоящето и бъдещето. Та какво можело да направи едно самотно човече, изправено пред огромната сума на греховете, извършени през предишните животи? Една наистина интелигентна и конструктивна идея била превърната в машина за пари.

Най-страшната издънка на идеята за кармата била кастовата система. Тъй като така и така всичко е предопределено, човек можел спокойно да си живее, знаейки, че има да изплаща безброй грехове от предишните си животи.

Любовта към животните и растенията (по своята същност нещо прекрасно и заслужаващо уважение) се принизила дотам да не се ядат крави, животните да се ценят повече от хората, да се приравняват на божества и да им се разрешава какво ли не, включително и кражби. Приемало се дори замърсяването и унищожаването на околната среда. И до днес на някои животни е позволено да крадат човешка храна, да оставят навсякъде своите изпражнения и да нанасят поражения.

И тук виждаме преиначаване на идеята за реинкарнацията. Изведнъж душите получили способността да се преродят в животни и това довело дотам животните да се издигат на пиедестал, нещо, което древните мъдреци никога не били преподавали. Всякакви животни станали свещени – крокодили, маймуни, кучета, котки, крави, тигри, пауни, папагали, че и плъховете. На особена почит били кравите, забранени за убиване. Днес те съставляват една пета от „населението“ на Индия. Умре ли някоя крава, трябвало да бъде погребана с всякакви почести и помпозни церемонии.

Колко много можеш да се отдалечиш от първоначалните намерения, колко можеш да злоупотребиш с невероятните познания, за да ги нагодиш към някакви потиснически и псевдоморални „закони“?

Прозрението, че духът винаги стои над материята, което дори в ежедневието дава толкова добри резултати, тъй като човекът се издига над безжизнените неща и ги подчинява на своята воля, също се обръща с главата надолу и поема в посоката на бедността.

В един момент материята и собствеността стават нещо „лошо“ и на тях вече се гледа с недоверие. Така Индия изведнъж се оказва населена с тълпи от просяци, йогини, факири, отшелници, аскети и архати („светци“), т.е. армия от мързеливци, глупаци, готованци и безполезни безделници, облечени в одеждите на монаси и „осенени“, които и до днес се срещат под път и над път в цялата страна. Те смятат, че материята е от дявола, собствеността не означава нищо за тях, но само, разбира се, ако не става дума за собствеността на брахманите.

Нова интерпретация получава и представата, че човекът може да стане божество, т.е. да се издигне на по-високо духовно ниво. Едно време *азът* бил идентичен с божествения принцип *брахман*. С течение на времето тази гледна точка довела обаче до ужасяващо деструктивни последици, които със сигурност не са били предвидени в този им вид. Стремжът към божественото се превърнал в отрицание на аза и на собствената личност, важен бил брахманът. Азът станал излишен, и без това бил измамен. Така че вече нямало никакво значение дали се разхождаш облечен в дрипи или в чисти одежди, никой не обръщал внимание на подобни глупави външни изяви. Защо да се тревожиш за настоящето и в частност за себе си, когато вечността и божествеността са на една ръка разстояние?

Брахманът кима мъдро при тези благородни прозрения и алчно протяга отворената си длан.

Впоследствие божествен статут получило какво ли не: любовта, сексът, децата, бракът. Всичко това било представено като резултат на божията благодат. На всичко се гледало от религиозна перспектива – личността, любовта, природата, растенията, земята, времето, нацията – всичко в полза на брахманите, които отново си пълнели кесииите, тъй като само те били в състояние да покажат верния път. Дори изкуството било принижено до слугиня на теологията, както музиката, така и литературата, изобразителното изкуство, скулптурата и архитектурата. Така страната, притежавала някога вероятно най-висшата култура на света, потънала в най-тъмно суеверие и мизерия, бедност и духовно робство.

Но я чакайте! По свещената индийска земя не беше ли стъпвал и Буда? Каква всъщност е неговата роля?

БУДА И БУДИЗМЪТ

Докато в Китай проповядвал своите мъдрости Конфуций, в Юдея – пророците Йеремиа и Исаия, в Гърция – предаристотелските философи, и Заратустра в Персия, в Индия в периода между 563 и 483 г. пр. Хр. се подвизавал *Сидхарта Гаутама Шакямуни Буда*. Името *Буда* означава „пробуденият“, „просветленият“. А *Сидхарта* в буквален превод е „достигналият целта си“. *Гаутама* е нещо като фамилно име, а *Шакямуни* е *мъдрец от народа шакия*, племе, обитаващо подножието на Хималаите.

Ако вярваме на азиатските народи, Буда е бил най-великият мислител и мъдрец в историята на човешкия род.

Животът му може да се опише с няколко думи. Произхожда от аристократично или царско семейство от северноиндийското племе шакия, може би е бил дори принц, предназначен да наследи владетеля. Един ден, така разказва легендата,

прозрял обаче реалността на живота и с ужас видял болестта, старостта, мъките и смъртта при останалите хора. Тогава решил да обърне гръб на дотогавашния си живот в охолство и да потърси изход от мизерията на хората. Напуснал двореца на родителите си и се отдал на йога, аскетизъм и медитация, което обаче, по собствените му думи, не му помогнало. Навършил 35 години, веднъж седял под една смокиня, където според преданието „го осенило прозрението“. Той се „пробудил“ и станал *Буда*, просветленият. Погледнал предишните си животи и видял истината. През следващите 45 години проповядвал една изцяло нова религия. Казвал, че благодетелите и мъдростта водят до пробуждане, и остро осъждал различните касти, които още тогава заплашвали да разкъсат Индия. Говорил пред царе, брахмани и аристократи, но и пред парии, просяци и разбойници и отказвал да изключва хора само заради принадлежността им към някоя каста. На 80-годишна възраст починал, след като ял развалена гъбена супа, гласи легендата.

Няма обаче нищо по-измамно от приказките, разказите, алегиите и дивните истории за живота на Буда, разказвани впоследствие от жреци и монаси. Някои професионални разказвачи на приказки решили да представят на публиката всички предишни животи на Буда, разбира се, под светлината на неговите мъдрости и учения. През следващите векове се нароили какви ли не свещени книги, получили според посланието си статус на „канонична“, т.е. призната, будистка литература, или пък обратното. Животът на Буда бил изцяло преобразен. Раждането му било непорочно, твърдели жреците. Освен това той излязъл от утробата на майка си в образа на „проповедник, който слиза от амвона“ (Дюрант). При раждането му на небосклона се появила ярка светлина, а от облаците се кланяли божествата. От далечни земи пристигнали царе, за да го поздравят, също както тримата влъхви в християнството. Глухите започнали да чуват, немите проговорили.

В младежките му години 40 хиляди танцьорки се грижели за доброто му настроение, което ни се струва доста преувеличено, имайки предвид, че става дума за племе в Хималаите. Накрая се появил княз на злото и се опитал да го въведе в изкушение, както постъпил и дяволът с Христос в Новия завет. Бихме могли да продължим така още 300 страници, но с всички тези религиозни басни и легенди само бихме доказали, че отново *жреците* заграбили феномена Буда и вкарали в неговото учение всякакви тайни, които им се стрували нужни, за да впечатлят народа.

Каква е истината?

Всъщност учението на Буда е съвсем просто. Той препоръчвал:

1. Да не убиваш,
2. Да не взимаш чужда собственост, т.е. да не крадеш,
3. Да говориш само истината и да се застъпваш за истината,
4. Да не пиеш опияняващи напитки и
5. Да не прелюбодействаш.

Буда проповядвал любов и бил против омразата, говорел за мъдрост и ненавиждал всякакви ритуали и култове. За него истината се криела във всеки отделен индивид, така че той проповядвал една изцяло субективна гледна точка за истината и се опитвал да издигне индивида на по-висше ниво, а не да го принизява.

„Който сега или след моята смърт се издигне до съдник сам на себе си, който се превърне в своето собствено убежище и не търси друго, а вместо това дири истината, за да съди по нея, и който не поиска да се скрие при друг освен при себе си, той ще бъде онзи, който ще достигне най-високите висини!“

Какво удивително, интелигентно и толерантно послание!

Съдейки по източниците, с които разполагаме днес и които наистина са доста оскъдни, Буда е имал и чувство за хумор и не е бил някой от онези „сериозни“ философи, давещи се в собст-

вената си значимост. Присмивал се на брахманите и често признавал, че не знае отговорите на много въпроси. Ненавиждал кастовата система и отричал жертвоприношенията, принасяни от простия народ на брахманите или техните божества.

Отхвърлял всякакви култови преклонения пред свръхестествени същества, всички заклинания, аскетизма и молитвите. Вместо това предлагал съвсем спокойно и без никаква полемика една религия, свободна от догми и жреческо съсловие, достъпна както за вярващи, така и за агностици. Никога не говорел за себе си като за бог или за просветлен и сигурно щеше да се пръсне от смях, ако можеше да чуе как са го наричали по-късно. Усмивал се е при представата, че хората изпращат молитвите си към някого, когото не познават. Не проповядвал нито рай, нито ад, нито пък чистилице. Познавал теорията за реинкарнацията и се опитвал да спре колелото на безкрайното прераждане, но дотам. Изправял се обаче срещу логиката на свещенослужителите и ненавиждал всякакви предполагаеми чудеса, приписвани му по-късно, също както на Мохамед и на всички останали религиозни водачи.

Какво се случва обаче с неговото учение след смъртта му?

СУЕВЕРИЕ

Сигурно вече сте се досетили. Буда бил обожествен и заобиколен с цялата помпозност и с всички глупости, които можете да си представите. Будистките монаси се превърнали в брахмани и преиначили учението на Гаутама до такава степен, че да направи страховитото впечатление на обикновените хора, а на тях да осигури прекрасен, мързелив и богат живот.

Жреческото съсловие *за втори път* се намесило и започнало да променя, извърта, задрасква, допълва, манипулира и забравя.

Що за мизерна паплач!

Монасите и жреците променили учението на Буда.

Будизмът се разцепил на много секти. На остров Цейлон и в Южна Индия се придържали към първоначалните чисти вярвания на Буда, наричани *Хинаяна*, „Малката колесница“. В Северна Индия, Монголия, Китай и Япония се наложила *Махаяна* („Голямата колесница“). Там будистките жреци измислили нова теология, безскрупулно смесена с брахманските обичаи.

Нека повторим още веднъж в прав текст. Буда се превърнал в божество. Жреците измислили будистки пантеон и го натъпкали с безброй светци. Първоначалната философия била орязана и макар че будизмът се разпространявал във всички посоки, репутацията в родината му западала все повече и повече. Голям принос за това имали брахманите, присвоили си новата религия и преобразували я до неузнаваемост, за да се стигне дотам учението на Гаутама почти да се разтвори и да изчезне в тази топилня на религиите, каквато Индия е и до днес.

Скоро след това се появили всевъзможни превъплъщения на Буда, дори и Буда спасителят, а с него дошли и раят, адът и чистилището, ако и самият Буда винаги да се е присмивал на подобни идеи и да ги е отричал. В „Голямата колесница“ се струпали преклонението пред реликвите, светената вода, броеницата, монасите с остригани глави и монахините, свещеническите одежди, безбрачието, изповедта и канонизацията, та даже и фалистически ритуали, допреди това чужди на тази благородна религия. В Индия будизмът бил засмукан от хиндуизма, брахманите най-нахално посегнали на тази светла личност и приобщили Буда към своя кръжец. Вследствие на това, че хиндуизмът изял будизма с парцалите и го задушил, в родината си тази религия не играе почти никаква роля. Днес в Индия като будисти се определя едва един мижав процент от населението.

Останали са обаче потисническата кастова система, тлъстата висша класа на готованците брахмани, държащи и до днес страната в своите лапи, изопаченото вярване в реинкарнацията, буквално хиляди божества и седем рая и 25 степени на ада, които могат най-спокойно да си съперничат по садизъм с християнския ад, описан от Данте. Останали и коварният контрол, упражняван от *кармата*, обожествяването на животните, най-вече на свещените крави, чиито мляко, извара, урина и изпражнения уж действали „пречистващо“ и които и до днес тероризират страната. Накрая Индия се превърнала в една потънала в бедност и суеверия държава, скована от невиджана мизерия.

РОЛЯТА НА ЖРЕЦИТЕ

Интересно е да отбележим, че и религиите подлежат на историческия кръговрат, който посочихме преди. Да повторим. Всяка религия преминава през следните етапи:

1. Начало и върховна мъдрост
2. Установяване и промяна на първоначалното учение и
3. Жреците поемат контрола, настава мракобесническо суеверие.

Трябва също да се отбележи, че във всички общества свещенослужителите играят силно съмнителна роля, особено в последната фаза на съответната религия. Както вече чухме, *жреците* в Древен Египет са отговорни за това, че страната буквално се вкаменила и не помръднала нито йота напред, докато накрая не изчезнала като сила от световната карта, победена последователно от персийци, гърци и римляни. Точно *жреците* били виновни за упадък на Египет.

В страните, в които се е разпространил ислямът (арабските държави, Иран, Ирак и т.н.), племето на фанатизираните

жреци, които обаче не се наричат така, също представлява съмнителна пасмина, отговорна за „свещената война“ и за безусловното преклонение пред Корана.

Да погледнем и към Европа. През цялото Средновековие между църковната и светската власт се водят безброй войни. В Италия, Франция, Испания, Англия, Германия и други страни свещеници, епископи и папи си разиграват коня от 400 г. до края на XVI век. Те са виновни за редица военни конфликти, за „свещените войни“, за войните срещу „неверници“ и „еретици“, за кръстоносните походи, войните срещу германските императори и крале, за Инквизицията. Така че ролята на християнските *жреци* също е много съмнителна.

Генерално погледнато, можем да кажем, че на всякакви свещенослужители трябва да се гледа с голяма доза недоверие, особено когато са се специализирали в какви ли не трикове и фокуси, когато поощряват суеверието и затъпяват народа, само и само за да станат самите те по-тлъсти и дебели.

Сега разбираме и възхода и упадък на Индия. Имаме си работа с промяна, извъртане и злонамерено обезобразяване на старите мъдрости (ведите и учението на Буда), с които държим ключа към разбирането на тази огромна империя. Използвани са най-древните и мъдри мисли, за да се подтикне народът към суеверие, което да го унищожи.

Това и нищо друго представлява истинската история на Индия.

ЗАКОНИ НА ИСТОРИЯТА

Какво заключение би трябвало да си извлечем от краткото описание на историята на религиите в Индия?

Както вече посочихме, религиите също са подвластни на кръговрата от раждане, промяна и смърт или упадък. Това

означава, че за загниването на една култура/цивилизация част от отговорността носят жреците. Признаците на това загниване са: ламтеж за власт и пари, жажда за секс и поощряване на суеверията. Гледайки морално-етичното състояние на жреческото съсловие, лесно можем да разгадаем в кой стадий (възход или падение) се намира една култура или цивилизация.

Вижте само днешните религии и скоро ще разберете, че в момента сме във фаза на упадък на цивилизацията.

Добрата новина е, че няма автоматика на упадъка.

Във всеки момент е възможно този упадък да бъде спрян. В тази връзка е достатъчно да се сетим за Буда и останалите основатели на религии, както и за историята на Египет, през която също е имало епохи на „обновление“. Помислете за Ренесанса в Италия, за прочистването на папската институция от Лутер и по-късно от католическите контрареформатори, както и за появата на всякакви реформатори и „пророци“ при почти всички религии.

Надежда винаги има.

Повтарям – в историята няма автоматизъм. Обръщането на кормилото е възможно по всяко време. Нито една нация не е осъдена да потъне завинаги с отворени очи.

За щастие това също е поука от историята.

6. ТАЙНАТА НА ДЕЛФИЙСКИЯ ОРАКУЛ

И до днес не се споменава достатъчно често, че гръцката история е изпъстрена с неразгадани тайни. Една от най-големите, занимаваща учените и сега, е да разберат как жреците на оракулите са успели да заграбят такава власт и по какъв начин са могли сравнително точно да предсказват бъдещето.

Вярно е, че жреците, обслужващи оракулите, са използвали доста многозначителни формулировки. Въпреки това съществува една *същинска* тайна, която ще разбулим на следващите страници. Може би това ще ни даде съвсем нов поглед върху историята на Древна Гърция.

ВЛАСТТА НА ЖРЕЦИТЕ

В днешните учебници по история не се обръща много внимание на факта, че оракули са съществували в редица гръцки градове. Едновременна Гърция е била осеяна с места, на които са се правели жертвоприношения за Аполон, бога на пророчествата, за да могат вярващите да хвърлят един поглед в бъдещето. Народът се молел обаче и на

други богове да му покажат какво го очаква или да повлияят на бъднините му.

Жреци на оракули и храмове имало из цяла Гърция, на север, в централната част и на юг. В град *Абаи* във Фокида например се издигал прочут храм на Аполон, посещаван дори от чуждестранни царе и пълководци, искащи да узнаят какво ги очаква в предстоящи битки. В *Аргос*, основан преди около 5000 години и смятан днес за един от най-старите градове в Европа, също имало светилище на Аполон, обслужвано от гадатели и жреци. В определен период Аргос бил основният противник на Спарта.

В град *Додона*, в историческата област *Епир*, граничеща днес с Албания, имало оракул, който предсказвал бъдещето и бил смятан за най-важния след Делфи. А в *Ефира*, също в Епир, се издигал прочутият *некромантеон*. В тази дума откриваме гръцката съставка *некрос*, означаваща *мъртвец*. Некромантеонът бил светилище от особен тип, тъй като според преданието тук е можело да се осъществи контакт с умрелите. За този обвит в легенди храм са писали дори прочутите гръцки автори Омир и Херодот. По всяка вероятност светилището е представлявало ниска постройка с дебели стени, двор и помещения за жреците и за търсещите съвет. Храмът бил масово посещаван от поклонници, които задавали въпроси на оракула и давали своята лепта, за да умиловият божествата на отвъдното. В случай на успех просителят можел да говори с дух на свой починал близък и приятел. Така поне се твърди. Лабиринт, чиито коридори били затворени с тежки бронзови врати, водел към скритото помещение, където се провеждали тези разговори.

В областта *Елис*, разположена в северозападната част на Пелопонес, се намира древната *Олимпия*, светилището на Зевс. Тук не само се провеждали Олимпийските игри, но и се намира едно от най-свещените места в цяла Гърция. Никой простосмъртен нямал право да се заселва там, тъй като

това било мястото, на което от време на време се появявал всемогъщият Зевс, бащата на боговете, а със Зевс шега не бива. В комплекса се издигал олтар за жертвоприношения, върху който при празници се изгаряли по сто бика. Пепелта им била смесвана с вода и струпвана на купчина, достигнала с течение на времето внушителни размери. Наоколо имало и други храмове, олтари и помещения, в които се съхранявали пленените от враговете оръжия, щитове и брони, принесени в жертва на Зевс, който решавал изхода на всеки военен конфликт. Тук се издигала и прочутата статуя на Зевс, висока 12 метра и направена от злато и слонова кост. В Античността тя била едно от седемте чудеса на света. Към храмовия комплекс били назначени всякакви гадатели и пророци, чиято задача била да предсказват бъдещето. До тях се допитвали дори и царете на Спарта, за да разберат например дали е по-разумно да сключат примирие с някой враг, или е по-добре да продължат да воюват. Много от тези гадатели и жреци тръгвали на поход заедно с военачалниците, за да определят най-подходящия момент за атака и да дават стратегически съвети.

Бихме могли да изброим още много подобни светилища, тъй като, както вече посочихме, оракули били пръснати из цяла Гърция.

Най-известният, разбира се, бил оракулът в Делфи, разположен северозападно от Атина. В огромния комплекс там имало съкровищници, храмове и цяла армия от жреци.

ДЕЛФИЙСКИЯТ ОРАКУЛ

Оракулът в Делфи бил известен далеч отвъд границите на Гърция. Неговите жреци притежавали несравнима власт, а точните им предсказания били удивително много. Познавайки същинската тайна на тези свещенослужители, това не би

трябвало да ни учудва, но по този въпрос – след малко. За съвет тук идвали владетели, аристократи, прочути пълководци и царе. Когато ставало дума за висша политика, се отивало в Делфи. Влиянието на жреците се разпростираше над много гръцки полиси и над различни държави на три континента.

Как да си обясним това огромно влияние?

ГЪРЦИЯ – СВЕТОВНА СИЛА

Днес често забравяме, че някога Гърция е била „световна сила“. Преди Рим да завладее света, тя е господствала над тогава познатия на европейците свят. На върха на своето влияние, гърците заселили части от Северна Африка, имали редица търговски центрове в Египет, владеели за дълги периоди големи региони в Италия и на остров Сицилия, техни били повечето острови в Средиземно море, както и бреговете на днешна Турция. Под ръководството на Александър Велики разширили своята зона на влияние и завладели дори персийската империя, която някога била много по-обширна, отколкото днешен Иран, десет пъти по-голяма. Така стигнали даже до границите на Индия.

В онези времена „светът“ бил гръцки.

Елините били страховити воители, закалени в битки. Гръцката власт се наложила в културата, политиката, езика и навичките, дори експортирала своите божества, както си проличава например в Рим, който просто възприема голяма част от гръцкия пантеон.

От особено значение било превъзходството на гръцкия език, владял античния свят доста време, по-точно цели 1700 години. Представете си само! Който предоставя езика и боговете, владее и мисленето на хората, поне до известна степен. Затова ще направим кратка отбивка, преди да разгледаме по-

подробно гръцките богове и техните жреци и преди да проследим докрай загадката на Делфийския оракул.

Да погледнем как древните гърци са успели да се издигнат до позицията да властват над езика и писмеността.

ОТКРИВАТЕЛИТЕ НА ГЛАСНИТЕ

Азбуката, каквато я познаваме днес, е немислима без намесата на елините. Както казахме преди малко, древните египтяни измислили съгласните, но решили, че нямат нужда от гласни. Някъде към IX–VIII век пр. Хр., а може би и по-рано, йероглифите, онези „свещени думи на боговете“, емигрирали, така да се каже, и оплодили и други народи. Сред тях били финикийците, населявали – грубо казано – днешния Ливан. Финикийците били мореплаватели, достигнали със своите кораби до най-отдалечените кътчета на света. Те търгували с всевъзможни племена и по този начин получили достъп до всякакви нови идеи. Рано-рано осъзнали гениалността на древноегипетската писменост и я подобрили и опростили.

Доразвитата египетска азбука стигнала след това до Гърция. Най-ранната финикийска писменост, адаптирана от гърците, е открита на остров Крит.

В началото съществували различни гръцки азбуки. След няколко века се наложила обаче тази, ползвана от атиняните. За (оптическа) основа на стандартизираните знаци служели кръгът и квадратът. Така буквите получили приблизително еднаква височина и ширина, уеднаквени били и извивките.

При днешните букви, които сме възприели от римляните, положението е същото.* Просто погледнете написаното тук – навсякъде ще откриете, че буквите са се развили от квадрати

* Става дума за латинската азбука, разбира се. – Б. пр.

и кръгове. В латинското **В** виждаме два полукръга, а малкото **а** се помества в квадратче, като е съставено също от два полукръга. За оптиката на нашата азбука отговорност носят предимно художници и скулптори.

Но да се върнем на гърците. Първоначално те пишели от дясно наляво, понякога обаче и обратно, а има и случаи, при които посоките се сменят непрекъснато. В края на краищата се наложила посоката от ляво надясно.

Да повторим: първоначално съществувала азбука, съставена само от съгласни, която всъщност не би трябвало да наричаме *азбука*, тъй като в тази дума има две гласни. Най-много да говорим за тази писменост като за *збк*, както (теоретично) биха я изписали древните египтяни.

Чак гърците открили колко важни са гласните. Те позволявали много по-лесно да се различават отделните думи. Интелигентната комуникация винаги си поставя за цел да изрази даден факт възможно най-ясно и недвусмислено.

Така стигаме до алфата и омегата, от които произлизат нашето **А** и **О**, имаме **Е**, **І**, **U**, че даже и двойни гласни като **AU** или **EI**.

Древногръцките гласни не отговарят едно към едно на немските, които сме възприели от латинския, но все пак са ни насочили по верния път. Така днес само с 24 знака сме в състояние да изразим в писмен вид какво ли не, тъй като са възможни безкрайно много комбинации. Властта на буквата заела мястото на властта на звука и на словото. Писателите станали по-важни и от риторите, тъй като произнесените думи бързо отиват в забравата, ако не са записани.

Азбуката е допринесла много повече за промените в света, отколкото откриването на колелото, понеже с нейна помощ човекът е получил възможността да *отпише* колелото. Знанието станало достъпно за по-широк кръг хора, а *гръцкият език* тръгнал да завладява света.

СВЕТОВНОТО ГОСПОДСТВО НА ГРЪЦКИЯ ЕЗИК

Когато Александър Велики (356–323 г. пр. Хр.) установил своята империя, гръцкият език достигнал до най-далечните кътчета на познатия тогава свят, сред които Индия и Египет. Дори след смъртта му гръцкият останал като официален език в много страни и изтласкал местните езици на второ място.

След кончината на Александър неговите пълководци си поделили огромната империя. Затова гръцкият още векове наред останал един от най-важните езици на три континента, тъй като бил езикът на „победителите“. А както знаем, победителите определят кой език да е официалният, на какъв език да се обнародват законите и заповедите.

На много места гръцкият бил наложен от управниците, без познания по този език политическа кариера била невъзможна. Гърция притежавала обаче и друг капитал – своята удивителна култура. Дори римляните, които по-късно наследили световното господство, гледали с преклонение към Гърция, чиято култура се извисявала над всичко, познато дотогава. Дълго време образованието в Древен Рим било в ръцете на гръцки учители. Почти всеки начетен римлянин говорел добър латински, но и гръцки. Рим възприел и голяма част от гръцкия пантеон, както споменахме по-горе.

Учудващото дълголетие на гръцкия като важен език се дължи и на факта, че векове наред е бил основният писмен език на християнството, тъй като повечето „свидетелства“ за живота на Исус първоначално съществували само на гръцки. Както знае всеки историк, Римската империя била разделена на Западна и Източна. През 330 г. малкият град на Босфора, Византион, бил прекръстен на Константинопол (днес

Истанбул) и се издигнал до ранга на Рим. И докато в Западната империя със столица Рим се ползвал латинският, във Византия (със столица Константинопол) официалният език бил гръцкият, както и в много земи в границите на империята. И така чак до 1453 година.

Има, значи, много причини гръцкият език толкова дълго време да е бил на едно от първите места по нашите ширини.

Това довело дотам, че гръцки идиоми навлезли в какви ли не други езици. Първо политическото и военно надмощие, а след това и културното са основните фактори, допринесли за доминиращата роля на този език. Дори когато „Източният Рим“ вече не играел никаква роля, културното влияние на гръцкия се запазило.

В Германия също се прекланяме пред древните елини. Това стига дотам, че и днес, през ХХІ век, в някои гимназии се изучава старогръцки, макар че империята на Александър Велики отдавна се е разпаднала.

Не са малко случаите, доказващи как културното влияние на един език продължава да се усеща дори и след упадъка на съответната империя, понякога хиляди години след това. Словото винаги е по-силно от меча. Мощта на гръцкия език е допринесла и за това гръцката религия дълго време да владее душите и умовете на хората. С което отново се връщаме на гръцкия оракул.

ПАНТЕОНЪТ НА ГЪРЦИТЕ

Древногръцката религия, разбира се, не е създадена за един ден. Над нея са работили много поети, философи и жреци, за да вдъхнат живот на божествата. Това обаче не би било възможно без гръцката азбука. Може би в праисторически времена наистина е имало герои и царе, надарени със свръхчовешки

сили. Но чак поети като Омир и Хезиод събрали всички тези легенди и митове и ги допълнили с някои „разкази“. Разбира се, и при тях фантазията не останала на заден план, все пак и читателите в антична Гърция искали развлечения.

Легендите и преданията за пантеона станали изключително популярни. Една от причините е, че певци и поети разнасяли митовете до най-отдалечените кътчета, подкрепяни с всички сили от жреците. Така се стигнало дотам, че след един определен момент животът в Гърция станал изцяло подвластен на тези богове.

Всяко божество имало своята точно очертана функция:

Зевс бил върховният бог, гръмовецът, който следял да има ред.

Хера е неговата сестра и съпруга, пазителка и покровителка на брачния съюз.

Хадес, богът на смъртта, управлявал подземното царство.

Посейдон бил богът на морето, обитавал дворец от кристали на дъното на океана и направлявал вълните и морските течения.

Хермес, богът на търговията, пазел също така крадците и странниците, изпълнявал и ролята на божествен вестоносец.

Атина била богинята на мъдростта, но и на стратегията и занаятите. Особено почитана от атиняните, тъй като била патрон на града им.

Афродита, богинята на любовта, отговаряла за всичко, свързано с еротиката и взаимовръзките между мъжете и жените. В Древна Гърция имало безброй светилища на Афродита, зад които всъщност се криели управлявани от жреци и жрици публични домове. Гърците били доста разкрепостени по отношение на секса. За тях той бил съвсем естествена част от ежедневието, без табути и задръжки и без да е натоварен с прекомерно значение.

Аполон бил един от най-интересните богове, с най-различни задачи – поезия, музика, певческо изкуство, здраве и...

предричане на бъдещето. Светилището в Делфи, най-известният оракул в Античността, е посветено нему.

Според преданието в Делфи някога живял крилат змей, наречен *Питон*, който познавал бъдещето. Митът разказва как Аполон убил змея, а впоследствие силите и уменията на чудовището се прехвърлили върху жреците и жриците на Аполон. Затова и главната жрица в Делфи носи името *Пития*.

Така в Делфи бил създаден огромният храмов комплекс. С което се оказваме направо в центъра на нашата тема.

РОЛЯТА НА ЖРЕЦИТЕ

На теория древногръцките жреци били само „слуги на божествата“, оповестявали тяхната воля и се опитвали да я наложат. Който обаче е на „ти“ с боговете, притежава огромно предимство – може да *тълкува* тяхната воля. И понякога може да им припише и собствените си идеи и мисли. В резултат жреците в Древна Гърция заграбили още повече власт. Първоначалните слуги на боговете се издигнали дотам, че станали техни господари, не по-различно от случилото се в Египет. Така боговете се превърнали в слуги на жреците.

Не бива да забравяме, че в почти всички култури – от Индия до Египет, от маите в Централна Америка до Древен Рим – всъщност жреците са упражнявали властта, а не някой цар или пълководец. Свещенослужителите действали зад кулисите.

Едно от изкусно използваните оръжия за овладяване на властта било уметото използване на написаното и произнесеното слово. Затова и риторическият финес и изкусните формулировки, написани на хартия, пергамент или папирус, в Древна Гърция били на удивително високо ниво. Много от

тези риторически умения не се владеят дори и днес, даже и от най-изкусните оратори. А древногръцките жреци ползвали тези си способности, за да упражняват власт и да завладяват умовете на хората.

НАЙ-ВЛИЯТЕЛНИЯТ ОРАКУЛ В СВЕТА

Би било голяма грешка да смятаме, че жреците, обслужвали оракулите, са били глупави или прости измамници. Сред тях били едни от най-учените и умни хора в онези епохи. Чрез своите богове те владеели цяла Гърция, тъй като за всяко действие си имало съответното божество. Боговете обаче били ръководени от жреците.

Днес често принизяваме оракулните жреци до обикновени фокусници. Няма нищо по-грешно от това. Тези свещенослужители разполагали с толкова висока интелигентност и толкова власт, че владетелите треперели пред тях и доброволно ги дарявали с огромни съкровища. Падали на колене пред тях и когато жрецът казал, че дадена война не може да бъде спечелена, царят се отказвал от военните действия. Ако оракулът смятал, че на определено място трябва да се създаде гръцка колония, волята била изпълнявана възможно най-скоро. Та нали боговете били над всичко и всички! Е, всъщност това били жреците, теглещи конците зад кулисите. Боговете играели по тяхната свирка, и то така, че да им донесат още повече облаги.

Както вече споменахме, Делфийският оракул бил над всички останали. Никой друг не можел да се мери с него. И до днес човек може само да се чуди, когато узнае колко могъщи са били неговите жреци. Пред оракула се прекланяли писатели, поети и владетели. Дори Александър Велики печелил своите победи само защото се съюзил с жреческото

съсловие. Прехвърлял му имоти, пари, доходи и власт, а в замяна получавал помощта на „божните служители“. Те пък оповестявали наляво и надясно, че Александър е потомък на боговете...

Жреците на Делфийския оракул владеели половината античен свят. Каква обаче била тяхната тайна, ако изключим ораторските им дарби?

ТАЙНАТА НА ДЕЛФИЙСКИЯ ОРАКУЛ

Тайната се състояла в това, че оракулните жреци имали *информатори*. За тях работели шпиони във всички царски дворове в Гърция и в чужбина. Имали цяла армия от доносници. Фактът, че научавали навреме за някои събития, им давал огромна информационна преднина, както бихме се изразили днес. Те знаели много политически и лични тайни. И тогава, и днес информацията е всичко.

Жреците получавали тези сведения от безброй вестноосци. Никой не можел да претича по-бързо от град до град или от страна до страна от гръцките бегачи. Спомнете си само за Маратон. Така че жреците в Делфийския оракул били най-добре информираните мъже и жени на своето време.

Освен всичко друго Делфи бил и нещо като информационна борса, тъй като и тук се провеждали спортни игри, подобно на олимпийските близо до храма на Зевс. Край Делфи също имало голям комплекс за състезания. Така че в Делфи, това малко градче, пристигали новини от всички кътчета на Гърция. За жреците било лесно да попият тези сведения и да ги използват. Освен това те имали своите шпиони в обкръжението на високопоставени личности, знаели и личните тайни на царете. В резултат били в състояние да впечатлят до краен предел своите клиенти, също както днес сръчни „гадатели“

първо събират информация за някой клиент и после го изнедават с познанията си.

Доказано е, че още в Древен Египет, в Китай и в Индия царете са имали шпиони. Те били неотменна част от системата за власт.

Трябва да погледнем от съвсем нова страна на оракула в Делфи. Но нека припомним – не става дума за примитивно пророчество или за евтини трикове, показвани от жреците. „Предсказанията“ им били изкусно формулирани, и то най-често благодарение на информацията за политическите събития, с която разполагали. Оценките и съветите на жреците били подплатени със сериозни данни, тъй като шпионската им мрежа се разпростирала дори и в далечни земи.

В Древна Гърция едва ли е имало човек с по-добри познания по въпросите за политиката и властта от жреците на Делфийския оракул. Те всъщност са били най-опитните политици на своето време. Използвали обаче толкова завоалирани формулировки, че винаги можели да извъртят предсказанието за някоя битка, ако не се сбъдне. Разбира се, имали в резерв и някои специални фокуси. Слабо познат например е фактът, че в някои храмове имало удивителни технически придобивки. Врати се отваряли „автоматично“, от пресъхнал фонтан бликвала вода и т.н. Зад всичко това се криели познания по физика, свързани с гравитацията и свойствата на водата. Заслепените вярващи обаче с готовност давали своята лепта.

Предполагаемите „чудеса“ винаги са били добър начин да накараш вярващите да изпитат страхопочитание, също както по-късно и в християнството, където например е имало статуи на Дева Мария, от чиито гърди изведнъж потичало мляко. Всъщност във вътрешността на тези статуи имало съответните приспособления.

С помощта на подобни трикове гръцките жреци били в състояние да удивляват целия народ, та даже и чужди народи,

и да ги ръководят в желаната от тях посока. Но това винаги ли е било от неетични подбуди? Трябва да признаем, че редица фокуси били прилагани, за да се измъкне някоя монета от кесията на вярващите, както го правят и днешните свещеници. Но делфийските жреци били и умели и хитри политици и опитни стратегии, милеещи за благого на страната.

Както при всички религии, и гръцките жреци първоначално следвали високи идеали, преди да се предадат пред изкушенията на властта и парите. Целта им обаче винаги била една – *гърците* да владеят света, да наложат своя език, своята култура и своите богове, които стояли над всичко.

Всеки народ и всяка цивилизация се смята за уникална и за център на света.

Жреците на Делфийския оракул били най-влиятелните, най-хитрите, най-алчните, най-начетените, най-информирани и най-умните глави на своето време.

Това и нищо друго е същинската тайна на Древна Гърция и на Делфийския оракул.

7. БОРБАТА ЗА РИМ

По наше мнение днес не се изтъква достатъчно ясно, че Римската империя, която продължава да ни учудва, всъщност е била брутална и кървава държава, в която насилието било на най-висока почит. Нищо друго. Управлявал мечът. И въпреки това тази „непобедима“ империя западнала сравнително бързо, победена от шепя интелигентни драскачи, умеещи да извъртат думите.

В тази глава предлагаме един *съвсем* различен анализ на причините за падението на Рим, нямащ нищо общо с това, което четем в учебниците по история.

Нека обаче първо да повдигнем малко булото, покрило легендарната Римска империя. Изучавайки нейната история, няма как да не застинеш в безмълвно преклонение. По време на своето почти хилядолетно съществуване тя непрекъснато се разраствала, ставала все по-могъща и влиятелна, докато накрая се разпростирала от днешна Великобритания до Северна Африка. Разширявала своята територия на север, изток, юг и запад, сякаш в непрекъснат победоносен поход. Треперим от страхопочитание и в мислите си и днес падаме на колене пред могъщите римски пълководци, опитвайки се да проследим техните победи.

Но! Всъщност това са били най-бруталните завоевателни походи, които можем да си представим. Само Цезар е изклал между един и два милиона души, пресмятат днешните исто-

рици. Едва ли бихме могли сериозно да изчислим точния брой на мъртвите, тежащи на съвестта на *всички* римски легиони, без да включваме прокудените и осакатените. 50 милиона ли са жертвите на Древен Рим? 200 милиона?

Тъй като историята на Рим почти винаги се разказва от гледната точка на римляните, тя изглежда даже героична. Прелъстени сме от древноримските автори, докато позицията на поробените народи обикновено остава изцяло извън зрителното ни поле.

Нееем пред победата на латинския език и пред върховите постижения на технологиите на римляните и все пак трябва да им признаем някои постижения.

ПОСТИЖЕНИЯТА НА РИМ

Благодарение на военното превъзходство на римляните, латинският език достигнал до най-отдалечените кътчета на света. Причината? Победителите определят кой език да се говори и на кой език да се пише. Освен това римляните имали и други предимства пред останалите народи. Няма как да не признаем, че по онова време никъде другаде по света не е съществувала толкова изпипана правна система. В същото време трябва обаче да изтъкнем, че тази система е служела предимно на самите римляни и невинаги е била в услуга на справедливостта. Никой друг народ не можел да се сравнява с римляните, стане ли дума за *строителство* – дворци, храмове, къщи, акведукти, пътища, всякакви съоръжения. В тази област те били водещи за своето време. Превъзходството в технологиите независимо в коя област, както и превъзходството в знанията, води дотам, че се дава предимство на един език и на тези, които го ползват.

Но и тук дебне интелектуална клопка: строителните технологии на римляните отчасти били използвани единствено за *завоевания*, служили са за *военни цели*. Такъв е случаят със съвършените, безкрайни пътища, по които римските легиони са се придвижвали по-бързо и така са имали предимство в своите битки. Същото е и с укрепленията и кулите, строени с неимоверна скорост. Те служели на войната.

Римляните превъзхождали останалите народи и по отношение на финансите, търговията и мореплаването. Но и в тези сектори трябва да посочим, че предимството в търговията и финансите е било само инструмент, засилващ контрола над победените народи. С него римляните систематично експлоатирали новозавзетите земи. Всичко било само с една цел – да служи на войната и плякосването.

Познанията по латински определяли доколко добре ще оцелееш, дали ще направиш „кариера“ или не. Затова и народите, „интегрирани“ в Римската империя, се прекланяли пред езика ѝ.

Искаш ли да станеш военен и да се издигнеш в йерархията, трябва да владееш латински.

Ако си юрист, латинският е задължителен.

Помислиш ли за кариера в политиката или администрацията, няма как да не научиш латински.

Пожелаеш ли да преподаваш на деца и юноши, трябва да знаеш латински (и гръцки).

Решиш ли да тръгнеш по пътя на жреците, без латински не може.

Наумил ли си си да забогатееш чрез търговия или като мореплавател, ти е нужен латинският език. Така че никак не е чудно, че нашите германски предци още през IV, V и VI век са били принудени да учат латински. По този начин много латински думи са навлезли в германските езици.

Народите се прекланяли пред Рим, но и до днес не се изтъква достатъчно ясно, че зад този Рим са стояли най-обик-

новени властови интереси. Но нека съдим възможно най-балансирано.

КАКВО ДЪЛЖИМ НА РИМЛЯНИТЕ

Не са малко народите, които дължат на римското влияние по-високото културно ниво. Това се доказва и от латинските думи, навлезли в редица езици. Да вземем например немския. Освен речниковия запас, който сме наследили от германите, в езика ни още от съвсем ранни времена са се промъкнали и много латински думи. Сред тях са и доста термини от военната област, както и от строителството.

Нашите предци не познавали технологията за строеж на укрепени и павирани пътища, нито пък на зидани с камъни къщи. Затова възприели латинските понятия, които с течение на времето се променили, за да достигнат днешното си звучене. Така например от латинската дума за път – *strata* – постепенно се е стигнало до *Strasse* (път, улица). Приели сме редица термини и в сферата на финансите, търговията и в юрисдикцията.

Тези примери показват как превъзходството на римляните в уменията и знанията се е прехвърлило чрез латинския в много други езици.

ПОРАЖЕНИЕ ЗА РИМ И ПОБЕДА ЗА ЛАТИНСКИЯ

Когато през IV и V век Западната римска империя пада под ударите на „варварите“ и юздите са поети от германските племена, те не възприемат автоматично огромния опит на римляните в сфери като военно дело, строителство, търговия,

мореплаване, право и администрация. Това става постепенно. Лека-полека нашите предци започнали да употребяват латински термини, тъй като това било най-лесно. Дълго време след като вече нямало нито римски император, нито римски сенат, културата на Древен Рим останала водеща, стъпила здраво на основите на своите технологии. Така виждаме как се зараждат и променят езиците – една превъзхождаща култура води дотам, че други народи заемат нейни думи и цели изрази. Точно поради тази причина латинският остава векове наред основният език в „Германия“, която започва бавно да се оформя след IX век.

В епохата на интензивното покръстване от VI до IX век не само (миропомазаният) меч завладява много територии, но и латинският език. Към това трябва да добавим, че папите издигат латинския в ранга на „църковен език“ и по този начин му дават, така да се каже, благородническа титла. След 800 г. в нашите доминирани от клира училища се е учел най-напред латински.

Освен това някъде до XII век латинският се установява като писмения език на почти цяла Европа, превръщайки се в международен език, на който можеш да се разбереш навсякъде. Дори в страни, в които не е стъпвал римски крак, като Полша и Дания, латинският навлиза с пълна сила.

Най-отявлен застъпник на този език е Църквата, но и учените са дали своя принос. До XVI век латинският е водещият в научните и клерикалните среди, а в Католическата църква преобладава и до днес, XXI век. Но нека се върнем за малко към края на Средновековието. В онези години единственият език в университетите и за науките е бил латинският. С Ренесанса в изкуството и културата, когато Европа преоткрива Древен Рим и Древна Гърция, и латинският преживява своето възраждане.

Чак през XVIII век науките започват постепенно да признават и други езици – немски, английски и френски например. Нютон обаче пише своите трудове на латински. Трябвало да минат близо

две хилядолетия, преди този език да изгуби своето интелектуално превъзходство. И до днес обаче го срещаме в медицината, а в много германски университети можете да следвате история само ако сте изучавали езика в гимназията. Той е неизкореняем, просто защото толкова дълго е бил доминиращ в нашата част от света.

Нека обобщим: дори и след разпадането на Римската империя латинският език запазва своята позиция заради културното, технологичното, а по-късно и църковното превъзходство, и то за близо две хиляди години.

Така че не бива да ни учудва, че и до днес сме в плен на пиара на римляните. Трябва обаче да спрем да се възхищаваме безгранично на древните римляни, тъй като това ни отклонява изцяло от *истината*.

БЕЗПОЩАДНИ МИЛИТАРИСТИ

Истината? Както видяхме, Рим е превъзхождал другите народи в много области. Това превъзходство обаче е циментирано с огън и меч. Редица технологии са измислени пряко или косвено за военни цели, както посочихме по-горе. Строежите, особено пътищата и укрепленията, служели единствено на армията. Важното било да се отбраняват по-добре и да маршируват по-бързо, за да се справят с някой враг. Превъзходството във финансовата сфера и търговията също имало властови аспект. Който владее кесията, може да плаща на войници. Дори земеделието и мореплаването се подчинявали на тази повеля. Освен това и правото било използвано най-безскрупулно, за да даде преднина на Рим и римляните пред „варварите“ и покорените и поробени народи.

Днес обаче трябва да отбележим, че онзи Рим, пред който се прекланят и досега страни като Германия, Англия и САЩ, трябва да бъде оценен по съвсем друг начин.

Рим не представлява нищо друго освен една несравнимо брутална, разядена от жажда за власт империя, заграбила благодарение на по-добрите си технологии, към които трябва да се прибавят и строителството и финансите, половината свят. Същинската тайна на успеха на римляните се състои само в това, че са били по-добри във военното дело. В тази графа влизат и оръжията – щитове, пики, къси мечове и лъкове – плюс уменията да се придвижват в стройни редици и да атакуват, както и тактиката да се напада по фланговете с кавалерията. С две думи – римляните владеели бързите комуникации на бойното поле. Притежавали обсадни машини, умеели за кратко време да копаят ровове и да издигат укрепления.

Те използвали това военно ноу-хау без никакви скрупули, за да завладеят и поробят други народи и да ги ограбват най-безсрамно. Бруталното насилие и войните били част от тяхното ежедневие през цялото време на хилядолетната им история.

А „развлеченията“ и „заниманията в свободното време“ на римляните показват колко западнал е бил моралът в тази империя. Помислете само за отвратителните борби с животни на арената, както и за човеконенавистните гладиаторски битки, при които простолюдието изпадало в див възторг. Всичко това доказва отново колко кръвожадни са били.

При това дори не сме отворили още дума за робите и за безбройните робски бунтове.

РОБОВЛАДЕЛЦИТЕ ИЛИ ПРЕМЪЛЧАНАТА ИСТИНА

Няма нищо по-отвратително от това да се отнасяш към други народи или раси като към хора втора класа и да потискаш човешките им права. Няма никакво значение дали това

се случва днес, или преди 2000 години. Би трябвало да престанем с опитите да оценяваме нещата само в „контекста на времето“.

Най-голямото признание в Древен Рим се отдавало на войника, ръководен от своя пълководец. На най-долното стъпало в обществото били робите. Днес срамежливо премълчаваме истинския обхват на робството в Римската империя. Да се превърнеш в роб било сравнително лесно, примерно ако не си плащаш дълговете. Всъщност военните походи служели на първо място за залавяне на многобройни пленници, продавани след това в робство. В империята имало буквално милиони роби, тъй като всяка война изпращала нови и нови попълнения, а Рим бил едва ли не непрекъснато във военно положение. Други търговци на роби били пиратите, разработили собствени канали за доходоносния бизнес. За определени престъпления пък наказанието било поробване.

Средно 20 процента от населението в империята били роби. Всеки пети! Когато Рим е на върха на своята мощ, този дял достигнал една четвърт! В някои богати домакинства имало стотици, хиляди роби. Тези хора нямали никакви права, можело да бъдат изнасилвани, бити, кастрирани, продавани или избивани като гладиатори на арената. Всичко, създадено с труда на роба, било собственост на неговия господар. Ако роб убие господаря си, под ножа отивали онези роби в къщата, имали нещастieto да са наблизо по време на престъплението. Друг път били избивани всички роби.

Най-често смъртното наказание се изпълнявало чрез разпъване на кръст. Преди това осъденият бивал бичуван и измъчван, невинаги, но много често. След това идвало ред на самото разпъване. Гвоздите минавали през китките и глезените, а агонията трябвало да продължи възможно най-дълго. Разпънатият страдал от жажда, инфекция от раните, мъчели го мухи, кървял и получавал допълнителни удари. Ако властите били в добро настроение и проявели „милост“, след из-

вестно време чупели ходилата или подбедрените кости, така че торсът вече нямал опора и смъртта настъпвала по-скоро. С пробождане с копие в тялото накрая се установявало дали осъденият наистина е починал.

Да бъдеш роб в Древен Рим е било нещо ужасно. Робите работели в мините, по полето, в домакинството. Строежите и пътищата са изградени от роби, други били докери в пристанищата. Имало домашни роби, както и специални, подбрани да танцуват и да свирят. Роби били и домашните учители, лечителите, бръснарите, акушерките и каруцарите. Предлагали ги на търг на тържищата, а за образовани роби и красиви робини се плащали най-високите цени.

Робът бил просто вещ, измъчвана, експлоатирана, неоправдана и стъпквана в калта, но не и човешко същество. Затова имало и толкова много бунтове на роби.

Лека-полека започваме по-добре да разбираме „величествения“ Рим. Отличителните му черти били войната и безкрайната бруталност.

РЕЛИГИЯТА В ДРЕВЕН РИМ

Изключително интересен е фактът, че дори римската религия е впрегната пред каруцата на милитаризма, поне до голяма степен. Не бива да забравяме, че Юпитер, първият сред боговете, бил гневно и могъщо божество. Мятал мълнии и можел да разруши всичко или пък да уплаши всекиго със своите гръмотевици. Призовавали го, когато влизали в битка. Някои от епитетите за Юпитер, които посочихме по-горе, са:

Юпитер Статор – вдъхващ сила и издръжливост на римските войници, за да не отстъпват в битката;

Юпитер Инвиктус – Непобедимият Юпитер;

Юпитер Пропугнатор – Юпитер Защитникът, Пазителят;
Юпитер Тонанс – Гърмящият Юпитер.

На същата популярност като гневния Юпитер се радвал и Марс, богът на войната. За римляните Марс имал много по-голямо значение, отколкото Арес, гръцкият му вариант. Преклонението пред Марс било много по-голямо, отколкото пред другите божества. В една от легендите за основаването на Рим Марс, заедно с Юпитер и Квирин, който е по-стар бог на войната, образува триада, както описахме в една от предишните глави. Така че *тримте* основни божества на древните римляни били богове на войната! Предполагаемите основатели на града, Ромул и Рем, са потомци на Марс, което означава, че още от самото начало се постулира политическото кредо – война. Марс е обявен за праотец на Рим, има си и собствени жреци, така наречените *flamen martialis*. Думата *flamen* може би идва от *filum* – вълнената качулка, с която жреците покривали главите си. Има обаче учени, които свързват *flamen* с брахманите, индийските свещенослужители. В чест на Марс редовно се устройвали празненства и шествия из улиците на града. В храма на Марс в жертва се принасяли коне и говеда. Богът бил толкова популярен, че се явявал в сънищата на хората, не по-различно от виденията, за които разказват по-късно християните. С Марс се свързват и следните животни: вълк, бик, кон, лешояд, петел и кълвач, както и някои грабливи птици. Някое божество не можело да се мери с популярността на Марс, с изключение на Юпитер, разбира се.

С това обаче съвсем не се изчерпват религиозно-милитаристичните черти на римляните. Те намират израз и в техните празници. Съществували например така наречените *фетиали*, т.е. религиозни церемонии, провеждани по повод важни политически спогодби или обявяването на война. При тези ритуали римляните танцували, нахлузили цялото си бойно снаряжение. Имало гадатели, способни уж да ви-

дят бъдещето и изхода от военните действия. Сред тях са авгурите, жреци, които наблюдавали полета на птиците, от който разбирали какво ще се случи. С други думи – Рим бил фиксиран на тема война както никой друг народ в цялата история на човечеството. Постепенно пред нас се разкрива, че прехваленият Рим, възпяван от купени драскачи като Вергилий, е имал повече от една сенчести страни. Става дума за безпощаден властови апарат, чиито войници, богове и жреци мислели само в категориите на войната. Този Рим е един от най-страховитите експерименти в историята, незаслужено ценен толкова високо.

Въпреки всичко няколко века след Христа тази империя се сгромолясва по много зрелищен начин, не без помощта на шепя писари, на пръв поглед уж смешни драскачи. Имаме си работа с невероятен феномен, който трябва да разгледаме в целия му блясък, тъй като преобръща цялата ни представа за „власт“ с краката нагоре.

АВТОРИТЕ НА НОВИЯ ЗАВЕТ

Споменатите драскачи са авторите на Новия завет.

Днес сме наясно, че не Матей, Марк, Лука и Йоан са написали Евангелията, както ни втълпяват представителите на някои християнски църкви. Посочили сме този факт и в предишни трудове, изтъквайки фалшивото авторство. Като оставим настрана тази велика лъжа, която е толкова голяма, че „църковните кули са се гънели от смях“, както се казва, трябва да признаем, че съставителите на Евангелията без съмнение са били високоинтелигентни литератори. Не бива да забравяме, че и до днес Библията е най-четената книга в света и това не е станало току тъй. Нужна е техника, техника и пак техника – по-точно писателска техника.

Затова е и толкова интересно да разгледаме по-подробно тези писателски техники в *Библията*, която е преведена на близо 2500 езика. За сравнение – в света съществуват около 7000 езика, както отбелязахме по-горе.

Библията е „книгата на книгите“. Всяка година се продава в стотици милиони екземпляри. Тя е свещена както за евреите, така и за християните, макар че има съществени разлики между двата варианта. Дори ислямът признава Библията за откровение на Аллах, макар някои набожни мюсюлмани да предполагат, че съдържа някои фалшификации, нанесени от човешка ръка. Според експертни изчисления съществуват 250 хиляди вариации на Библията. Така че няма такова нещо като една-единствена „Библия“.

Вярвайки във вариант „х“, в някои страни отиваш в рая, но в други, където е признат само вариант „у“, ще попаднеш в ада. Няма друга книга на този свят, толкова преобръщана напред-назад от всякакви учени, свещеници и теолози.

Не се споменава обаче достатъчно често, че авторите на Библията са ползвали определени *писателски техники*. И точно тези техники след време надвили дори „непобедимите“ римляни. Съставителите на Библията следвали определен *стил* и разполагали с писателски умения. Те са най-хитрите и изкусни драскачи на този свят, иначе книгата нямаше да има този сензационен ефект, продължаващ и до днес. Така че трябва да представлява голям интерес *как* и *по какъв начин* авторите на Библията са създали това влияние. *Как* са достигнали до милиарди хора и са победили една зловеща империя? С тези въпроси навлизаме в една вълнуваща дискусия.

НА ЖИВОТ И СМЪРТ

Днес често не се обръща внимание на факта, че в *Новия завет* става дума за живот и смърт. Да, *Новият завет* е само

една част от Библията, но в света има 2,4 милиарда християни, които я смятат за най-важната. Как обаче е изглеждал „светът“, когато е писан Новият завет?

Нека се потопим назад във времето и да се огледаме внимателно в Древния Рим, Вечния град, в който християнството започва да набира сила. Тук срещаме първите вярващи, които в началото буквално трябвало да се борят за живота си. Те се срещали в тесен кръг в частни домове и тайно изповядвали вярата си. В церемониите на християните можели да участват дори роби, жени и деца, т.е. хора от най-ниските социални слоеве, дотогава отритвани от обществото. Всички те се възхищавали на учението на миролюбивия Христос, който бил тоталната противоположност на воинстващите римски божества – зловещия Марс и гръмовержеца Юпитер. За християните моралът бил много важен – на службите жените трябвало да идват с покрити глави, за да не въвеждат с прелъстителните си коси мъжете в изкушение. Забранени им били и всички средства за разкрасяване, най-вече перуки и други фалшиви коси. Идеалите им били безбрачие и девственост. Ранните християни се отличавали с готовност за взаимопомощ, миролюбие, братство, приятелство и добро поведение. С това обаче се озовали в опасно противоречие с римската държава. Ненапрасно Рим смятал Марс, бога на войната, за свой праотец, както изтъкнахме по-горе. Така че положението на християните се радикализирано все повече и повече. В един момент те явно спрели да се подчиняват на държавната власт и отказвали да изгарят тамян пред статуите на императорите, често смятани още приживе за божества. За християните имало само един бог – Христос. В това Рим видял обаче бунт и предприел мерки. Принадлежността към тази вяра станала престъпление, наказвано със смърт. Властите започнали гонения, при които християните били залавяни, оковавани във вериги и третирани като законнарушители, измъчвани и хвърляни за храна на дивите животни на арената.

Това била обаче само една от страните, от която ги грозяла опасност. Самото християнство още не било укрепнало, съществували различни течения. Прекалено много „осенени“ твърдели, че притежават единствената и блажена истина. През 187 г. имало поне двацет разновидности на християнството, през 384 г. броят на деноминациите нараснал на 80, както ни уверяват някои историци като Уил Дюрант. Имало реална опасност християнството да се разцепи и да загуби своята сила. Отвсякъде се носели „предания“, отделните епархии създавали свои легенди, крадяло се от други религии, свещениците проповядвали съвсем различни неща.

Разликите станали почти непреодолими. Някои християни се стремели към „богоподобие“, други клонели по-скоро към еврейските корени и традиции. В новата религия се наместили най-невероятни и противоречащи си твърдения. Част от ранните християни вярвали в реинкарнацията и възкресението, други просветлени обявявали, че са разгадали тайните на ангелите. *Енкратитите* (от гръцки – „въздържатели“) отричали брака и половия акт, както и алкохола. *Докетистите* (от гръцки – „изглежда“) смятали, че тялото Христово се състояло само от дух, но не и от плът и вярвали, че телесната му форма е изцяло привидна. Други пък проповядвали, че Исус се родил като човек, но със своите дела се въздигнал до статута на бог.

Монархианците (от гръцки – „самодържец“) твърдели, че Бог Отец и Бог Син са едно и също лице. Срещу тях се изправили *монотелитите*, проповядващи, че Светата Троица се отличава с единна воля, но всъщност става дума за три отделни личности. Съществували персийски, египетски, гръцки, индийски, еврейски и римски акценти, обогатили християнството. От едната страна на барикадите били римляните, а от другата се водели верски борби в собствените редици. Християнството било на път да изчезне.

СВЕЩЕНИЦИ ПОЕТИ

Времето притискало епископите и свещениците. Как да спасят новата религия? Единственото смислено решение се състояло в това, да се запишат по възможно най-въздействащ начин притчите и преданията за Христос и да се създаде *една* версия на *Новия завет*, валидна за всички.

На първо място трябвало да се въведе ред в собствената къща. Най-умните и начетени теолози запретнали ръкави, привлечени били гении на словото и герои на граматиката. „Свещеници поети“ се захванали със задачата да напишат „продължение“ на книгата на книгите, на Библията. Най-умелите писатели, владеещи всички ораторски и литературни техники, застанали рамо до рамо като в бойна формация. Така се създа-ла възможността за противопоставяне на външния враг (Рим) и на вътрешния (ересите), заплашващи единството на вярата. Поетите свещеници заострили перата, все едно точат мечове, с които да пробуждат. Като най-приемливи за разбиране се оказали *сравненията*, лесно запленаващи публиката. Нека разгледаме някои детайли, тъй като прекалено рядко се осъзнава, че тези литературни техники са всъщност „оръжия“.

СИЛАТА НА СРАВНЕНИЕТО

Всяко сравнение показва някакъв факт и дава на читателя или слушателя ясна, пластична представа за него. Сравнението ти позволява наистина да набиеш изказването си в главата на публиката. Кажеш ли, че някой „е смел като лъв“, все едно си казал всичко за него.

*Също, кога постите, не бивайте намръщени като лицемерците**, нарежда евангелистът, запомнен по-късно като Матей. Тук, значи, имаме сравнение.

Вие сте солта на земята, пишат поетите свещеници по-нататък. Или пък *Вие сте светлината на света***. Намираме тези пасажии отново при Матей. Това е дори по-директно, отколкото „Вие сте като светлината на света“. Налагало се е да се съкращава, за да звучат сравненията още по-ударно. Уменията се състояли и в това да избереш такива сравнения, които са познати всекиму, дори на най-обикновения човек, на жените и децата.

Така че срещаме изречения като *Но по-големият между вас да ви бъде като слуга****. Това всеки го разбирал, лесно било. Но да се върнем отново на сравнението със светлината. Един от авторите на Библията, Йоан, кара Исус да каже на своите ученици: *Аз съм светлината на света; който Ме последва, той не ще ходи в мрака, а ще има светлината на живота.***** Няма съмнение, че това ще го разбере и най-големият глупак. Светлина и мрак – двете противоположности – спомагат сравнението да стане още по-ясно. Има обаче нещо, по-силно дори и от сравненията.

ИЗКУШЕНИЕТО НА ПРИТЧИТЕ

Притчите били също подходящ инструмент, с който да набиеш едно учение в главите на другите. Колкото по-картинна е една притча, толкова по-добре. Образите, изникващи

* Мат. 6:16.

** Мат. 5:13, 5:16.

*** Мат. 23:11.

**** Иоан. 8:12.

непосредствено пред очите на слушателя или читателя, улесняват мисленето. Притчите дават по-добро разбиране, особено когато са прости. Образните, лесно разбираеми притчи поясняват учението или посланието по-добре от всичко останало. Притчите са добро средство за комуникация и пренасят мисълта по-добре от една глава към друга. В резултат в Евангелието от Матей се пръкнала следната притча:

*Тогава царството небесно ще се оприличи на десет девици, които взеха светилниците си и излязоха да посрещнат младоженеца; пет от тях бяха мъдри, а петте неразумни. Неразумните, като взеха светилниците си, не взеха със себе си масло; а мъдрите, заедно със светилниците си, взеха и масло в съдовете си; и понеже младоженецът се бавеше, всички задряха и заспаха. А посред нощ се чу вик: ето, младоженецът иде, излизайте да го посрещнете. Тогава всички тия девици станаха и приготвиха светилниците си; а неразумните рекоха на мъдрите: дайте ни от вашето масло, защото светилниците ни гаснат. Мъдрите тък отговориха и казаха: да не би някак да не стигне и нам, и вам, по-добре идете у продавачите и си купете. А когато те отиваха да купят, пристигна младоженецът, и готовите влязоха с него на сватбата, и вратата се затвори. После дохождат и другите девици и викат: господине, господине, отвори ни! А той им отговори и рече: истина ви казвам, не ви познавам. И тъй, бъдете будни, защото не знаете ни деня, ни часа, когато ще дойде Син Човеческий.**

С тази притча ни се казва да сме умни и винаги да сме подготвени за идването на СПАСИТЕЛЯ и за небесното царство. Притчата е много по-подробна от сравнението, но изпълнява същата задача – да *поясни* нещо.

* Мат. 25:1-13.

Притчата има и предимството да прикове вниманието на читателя или слушателя много по-интензивно, тъй като той иска да стигне до поантата, да разбере как завършва тази миниистория. От писателска гледна точка притчата е много подходящ инструмент:

1. Тя пояснява учението и го прави по-лесно разбираемо, особено когато се подбира притча, в която мястото, времето и обстоятелствата на събитието са добре познати на публиката.
2. Тя задържа вниманието на публиката, създава напрежение, тъй като слушателят/читателят иска да научи края. Обикновено съдържа минипоанта, която да поддържа интереса на публиката.
3. В края винаги има малък „аха феномен“, при който публиката си мисли: „Аха, това, значи, е искал да каже проповедникът/свещеникът“.
4. В същото време притчата те кара да се замислиш. Публиката трябва да разгадае посланието, трябва да насочи вниманието си, изправена е пред предизвикателство, събужда сетивата си. Четири положителни ефекта!

Затова не е чудно, че Библията е пълна с притчи. В притчата за синапеното зърно Небесното царство се сравнява с едно зрънце синап. Ето какво четем там:

*И казваше: на какво да оприличим царството Божие, или с каква притча да го изобразим? То е като синапово зърно, което, кога се посее в земята, е най-малко от всички семена земни; а кога се посее, пониква и става по-голямо от всички злакове, и пуска големи клони, тъй че под сянката му могат да се подслонят птиците небесни.**

* Марк. 4:30-32.

Божие царство (словата на Исус Христос) непрекъснато расте, макар че в началото е съвсем малко. Накрая обаче достига огромни размери.

Виждаме, значи, че притчите имат силно въздействие. В Библията съществуват обаче и други възхитителни писателски техники.

ПОВТОРЕНИЕТО

Тук бихме могли да затрупаме читателя с безброй научни термини, отнасящи се до техниката на *повторението*, но това няма да е от голяма полза. Най-важното е да подчертаем, че повторенията служат за запаметяване на даден факт.

Новият завет е пълен с повторения. Ето само няколко примера:

*„Истина, истина ви казвам...“**

„Вижте, вижте...“

„И Той, като подигна очи към учениците Си, казваше: блажени вие, бедни духом, защото ваше е царството Божие.

Блажени, които гладувате сега, защото ще се наситите.

Блажени, които плачете сега, защото ще се разсмеете.

*Блажени ще бъдете, кога ви намразят човеците, кога ви отлъчат и похулят и изхвърлят името ви, като лошо, заради Сина Човечески.“***

Или:

* Иоан. 14:12.

** Лук. 6:20.

„Горко вам, преситените сега, защото ще изгладнеете.

Горко вам, които се смеете сега, защото ще се наскърбите и разплачете.

*Горко вам, кога всички човеци заговорят добро за вас. Защото тъй постъпваха техните бащи с лъжепророците.“**

Повторенията са изпробвано средство за набиване на някакво твърдение в главите. Но какво да повтори един автор? Може да повтори една дума, може да повтори две или три думи. Понякога срещаме и повторение на цели фрази, че даже и на цели изречения.

Коя е правилната позиция за едно повторение? Всичко е позволено, всичко е възможно. Дума, с която започва едно изречение, може да се появи в края на следващото, няма никакви ограничения.

Ето ви един пример: *Лишавай се, трябва да се лишаваш!***

Можете да поставите повторението в края на същото изречение, в средата или в началото. При всички положения повторението води до по-добро запамятаване. Докато в училище преподавателят задрасква всички повторения в едно съчинение, опитният оратор (както и писателят) търси повторенията, обича повторенията. Позволете ми едно (иронично) повторение: печеният писател може да повтаря повторенията колкото си иска. Той знае, че по този начин твърдението му получава по-голяма тежест. Хитрият автор понякога описва дадена случка или ситуация нарочно от различни гледни точки, за да улесни разбирането ѝ. В такъв случай си имаме работа със специален вид повторение. Авторите на Библията са били наясно с тези техники. Друг специален вид повторение е описанието на нещо с различни думи, означаващи едно и също. Привеждането на различни примери за илюстрация

* Лук. 6:25-26.

** Йохан Волфганг фон Гьоте, „Фауст“, – Б. пр.

на едно нещо или за пренасяне на същото послание също е повторение.

*И рече им: нищо не си вземайте за по път, ни тояга, ни торба, ни хляб, ни сребро, нито да имате по две дрехи.**

Тук нямаме буквално повторение, но все пак се повтаря нареждането.

„Единственият ефективен начин на говорене е повторението“, е казал Наполеон много по-късно. В своите изказвания той често използвал тези похвати. Когато писателят желае читателите му да запомнят за дълго определени думи, той непрекъснато ги повтаря. Повторението е едно от най-простите, най-старите и най-често употребяваните стилови средства в ораторството и литературата. Срещаме го особено често в Библията, но и в други религиозни текстове. Повторенията упражняват педагогически ефект. Когато искаш да научиш ученика на нещо, го повтаряш няколко пъти. Понякога до десет пъти.

Впечатлението допълнително се засилва от използваните архаични изрази и думи. *Истина, истина ви казвам...*

ДУМИТЕ НА СВЕЩЕНИЦИТЕ

Авторите на Библията най-безсрамно са заимствали от известни антични поети и от Стария завет, за да придадат на Новия още по-голяма мощ. Думи като „Бог“, „свещен“, „пророк“ или „ангел“ имали особено специално значение, оставащо за дълго в съзнанието на публиката. В някои изрази все едно долавяме мириса на тамян. Срещаме типични изрази, използвани от жреците, като например „проклет“, „обречен“ и „ад“. Чрез подбора на подходящите думи, с многото повто-

* Лук. 9:3.

рения, сравненията и притчите авторите на Новия завет съумели да приковат вниманието на читателите и слушателите и да придадат на разказите за Христос притегателна сила.

КАК ДА ЗАСИЛИМ ДОСТОВЕРНОСТТА

Освен това читателите получавали ясни отговори, отговори, сякаш излети от стомана, издълбани в скалите. Буквите били като от желязо. Фактите били представяни с пълна увереност, непогрешимост и нетърпящи противоречия.

*През ония дни излезе от кесаря Августа заповед...**

С подобни изказвания се засилва достоверността на едно твърдение, особено ако допълнително посочиш места, дата и очевидци.

*А Фест, като дойде в областта, след три дни възлезе от Кесария в Йерусалим.***

Или:

*Възкръснал рано в първия ден на седмицата, Исус се яви първом на Мария Магдалина.****

Така измислените от жреците истории получили изведенъж историческа достоверност и се превърнали в сведения, идващи все едно направо от Господ. Освен това списвачите на Библията работели и с други фантастични техники. Но нека преди това погледнем как се е развило верското криминале в Рим.

* Лук., 2:1.

** Деян. 25:1.

*** Марк. 16:9.

ОЦЕЛЯВАНЕ ИЛИ КРАЙ

Първите християнски общности дълго време се движели буквално по ръба на пропастта, като една от причините е, че често водели ожесточени спорове помежду си. Църквата на епископите и свещениците се изправила срещу други „просветени“, които се смятали за пазители на истината. Имало обаче и свещеници и епископи, които взаимно си подливали вода. Затова било жизненоважно да се състави писмен, общовалиден „завет“. Първите писания, сътворени от поетите свещеници, сочели в правилната посока, тъй като притежавали мощ, с каквато не можели да се мерят другите проповедници. Но все още нищо не било официално, нямало благословията на някой „върховен жрец“ или „папа“.

На всичкото отгоре християнството навлязло в противоречие с римската държава. Ранните последователи на Исус отричали театъра, смятали войните за излишни и изтъквали поквареността на Рим с неговите проститутки, ниския му морал, абортите и вечния му промискуитет. Те отказвали да палят тамян пред изображенията на императорите, отричали всеки жест на преклонение пред римските богове и смятали култа към императора за идолопоклонничество. В резултат римските власти заключили, че християнството е някакво радикално движение, чиито водачи планират преврат. Още император Нерон (37–68 г.) използвал християни за живи факли, с които осветявал игрите в цирка. Но и следващите владетели гонели последователите на новата вяра.

Атакваните отговорили, присмивайки се над римските божества и предричайки скорошното им падение. Те твърдо вярвали, че техният Спасител ще дойде скоро, съвсем скоро. Какви ли не слухове се носели за християните. Разказвало се,

че при светото причастие пият човешка кръв например. Пращали християните в затвора, бичували ги, горели ги на кладата, заточвали ги в мините. Земята в Рим се пропила с кръвта на мъчениците. Дори император Марк Аврелий (121–180 г.), в други области праведен владетел, ги гонел безпощадно. И когато щастливото му управление било подложено на изпитания като глад, епидемии и войни, неговите жреци веднага разпространили слуха, че това се дължи на negliжирането и отричането на боговете от страна на християните.

Част от населението повярвала на лъжите. Гоненията на християните се засилили, простолюдие то започнало да ги избива с камъни. 90-годишният епископ на Лион (в тогавашната провинция Галия) бил хвърлен в затвора, където починал след дълги мъчения. Методите на изтезания станали все по-жестоки. Друг християнски водач, пак в Лион, трябвало да седне върху нажежен до червено железен стол, където бил изпечен до смърт. Зашили млада християнка в чувал и я хвърлили на арената в цирка, където била промушена от бик. В цялата империя се надигнала вълна от религиозен плам, нито една от страните не искала да отстъпи. Римските богове се изправили срещу Христос, мечът срещу СЛОВОТО. В самия Вечен град също екзекутирали епископи и свещеници. В тъмниците на Рим попаднали стотици християни. На някои отсичали главите, други отивали на кладата, а трети били хвърляни за храна на дивите животни на арената. Великолепен спектакъл за народа.

Това се случило около 250 г. след Христа.

През 257 г. император Валериан наредил окончателно всички негови поданици да се прекланят пред старите богове. Епископът на Рим, Сикет II, се възпротивил и бил екзекутиран. Подобна участ имали и епископите на Картаген в Северна Африка и Тарагона в Испания. Първият бил обезглавен, вторият – изгорен на кладата. Половин век по-късно, през 303 г., римски владетел заповядал всички църкви да бъ-

дат съборени, християнските книги да се изгорят, епархиите да се разтурят. Къщите и парите на по-заможните християни били конфискувани, други били прогонени от заеманите обществени длъжности. Всеки, участвал в християнски ритуал, бил застрашен от смъртна присъда. Така римската държава се опитвала да нанесе на християнството смъртоносния си удар.

Но християните отново отвърнали. В Сирия се стигнало до бунт, при който дворецът на римският управител бил изгорен до основи. В отговор властите изтезавали стотици християни, предполагайки, че те стоят зад палежа. В същото време СЛОВOTO става причина за нови междуособици в редиците на вярващите. По това време се разпространявали какви ли не местни измислици и проповеди, често противоречащи си една на друга. Появили се така наречените „гностици“, застъпващи съвсем различна гледна точка. Според тях човекът е способен да достигне до познанието, да стане даже богоподобен. За тях Исус бил само един пророк, наистина важен, но не и Бог.

Естествено, голяма част от епископите, изпищяла като на умряло.

Те спешно се нуждаели от една валидна за всички версия на Новия завет. По времето на император Диоклециан (240–312 г.) гоненията срещу християните навлизат в нова и още по-жестоката фаза. Християните били подложени на изтезания и принуждавани да признаят римските богове. Гоненията продължават и по-късно, а с тях расте и броят на мъчениците във всички части на империята освен в Галия и Британия, където са изгорени „само“ няколко църкви.

Изтезанията станали все по-ужасяващи. Християните били бичувани, докато плътта им се отдели от костите, пишат християнските историци. Стържели кожата им с остри мидени черупки, в отворените им рани посипвали сол и оцет, режели ги на парчета и ги хвърляли за храна на чакащи диви животни, разпъвали ги на кръст, наливаха разтопено олово в

гърлата им, пробивали пръстите под ноктите им със заострени пръчки. Избождали им очите, отсичали им ръцете, пребивали ги с тояги, разкъсвали ги на парчета. Да, Новият завет бил крайно нужен, за да оцелеят християните, изправени пред вътрешен и външен враг. Трябвало много бърже да бъде написано едно-единствено, валидно за всички Божие Слово.

ОЩЕ ТЕХНИКИ

На преден план излезли отново най-начетените теолози, гении в писането, за да се захванат със задачата. Християнските свещеници поети се разписали, докато от пръстите им потичала кръв, за да задържат овчиците на правилното пасище. Впрегнали всичките си умения, за да впечатлят публиката, използвали различни литературни форми, за да постигнат възможно най-голям ефект. Затова в Библията, включително и в Стария завет, днес откриваме жанрове като пролог, любовна песен, химни, парадокси, монолози, диалози, молитви, поеми, писма и историография. За всеки жанр си имало специални техники.

Прологът отправя към последващ текст и създава у читателя напрежение и очакване, възбужда любопитството му.

Химнът е хвалебствена песен, която повдига духа и предизвиква емоции у читателя.

Парадоксът дава изказване, съдържащо на пръв поглед нерешимо противоречие, например „по-малкото е повече“. Авторите на Библията били обаче в състояние да обяснят всяко подобно противоречие.

Диалогът създава напрежение, прехвърляйки топката между два полюса.

Историографията внушава достоверност, истина и обективност.

Подобни похвати срещаме и в Стария завет. *Притчите Соломонови* представляват сборник с афоризми, противоречия, сравнения и мъдрости. Там четем например: *Който събира през лятото, е разумен син, а който спи през жетва, е безпътен син.**

Псалмите са друго чудно литературно творение. В оригиналния им вариант на иврит в тях има рима и те се пеели. Някои от тях са написани така, че всеки стих започва със следващата буква от еврейската азбука. В тях има и много повторения, нещо като припеви.

С две думи – авторите на Новия завет се учили от предшествениците си, написали Стария завет. Когато се налагало да очернят своите противници, свещениците поети ругаели като каруцари, но станело ли дума за възпяване на собствената религия, редели нежни слова като най-набожната монахиня. Използвали всякакви прийоми и трикове на литературата и граматиката. Особено често употребявали *цитати*, като най-предпочитаните заемки били от Стария завет. Още там Господ бил произнесъл тежките си слова, а цитирайки го, ново-заветните автори създали връзка с всепризнатия авторитет на авторите на Стария завет. Редовно използвали и степенуването, за да покажат как някой факт става внушителен, повнушителен и най-внушителен.

Нямало място за игра на дребно. Свещениците преувеличавали, степенували, цитирали и по този начин създали най-впечатляващата книга – Новия завет, който днес, заедно с части от свещените еврейски писания (наречени Стар завет), съставлява християнската Библия. И в резултат настъпили желаните промени.

* Притч. 10:5.

ОБРАТЪТ

Край на бъркотията от налудничави идеи, характерни за ранното християнство, сложил император Константин (278–337 г.), хитър политик, за когото се смята, че лично е наел всички тези свещеници поети и драскачи. Константин бил достатъчно разумен, за да разбере, че няма как да спре разпространението на християнството и че в същото време може да използва епископите за контролни органи на своята власт.

Затова и направил обратен завой.

Тропнал, така да се каже, на масата и въвел ред. Не можело да продължава така с това християнство. Мине се не мине, и се пръквал някой нов „просветен“, „осенен от Господ“, който да твърди, че притежава цялата мъдрост. А в това време епископите били в същинска война помежду си. Нямащо още „непогрешим“ папа, тази догма съществува едва от XIX век. Трябвало да се сложи край на този цирк. Затова Константин заповядал да се представи, ако обичате, един-единствен вариант на Новия завет, тъй като дотогава в обращение били всякакви измислени истории, фантазии от отделни епархии и какви ли не слухове. Едва по това време християнството започнало да се оформя така, както го познаваме днес. Най-могъщата в днешно време световна религия тогава се насочила към *една* книга. И това била християнската Библия, съдържаща *Новия завет*.

С това бил премахнат и най-болезненият проблем.

ПРЕДИМСТВОТО ДА СИ МЪЧЕНИК

Вторият проблем също започнал да отпада. Гоненията и насиетието срещу християните, извършени от римската власт, на-

роили цяла плеяда мъченици. Историите за тяхната героична смърт се разказвали с голямо възхищение. Легендите за примерните християни, подложени на нечовешки изтезания, но въпреки това запазили своята вяра, привличали нови и нови последователи. Самият народ започнал да се дистанцира от варварските мерки на централната власт. Имало дори езичници, рискували живота си, за да скрият християни от римската администрация. Мъчениците се превърнали в героите на деня. Легендите и съобщенията за чудеса засилвали вярата, кръвта на християните се превърнала в тор, от която синапеното зърно покълнало.

КАКВО СА ПОСТИГНАЛИ АВТОРИТЕ НА БИБЛИЯТА

Трябва да запомним следното: дълго време шепа християни, събрани откъде ли не и на всичкото отгоре скарани помежду си, били потискани от могъщите римски императори. Лека-полека християнството обаче се издигнало до движение, което помитало всичко, де що му се изпречи на пътя. И докато варварските римляни сами се изтласквали в засада, това движение печелело все повече привърженици. СЛОВОТО победило меча, миролюбието надвило насилието. В края на краищата християнството излязло на върха и смачкало най-могъщата и брутална империя, съществувала дотогава на тази планета – Рим. „Цезар и Христос се срещнали на арената и Христос отнесъл победата“, пише историкът Уил Дюрант.

ОКОНЧАТЕЛНА РАВНОСМЕТКА

На тези няколко страници събрахме в сбита форма редица познания, що се отнася за Древния Рим.

Нека припомним нещо, което не се споменава достатъчно често. В началото в основата на една империя обикновено стои *една-единствена личност*, взела преди много години мъгъщо решение или изказала славно твърдение. *Една* личност, нещо като основател. Тази личност определяла в рамките на империята целта, следвана от хората.

Успеем ли да открием тази личност и нейната цел, веднага ще разберем много от феномените и развитието на империята дори когато тя е просъществувала хиляда години.

В случая с Рим „основателят“ несъмнено е Марс, богът на войната. Той посочва на римляните целта да се превърнат в най-голямата военна сила за своето време. Тук е от второ-степенно значение дали този основател е „божество“ или човек от плът и кръв, някой извънземен или приказан герой. В легендите и в огледалото за обратно виждане героите често се възвисяват до богове, не е нужно да спорим за семантиката. Но винаги се намира една личност, която стои в началото. Също така няма значение дали целта ѝ по-късно претърпява промени, допълнения или ренесанс. Безразлично е и дали става дума за две, три или повече личности, дали началото. Спомнете си само феномена „триада“. В Рим това са три божества, като и трите имали нещо общо с войната. Най-висшата цел на Рим била войната.

Би било интересно да се изследват 100 цивилизации или нации и да се потърсят техните основатели със съответните първоначални цели и постулати. На мушката ни в такъв случай трябва да застанат най-вече техните божества.

Всяка сила, била тя и световна, може да се сведе по този начин до един знаменател и да се разкрие същината ѝ. Често обаче се случва този знаменател да претърпи промяна с течение на времето, даже да се превърне в собствената си противоположност. Помислете си само за Съединените американски щати, които съвсем в началото, през XVIII век, са били просто един интересен експеримент. Трите цели, де-

финирани от великия Томас Джеферсън, извели САЩ до първата позиция в света, са били *свобода, благоденствие и мир*. Най-късно след Първата световна война тези цели донякъде се променят. Междувременно в САЩ се прекланят пред войната, тъй като никой там няма толкова власт, колкото военните и различните тайни служби. Тук имаме пример за тотален обрат в целите, посочени от бащите основатели. Постулатът за *мир* се преобръща в постулат за *война*, от плюс става минус.

В случая с Рим е различно. От началото до края, почти хиляда години, Римската империя е брутална милитаристична сила. И макар че в някои сфери развива удивителни знания и умения, империята ги ползва единствено за властовите си цели.

Въпреки това в един момент Рим се срива.

Причините може и да са много, но една от тях без съмнение е потъпкването на човешките права. Така една малка и „слаба“ група християни успява да помете „могъщия“ Рим. Сред всички причини, довели до падението на империята, християнството печели лавровия венец на победата, тъй като в края на краищата поема нейното наследство. Да, Рим се е задавил от много прегрешения, но задушаването идва, защото на хоризонта се появява алтернатива – миролюбива религия, подкрепена от талантиви писатели.

Техниката на притчата побеждава меча, повторението се оказва по-силно от копието, сравненията надвигат бойните редици, а преувеличението надскача тактиката да атакуваш врага по фланговете. Писателите, драскачите, героите на граматиката и ораторите помитат войниците на бойното поле. Една миролюбива философия побеждава милитаристичната религия. Мирогледът, пропит от любов, триумфира над убежденията, основани на омразата и насилието.

Така „Вечният“ Рим след сблъсъка на двете идеологии изненадващо бързо изчезва от историята. Най-могъщата и бру-

тална империя пада под ударите на една религия, проповядваща мира, и то само със силата на СЛОВОТО.

За нас остава прозрението, че оратори, писатели и мислители притежават най-голямата мощ – мощта на комуникацията. Който умее да комуникира добре, може да упражни влияние в невиджани размери. А когато един акробат на словото се бори за ценности като свобода, мир, равенство, братство, етика и морал, той на практика е неудържим.

И това е същинското учение на Библията.

8.

БАРБАРОСА – КРАТКА БИОГРАФИЯ ИЛИ ЕДНА НОВА ИСТОРИОГРАФИЯ

Много историци се прекланят в страхопочитание, стане ли дума за Фридрих I, наричан по-късно от италианците заради червеникаворусата си брада Барбароса – Червената брада. Според мнението на повечето учени „най-християнският“ император бил толкова значим, че за него може да се пише само с разтреперани пръсти.

С течение на вековете Барбароса се превръща в национален мит. В по-късни времена из немските земи замечтано се вглеждали в епохата на неговото управление. Зародили се безброй митове и легенди, под сурдинка се споделяло, че Барбароса не е мъртъв, а само заспал, чакайки по-добри времена, за да се събуди и отново да поведе битка за национално единство. За Германия. Непобедимият герой!

Трябва да признаем, че този император наистина е оставил неизличима следа в историята. Без него целият XII век е щял да изглежда по съвсем друг начин. Не може да се отрече също така, че по всяка вероятност е притежавал впечатляваща осанка. Един хронист от онова време се превъзнася:

Тялото му е съразмерно... Русата му коса е леко накъдрена на челото... Погледът е остър, носът фин, устните

*тънки и незагрозени от широки ъгли. Лицето му изглежда засмяно и ведро, зъбите му блестят като току-що навлял сняг. Кожата под брадичката и на шията е млечнобяла... Раменете са леко изпъкнали, под тях се крие голяма сила. Бедрата му почиват върху здрави подбедрици и придават на походката финес и равномерност. Изглеждайки така, той излъчва достолепие и привлича погледите върху себе си.**

Червената брада бил „човек от народа“, споделят други драскачи. Поети пишат песни за него и непрекъснато посочват колко бил справедлив и аристократичен. Хвалят военните му успехи, изтъкват заслугите му за християнството по времето на втория и третия кръстоносен поход, подчертават колко бил умен и находчив.

Историческите факти ни казват, че Фридрих Барбароса (1122–1190 г.) от династията на Хоенщауфените неудържимо се изкачва по кариерната стълбица и без много да му мисли, отстранява всички конкуренти, ламтящи за короната. На 5 март 1152 г. във Франкфурт го избират за крал, на 9 март е коронясан в Аахен. Коронацията за император в Рим е доста по-късно.

Властта му в Германия остава през повечето време неоспорвана. Поддържа блестящ двор и притежава неподкупно чувство за справедливост. Така поне твърди легендата.

Дали обаче това отговаря на истината?

НАЙ-ХРИСТИЯНСКИЯТ ИМПЕРАТОР

Нека погледнем най-напред рамката на цялото Средновековие – християнството, наложило се във всички сфери.

* Авторът на тези редове е хронистът Раевин, съвременник на Фридрих I. Родената му дата не е известна, умира през 1177 г. Работи дълго време за епископ Отон от Фрайзинг и довършва започнатата от него хроника на делата на императора. – Б. пр.

Фридрих I бил твърдо убеден, че властта му е дадена „от горе“. Не му е присъдена от народа или от папата, а направо „от Господ“, като трябва да уточним, че става дума за християнския Бог, колкото и цинично да звучи това.

Както знаем, египетските фараони също твърдели, че властта им е дадена от някое божество, други пък били обожествявани още приживе.

Александър Велики си измислил дори цяло родословно дърво, стигащо назад до гръцките богове. Подкрепяли го прилежни жреци драскачи, изсмукали какви ли не легенди от пръстите си.

Подобни гениални измишльотини относно властта намираме и в много други култури. Навсякъде боговете уж били предали властта на владетеля. Разбира се, това обещава по-добра репутация и кара простолюдието да немее в учудване. Издига монарха високо над всички останали и намеква за пряка връзка с боговете.

„Предадената ни от Бог империя“, повтарял непрекъснато Фридрих Барбароса. Неговите писари и последователи предъквали тази формулировка, все едно каканижат молитва.

В случая с Барбароса това означавало, че коронацията му за крал или император трябва да се извърши от архиепископ или от самия папа, тъй като тези клирици са най-близо до Господ.

Нека повторим, че Фридрих I бил поредният владетел, придържащ се към една лъжовна традиция, твърдейки, че като „миропомазан“ крал е получил цялата власт направо от християнския Господ. Сякаш самият Исус го е качил на трона.

Истината всъщност е съвсем друга. Целият церемониален блясък на коронацията имал за цел да впечатли донемайкъде простия народ. Всеки трябвало да повярва, че сам Господ е вдигнал десницата си, за да пази краля.

Днес бихме нарекли това чист публик рилейшън. Или, казано още по-просто: на народа била представена евтина пие-

ска, с която на верните поданици се повтаряло, че трябва да паднат на колене пред Негово Величество. Та нали той поддържал „гореща телефонна линия“ с Господ!

Какви ли не театрални декори и реквизити участвали в тези церемонии по коронацията. Златни корони, обсипани със скъпоценни камъни, тамян, златотъкани одежди, пурпурни наметала и така нататък. Изговаряли се прастари клетви и ритуални слова, които свещениците произнасяли с повече патос, отколкото днешните велики актьори. Като ще е шоу, да е велико! Близко 95 процента от германците били заплениени. Коронация, коронация! Кралят! Одобрен от Бога! Ах, колко съблазнителна била тази приказка. Навсякъде блести и лъщи, навсякъде щъкат високопоставени господа. Какъв спектакъл само!

Къде обаче е истината?

БОРБАТА ЗА ВЛАСТ ЗАД КУЛИСИТЕ

Зад кулисите се водела най-обикновена борба за власт. Преди всяка коронация имало такива злокобни машинации, че всеки садист би се кълчил от удоволствие. Интриги, подкупи, корупция колкото ти душа иска. Завистници и конкуренти често били отстранявани с кинжал или отрова. Убийства, войни и тайни преговори били част от дневния ред преди всяка кралска коронация.

Прекалено богатите и могъщи противници получавали обещания, за да се усмирят.

Един от тези противници на Барбароса бил Хайнрих Лъв*, много влиятелен княз от Северна Германия. За да си

* Хайнрих Лъв (Heinrich der Löwe), *1129/1130; +1133/1135. Херцог на Саксония и Бавария, първоначално поддръжник на братовчед си Барбароса, по-късно негов противник. – Б. пр.

осигури неговата подкрепа, Фридрих му обещал земи, сребърни мини и повече власт. Тези факти са добре документирани от историците, но в учебниците не се показват така брутално, както тук.

Бъдещият крал посетил и най-могъщите църковни власти, за да ги умилостиви. Зад кулисите се водела безмилостна борба за пари, злато и земи. Единствено епископите и князете решавали кой да стане крал*, но не и Господ.

Господ? Той най-много да е наблюдавал от своя небесен трон и да се е забавлявал с игричките на земните палавници, като от време на време ги наказвал, ако станели прекалено нахални. Може би е пускал по някоя малка мълния. Ох, май объркахме епохите, нали сме вече в периода на християнството, а не в Древна Гърция, и не става дума за Зевс. Та християнският Бог е наказвал прекалено възгордял се големец с някоя болест, смятана в онези времена все още за Божие наказание. Или пък унищожавал две-три ниви с градушка.

Божествена комедия?

Не, по-скоро човешка пошла пиеса!

И докато по високите етажи се водела война, давали се и се приемали подкупи, в църквите вярващите пеели химни за възхвала на Бог и леели сълзи от умиление и благодарност, че е коронясан поредният германски крал.

Горко на онзи княз, който не искал да признае помазания от Господ владетел! Над главата му се извивала същинска буря.

* По своята същност средновековната Свещена римска империя не е наследствена монархия, а изборна. Новият владетел се избира от колегията на седемте принцове електори, курфюрсти, сред които трима са духовници (архиепископите на Майнц, Трир и Кьолн), а останалите четирима – светски. При избора на Фридрих I светските електори са херцозите на франките, швабите, саксонците и баварците. През Късното средновековие и след това монархията става фактически наследствена, а електорите само потвърждават престолонаследника. – Б. пр.

Трън в очите на Барбароса било например херцогството Милано, всъщност всички северноиталиански градове, които не искали да му се подчинят. Те не давали пукната пара за ореола, обгърнал уж краля, а се прекланяли единствено пред кесията. Така че Червената брада извадил меча.

БОРБАТА ЗА МИЛАНО

Стремежът на Фридрих I да завладее Милано и цяла Северна Италия и до днес остава незабравен. Защо? Регионът по онова време бил невъобразимо богат, тъй като събирал всякакви такси и мита за преминаващи стоки. Търговията със сол докарвала на тези градове огромни богатства, имали доходи от риболов, лов, горско стопанство и занаяти. Най-силно обаче процъфтявала търговията.

Фридрих настоявал градовете в Северна Италия да му плащат дан, както и на предишни германски крале. Нямамо как да изпусне подобна тлъста хапка.

Могъщият град Милано бил в центъра на съпротивата. Гражданите и търговците там отказвали да покажат респект, дори си позволили да обидят „помазания от Господ крал“. Хитрите милански търговци, вирнали носове заради своето богатство, просто отпратили представителите на краля, дошли да поискат дължимото, да си ходят у дома и за изпровождат хубаво ги наругали.

Фридрих се разтреперил от гняв. Тук все пак ставало дума за огромни суми. Целта му била да стане най-богатият монарх в Европа, да се издигне до номер едно. Северноиталианските градове трябвало да му платят между 30 и 35 таланта*. „В днешни пари това са около 25 милиона евро, или четири

* Антична мярка за маса, по-късно използвана и като парична единица. – Б. пр.

и половина повече, отколкото Барбароса получавал от всички германски градове.“ Това изчисление е от 2000 г., а сега добавете и инфлацията.

Като причина за нападателната война Барбароса посочил Бог, тъй като миланците били обидили краля, „помазан от Бог“. В своя неукротим гняв Фридрих започнал най-жестоката война, водена някога на територията на Северна Италия.

Ще си спестим изброяването на различните походи срещу Милано, те са общо пет. Няма обаче да се откажем да цитираме някои съвременни източници, в които става дума за тези войни.

„През 1154 г. по заповед на Барбароса връзвали пленени милански войници за опашките на коне и ги влачели в калта... Разрушавали мостове, изгаряли до основи милански крепости... Тези разрушения зарадвали краля.“*

По време на походите Барбароса наистина заповядвал да се изгарят цели градове. „Обсаждал селища, отрязвал им водоснабдяването и оставял населението да умре от глад. По негово нареждане изворите били отравяни с разлагащи се трупове на животни и хора, заливал водите им с горящ катран.“**

Когато някой град бил толкова изтощен от глад и жажда и отворел портите си, кралят го подлагал на грабеж, а след това го изгарял до основи. Бил по-страшен дори и от хуните. И всичко това ставало в името на Христа, разбира се, та нали се били усъмнили в неговия сан на богоизбран владетел.

При следващия поход през 1158 г. Барбароса отново пробвал да покори Милано, който все още се опитвал да отхвърли кралските окови. И пак последвали убийства, палежи, грабежи, рушене на замъци и села, унищожаване на ниви и реколта. Всеки път плячката била тлъста,

* Дешнер, „Криминалната история на християнството“. – Б. а.

** Пак там. – Б. а.

взимал и заложници, за които можел да поиска големи откупи. „Набожният“ крал съсипал цели области, без да му мигне окото.

И когато италианците най-после се предали и отишли боси и облечени в дрипи, с провесени на врата мечове при краля и му признали всички искания, той им наредил да платят 9000 сребърника и продължил да убива и да изгаря.

Миланците обаче отново се отметнали, така че година по-късно кралят обявил целия град извън закона и го обвинил в държавна измяна. Престъплението било „обида на кралската личност“. И отново последвали убийства и грабежи. Обсадени били и други градове в околността, водачите на съпротивата били разпъвани на кръст.

И докато жестокостите продължавали, в армията на краля отбелязвали християнските празници, благодарели Богу за победите, провеждали процесии и ритуали.

След безброй убити, опожарени градове и села и безпощадни грабежи Милано най-сетне бил превзет. По заповед на Фридрих били разрушени крепостните стени и къщите, но църквите били пощадени, тъй като поругаването им би било против Божиите повели. Градът бил подложен на невиджани репресии, а гражданите и селяните от околността трябвало да плащат непосилни данъци. Имперските войници изстискали огромни суми пари и конфискували всякакви стоки – пчелен мед, кестени, сено, плодове, говеда, овце, свине, кокоши яйца и дърва за огрев.

Накрая пренесли дори (предполагаемите) мощи на Тримата влъхви, едни от най-ценните реликви на вярата, от Милано в Кьолн, където и до днес са най-голямата гордост на катедралата.

При всички тези зверства дейно участие вземали свещеници, епископи и абати. А когато „милосърдният“ Барбароса през 1166 г. за пореден път преминал Алпите, в свитата му имало поне единайсет епископи и други прелати.

Бихме могли да изброим още безкрайно много нечовешки жестокости, извършени от „справедливия“ Фридрих I. Дори днес ни побиват тръпки пред действията на „най-християнския“ император, при това сега едва започваме.

ПАПАТА СРЕЩУ КРАЛЯ

Подобно на много други крале и императори от Средновековието, Барбароса бил в непрекъсната борба с папската институция. Затова нямало как да се позове на Господ и да твърди пред поданиците си, че стои на „правилната“ страна, тъй като върховният жрец в Рим имал особено тясна връзка с небесните селения.

И папата, и кралят се позовавали на Христос, за да наложат своите виждания. Опорната точка за лостовете им винаги била християнството, нямало как да избягат от него. И така си разменяли удари, единият с меч, другият с анатели и заплахи за отлъчване.

ВОЙНА НА ГИГАНТИТЕ

Първоначално Фридрих I се разбирал добре с папата в Рим. Дватама даже тайно преговаряли. Главата на Църквата обещал на Барбароса да го короняса за император и се съгласил да накаже противниците му с отлъчване. Дори обявил бездетния брак с първата му съпруга за невалиден и отстранил един германски архиепископ, който преди време се бил опълчил на Фридрих, когато ставало дума за кралската корона.

Накрая Барбароса пристигнал в Рим, придружаван от своите рицари, и наистина получил императорската титла с

цялата тържественост, помпозност и блясък, каквито се полагат за случая. Все пак папа Адриан IV през цялото време следял внимателно да е застанал по-високо от Фридрих. Затова и словата, изречени при коронацията, били толкова важни. Вместо пред основния олтар Адриан извършил церемонията пред един от страничните. И това бил само първият знак, отправен към Барбароса.

Гражданите на Рим обаче, ядосани от императорско-папската шашма и защото коронацията била извършена без тяхното съгласие, се опитали да им плюят в супата. Въоръжени до зъби, те атакували папския дворец, за да арестуват Божия наместник, когото мразели дори повече от императора. Но рицарите на Барбароса отвърнали безпощадно. Мечовете на германците били остри като бръснач.

Резултатът? Императорските воители победили. Близо хиляда римляни били отведени, оковани във вериги, десетки се удавили в Тибър, мнозина били ранени.

Кървава баня. Въпреки това папата набързо опростил греховете на Барбароса, отнасящи се за това клане. Колко е практично да си сложил Бог в малкия си джоб, нали? А нападателите били жигосани като „предатели“.

Доволен, Фридрих поел към дома. Пътюм рицарите му отново убивали и грабели, както си знаят. Във Верона обаче, в Северна Италия, се натъкнали на съпротива, но отново победили. Императорът безпощадно преследвал веронците, пленил около хиляда и наредил на двеста от тях да бъдат отрязани носовете и устните. Други двеста пленници били обесени по дърветата, а останалите били оковани във вериги.

Барбароса сякаш бил непобедим.

В Рим обаче се надигнала буря, отприщена от папата, с когото императорът доскоро бил в прекрасни отношения. Въпросът на въпросите гласял: кой е по-могъщият владетел? Императорът или папата?

Адриан, който дни преди това бил на страната на германеца, започнал зад гърба му да създава таен съюз, в който се включили владетелите на Византия и Сицилия. Тримата щели да се борят срещу Барбароса, тъй като папата се опасявал от неговото могъщество.

Императорът побеснял, когато научил, че измамният папа събира съюзници срещу него.

Последвала ожесточена борба между двамата най-значими представители на християнството. Всеки от тях се позовавал на Светата Троица. Барбароса ругаел папата по най-обиден начин, както и всички кардинали, застанали на страната на Светия отец. Наричал последователите му „предатели“ и „бунтовници“. Гонел всички папски легати от Германия, а на собствения си клир обяснявал, че папистите са най-долни отрепки, разпръскващи отровата си в германските църкви, ограбващи олтарите, отмъкващи свещената утвар и остъргващи позлатата от кръстовете. Папата бил представен като олицетворение на злото.

В Рим главата на Църквата виел като изритано куче. Трябвало да смачка този император! С писма насъсквал Милано и други градове срещу Фридрих. Писмата му обаче били прихванати и двойната му игра – разкрита. Барбароса бил бесен. Отново подготвил поход през Алпите. От своя страна Адриан бил на път да отлъчи императора, но тогава умрял.

Фридрих обаче не се радвал дълго на спокойствието. Избрали нов папа, който се изправил още по-фанатично срещу императора. Това бил Александър III*, преподавател по канонично право в университета в Болоня. Противоборството продължило, само името на папата било ново, но фронтовете били същите. Спорът ескалирал. Барбароса потеглил отново на поход към Италия, за да покаже на проклетия папа кой

* Александър III, с рождено име Роландо Бандинели (1100/1105–1181), е избран за папа на 7 септември 1159 г. – Б. пр.

стои по-високо. Вече си имал и антипапа, изваден като зайче от цилиндъра на някой магьосник. Набързо прекосил Северна Италия с армията си и стигнал до портите на Рим. Нещастните граждани били изклани като животни, броят на убитите се изчислява на девет хиляди. Фридрих превзел града и нападнал крепостта Сант Анджело, където се укривал папата. Папската гвардия с мъка устояла на атаката, но на 29 юли 1167 г. нещата се обърнали. Императорските войници подпалили църквата „Дева Мария“, която изгоряла до основи. Огънят се прехвърлил и в „Свети Петър“, част от катедралата също изгоряла. Германците разбили портите с брадви и започнали варварско клане. Убили всеки, който се изпречи пред мечовете и камите им. Олтарите били опръскани с кръв, гробът на апостола също. Папските гвардейци били победени.

Фридрих бил доволен, много доволен. Вече никой не можел да се мери с него. С чувство на превъзходство настоял за преговори и предложил и двамата папи да се откажат от титлата. В последния момент обаче Александър III успял да се отърве. Избягал от Ватикана и Рим, преоблечен като пилигрим.

Барбароса отново побеснял. Неговият антипапа, Паскалий III, се нанесъл в Латеранския дворец и провел повторна коронация на императора заедно с новата му съпруга.

Барбароса бил на върха на славата си. Сякаш никой не можел да го победи. Държал цяла Северна и Централна Италия.

Но точно тогава в Рим избухнала ужасна болест, хиляди граждани измрели като мухи, заразата застигнала и императорските войници. Привържениците на избягалия папа ликовали, нарекли заболяването „Божие наказание“ и „чума“, макар че най-вероятно е било малария. Според римляните ставало дума за чудо, Бог наказва Барбароса! Кралят на Сицилия, Византия, няколко северноиталиански княжества и Александър III отново започнали да се подготвят за война срещу Фридрих. Участвало и Милано, разбира се. Всички те

искали най-сетне да си отмъстят на стария кръвопиец Барбароса. Око за око, зъб за зъб, съвсем както го пише в Стария завет.

Императорът изведнъж се оказал обкръжен от врагове. С останалите му войници той избягал в Германия, животът му вече не струвал и пукнат грош. По време на бягството му се наложило дори да се предреши като ратай, докато един от пажовете му играел ролята на император, за да заблуди враговете, в случай че попаднат в плен. Все пак бягството успяло.

Уж непобедимият император едвам съумял да спаси живота си, както и шепа останали рицари. Опозицията, водена от Милано, била просто прекалено силна и обединявала 35 северноиталиански града. Императорските градоначалници били прогонени и преследвани като зайци. А пристигналият в Германия Фридрих с пяна на уста се кълнял, че ще си отмъсти.

През 1174 г. той предприел петия си и последен поход срещу Италия. Придружавала го голяма група епископи. Разярен от предишното си поражение, Барбароса отново избивал и унищожавал всичко по пътя си. Изгорил един цял град в Северна Италия, завладял някои от 35-те селища, изправили се срещу него.

Но дори той започнал да губи. Постепенно разбрал, че няма как да води безкрайна война. Изтощени, двете страни сключили примирие.

Папа Александър ликувал, можел да остане на трона на свети Петър. Фридрих се отказал от антипапата като от горещ картоф. Със скърцащи зъби отстъпил огромни територии в Италия, които дотогава били под неговата власт. Мирният договор от 1177 г., сключен във Венеция, признал Александър III за единствен законен папа. Каликст, дотогава антипапа под ръководството на Барбароса, набързо изчезнал от полезрението на историята, пожертван като пешка. В замяна Александър отменил отлъчването на Барбароса и признал сина му за на-

следник на трона на римския крал. Отстъпил и по въпроса за назначаването на някои германски епископи и подкрепил императора да задържи позициите си в Германия. В Италия обаче императорът трябвало да преклони глава. Наложило се да целуне краката на папата, нещо, което го разкъсвало вътрешно. Но пък получил целувката на помирението. Двамата владетели, папата и императорът, пролели горещи сълзи от умиление, след което присъствали на тържествен молебен.

За пореден път в историята един папа победил император. В Средновековието нищо не може да се мери със силата на християнството.

И тогава изведнъж се променила цялостната политическа картина.

ТРЕТИЯТ КРЪСТОНОСЕН ПОХОД

Ужасяващи новини пристигнали в Западна Европа. Йерусалим е паднал. Проклетите мюсюлмани, тези псета, са си върнали най-свещения град на света.

На всичкото отгоре папата преминал в отвъдното, следвайки пътя на плътта. Наследникът му, Григорий VIII*, и Барбароса се дебнели взаимно, обзети от недоверие. Зад кулисите ножовете отдавна се точели. Но сега всички били потресени от новините от Изтока. Цяла една християнска армия била избита.

Папата и императорът били ужасени. Четиримата антипапи Виктор IV, Паскалий III, Каликст III и Инокентий III били

* Григорий VIII остава в историята като един от най-кратко управлявалите папи. Избран на 21 октомври 1187 г., той умира по-малко от два месеца по-късно, на 17 декември. – Б. пр.

набързо забравени*. Сега било важно да се покаже единство и да се спаси християнството от напирашите неверници.

И отново по друмищата на Европа тръгнали проповедници, призоваващи към кръстоносен поход. С пяна на уста те кълнели безбожните поклонници на Аллах. Папата и императорът подготвяли контраатака, която се превърнала в Третия кръстоносен поход, продължил от 1189 до 1192 година. Фридрих заложил целия си авторитет и поел, 67-годишен, начело на огромна армия към Йерусалим.

Неописуеми са жестокостта и кланетата, извършени по време на този поход. Въпреки всички пречки, въпреки че към края някои воители от имперската армия се хранят с изпразненятия на собствените си коне, въпреки болестите, глада и жаждата, кръстоносците спечелили няколко сражения. Все пак природата, вездесъщият пясък, бурите и вратата на местното население били на страната на мюсюлманите.

На 10 юни 1190 г. императорът водел малка група рицари начело на войската. Слънцето напичало безпощадно. Ездациите спрели на брега на малка рекичка, Барбароса заповядал почивка. Свалил бронята си и се потопил в хладките води. И тогава съдбата нанесла удара си. Героят на героите умрял в реката, къпейки се, а не в битка. Доста необичаен край за един рицар. Безжизненото му тяло било извадено на брега. Фридрих Барбароса бил мъртъв.

КРАЯТ НА КРЪСТОНОСНИЯ ПОХОД

Едва ли е нужно да описваме финала на Третия кръстоносен поход. Всеки знае, че и той приключва безславно. До

* Да не се бърка с папа Инокентий III, който е на трона на свети Петър от 1198 до 1216 г. и оставя следа и в българската история, сключвайки през 1204 г. уния с цар Калоян. – Б. пр.

целта достигнала само малка част от армията на Барбароса. Рицарите се провалили, някои били принудени да продадат конете и доспехите си, за да оцелеят. Други от отчаяние приели исляма. Само малцина успели да се качат на някой кораб и да се приберат у дома.

А Фридрих? Една легенда била мъртва. Но точно тогава се родила същинската легенда.

ОЦЕНКАТА НА ИСТОРИЯТА

Повече от забележително е, че оценките на историците за Фридрих I са коренно различни през отделните епохи. Дълго време е възпяван като герой. Хвалят неговата състрадателност, неговата справедливост и богобоязливост, въпреки че всъщност е бил жесток кръвопиец и арогантен варварин.

За пореден път историците фалшифицират историята, понеже явно това е изискването на германската национална гордост. Преувеличават смелостта на Барбароса, но забравят неговата алчност и жестокост. Дори безславната му смърт се превръща в легенда. Трубадурите пеят песни за него, той става символ на националните възжелания на германците.

Вилхелм I, император на втората Германска империя през XIX век, дори е наричан *Барбабланка*, т.е. Бялата брада, като напомняне за Барбароса, Червената брада. А през 1941 г. Хитлер кръщава настъплението срещу Русия с кодовото име *Операция „Барбароса“*.

Разбирането за историята винаги е продиктувано от съвременните виждания. Когато демокрацията започва да се налага, сред историците постепенно се прокрадва мисълта, че съпротивата на северноиталианските градове е била борба за самоопределяне и самоуправление, та даже борба за демокрация, макар че по това време по-скоро става дума за тър-

говска аристокрация. И тогава войната срещу кръвожадния император се превръща във война за независимост.

Въпреки всичко и до днес не са заглъхнали гласовете, провъзгласяващи Барбароса за идеал за средновековното рицарство, за владетел, издигнал честта и предаността в култ, макар че никой друг не е експлоатирал хората, не ги е клал и измъчвал така, както Фридрих, и макар че никога не е показвал благородство, сменяйки приятели и съюзници според политическата ситуация. Цялото това дърдорене за „рицарска чест“ е просто празни приказки, хвърлящи прах в очите на публиката.

Не можем да се възхитим и на факта, че той стига до трона чрез подкупи, раздавани на влиятелните електори. А резултатите от петте му похода срещу Италия показват що за глупак е бил. Първо, не успял да подчини превзетите градове и да ги накара да му останат верни и второ, ги ограбва най-безсрамно. Разширява империята си прекалено много, погледнато от стратегическа гледна точка, и не оценява правилно властта на папската институция.

Барбароса е бил убиец, наметнат с императорска мантия.

Не сме впечатлени и от помпозността на коронацията му за император, онзи средновековен цирк, заради който десетки хиляди души губят живота си, а стотици хиляди страдат.

А това, че този крал побойник не си взима поука от предишните кръстоносни походи и умира съвсем прозаично, докато се къпе, също не допринася за по-голям респект, за харесване пък да не говорим.

Погледнато съвсем трезво, можем да кажем, че политическата кариера на „най-християнския император“ е пълен провал. Той използва своята позиция и християнството съвсем безскрупулно, за да трупа богатства и власт. Цинично е да се смята, че е бил човек на честта. Или поне смешно, като в някоя евтина комедия.

Така че днес сме изправени пред неимоверно огромна грешка по отношение на историческата оценка. Застъпниците на Барбароса несъмнено ще посочат „изискванията на епохата“ и ще се опитат да го разберат в „историческия контекст“, което е едно от най-празноглавите извинения, тъй като има достатъчно християнски владетели, които не са водили непрестанни войни, а са се борили за мир.

Да се помъчим да определим какво е трябвало да стори Фридрих I.

ИДЕАЛНИЯТ СВЯТ

Един по-разумен владетел би опитал да спечели северноиталианските градове с обещания за приятелство и привилегии. Би се възхитил на техните граждани и търговци и би им предложил *нови* възможности за стокообмен. Така би ги привлякъл бързо на своя страна и впоследствие би печелил превъзходно. Би им оставил тяхната гордост и самоуправление, както са правили редица средновековни крале по-късно през годините, утвърждавайки привилегиите на „свободните имперски градове“*. В тях те намирали най-верните си поданици, след като ги оставяли да живеят както си искат. Фридрих е можел да даде на някои от особено успешните търговци благороднически титли и по този начин да ги накара да му се чувстват длъжни цял живот. Можел е да омъжи дъщерите на своите приближени аристократи за синовете на новите „парични“ благородници и така да получава много по-пълноводни реки от злато, отколкото от всичките си военни походи.

* Имперските градове в средновековната Свещена римска империя са били подчинени единствено на императора, а не на някой местен владетел. Такъв град е имал различни привилегии, сред които правото на самоуправление и на участие в Райхстага, т.е. Имперското събрание на различните съсловия. – Б. пр.

По този начин е щял и да спести огромните мъки, причинени на населението.

А по отношение на папата? Трябва да признаем, че на трона на свети Петър по онова време са седели подли твари, а не богобоязливи мъже. В повечето случаи това са били интриганти от класа. Затова Барбароса е постъпил правилно, недопускаяки представителите на папата да имат влияние в Германия. Направил обаче грешката да опита да съсипе папската институция, подкрепяйки цели четири антипапи. Нямало как да спечели битките с Ватикана. Вместо това е трябвало да позволи на този мазен, отвратителен и жаден за власт върховен жрец в Рим да се закичи с няколко малки и незначителни пиар победи и така да го забаламоса. Не е трябвало да напире за императорската корона, тъй като по този начин е потвърдил властта на папата, както и своята зависимост от него.

Във военно отношение Светият отец е бил беззъб тигър, а от икономическа гледна точка също не можел да се мери с Фридрих. Ако Барбароса бе издигнал Германия до нови висини, инвестирайки в образованието и поощрявайки науките, папата е щял да пълзи в краката му, за да получи някоя и друга милостиня, тъй като жреците в Рим не са имали никакво собствено производство. Кралят е можел да направи папата изцяло зависим от себе си във военно и икономическо отношение, само да беше се погрижил по-добре за собствената си нива в Германия. Враговете се побеждават най-лесно, ако ти самият цъфтиш и връзваш.

Третият кръстоносен поход е бил върховна глупост. Барбароса не успял да подчини шепа северноиталиански градове, намиращи се пред собствената му врата. Можел спокойно да прецени, че няма как трайно да стъпи в Светите земи и да ги контролира. Бил обаче прекалено самовлюбен, заслепен от собственото си значение, от манията за имперско величие и за слава. Така че унищожил всичко, изпречило се пред мечата му, и избил населението на Изток, подобно на някой мон-

голски княз. Повел и рицарите си към сигурна смърт, показвайки липса на отговорност за собствените си хора. Самите тези рицари и последователи пък били достатъчно глупави да последват човек, пригответил им за награда единствено мъки и безславна смърт.

Неговият внук Фридрих II, брилянтният представител на рода Хоенщауфен, бил достатъчно разумен да отлага непрекъснато нов кръстоносен поход. И когато това вече не било възможно, той показал предвидливост и провел преговори с владетелите на Изток, за да избегне огромно кръвопролитие. Барбароса обаче не бил толкова умен.

ЕДНА НОВА ИСТОРИОГРАФИЯ

Историците и учителите по история би трябвало да измислят една нова игра, която да се състои в това първо безпощадно да се опишат грешките на величията и след това да се предложат решения какво би могло да се направи по-добре, подплатени с познанията от историята. Никак не е изключено днешните държавници да си вземат поука от подобен вид историография. Истинското предимство би се състояло в това, че учениците и студентите ще бъдат възпитани да мислят различно и по-интелигентно.

Историята би трябвало да бъде показана в четири етапа:

1. На първо място, даден исторически период или нечия биография трябва да бъде представена без грим, съблечена от всякакъв пиар и обичайните лъжи.
2. Второ, да се постареем да си вземем поука от „правилните“ действия и да ги запомним като потенциално разумни решения за бъдещи проблеми от подобно естество. В същото време да вземем на мушка „грешните“ и неразумни мерки, предприети от личността или през посочения период.

3. Като трета стъпка, започваме да търсим по-интелигентните решения, *потвърдени от историята*, т.е. функциониращи мерки, доказали се през годините, така че предложенията да не бъдат отхвърлени веднага като измислица или просто желание. Точно това се опитахме да сторим в случая с Барбароса, показвайки как нашите три предложения са били приложени успешно по-късно в историята. По този начин „историята“ би ни предоставила безкрайно ценно съкровище от знания.
4. Ако следваме тези стъпки, ще създадем изцяло нов модел на мислене, с който да подходим при политическите проблеми в наши дни. Така историята би се изкачила до ранга на царицата на науките, тъй като с нейна помощ ще решим въпроси, изглеждащи доскоро нерешими.

Нека погледнем един вълнуващ пример, да сменим времето и мястото и да се пренесем в съвременното. Да погледнем Близкия изток, по-конкретно Ирак.

РЕШЕНИЕТО НА ПРОБЛЕМИТЕ В ИРАК

Не е нужно да повтаряме тук най-новите събития от Ирак с всички свързани с това лъжи. Само накратко ще припомним: Джордж Буш-младши напада Ирак през 2003 г., понеже тайните му служби го убеждават, че Саддам Хюсеин разполага с оръжия за масово поразяване. Впоследствие цялата пиар машина на Буш не помага за поддържането на тази лъжа.

Войната е спечелена, а диктаторът свален от трона, но мирът е загубен. В създалия се властови вакуум се настанява

една фанатизирана ислямистка терористична организация – ИДИЛ.

Толкова по точка едно, безпощадната истина. Между другото, тя ни показва, че в днешно време разполагаме с какви ли не „военни технологии“, но не и с „наука“ за мира, която да ни дава предвидими резултати. Тук все още имаме огромна липса на познания, макар че вече се предприемат стъпки в правилната посока.

По точка две трябва да отбележим какви мерки е можело да се вземат, за да се помогне на населението на Ирак в ерата след Хюсеин. Това са изграждането на инфраструктура и подобряване на водоснабдяването, разпространение на просветителска информация и други подобни.

Дотук добре! Точка три обаче тръгва съвсем погрешно. Демократите и републиканците в САЩ, двете големи партии, взаимно си трошат главите, когато става дума за „правилния“ подход в Ирак. Ако бяха *попитали историята*, щяха да посегнат към съвсем други решения.

Какво ни учи историята?

Нека отново сменим мястото на действието. Конфликтите на Балканския полуостров от края на ХХ век също изглеждаха нерешими, понеже етнически и религиозни групи се бореха до кръв за надмощие. Те можеха да послужат обаче за пример в случая с Ирак, тъй като там бе намерено наистина действащо решение. Бивша Югославия просто бе разделена на няколко държави, след като Вашингтон си каза тежката дума. Военнопръстъпникът Радован Караджич, психиатър между другото, бе преследван, заловен, завлечен пред Международния съд в Хага и осъден на 40 години тъмница, след като бе доказано без съмнение, че е извършил геноцид. Така Караджич, който заедно с още няколко подобни нему непрекъснато поддържаше напрежението на Балканите, бе изтеглен от обращение. В същото време бяха създадени няколко нови държави и днес имаме

Словения, Хърватия, Босна и Херцеговина, Сърбия, Черна гора и Македония.

С това убийствата престанаха и в региона се възцари спокойствие.

Да се върнем към Ирак! Конфликтът там можеше да бъде решен по подобен начин. Кюрдите и двете течения на исляма просто трябваше да получат по една трета от страната, така че от един Ирак да се получат три държави.

След това начело на тези три страни трябваше да се постави по един читав крал с условието в рамките на 50, 100 или 200 години да създаде конституционна монархия, т.е. *бавно и постепенно* да доведе нещата до демокрация.

Разумният владетел веднага би се погрижил в държавата му да се възцари спокойствие. Всички сили и политически вектори щяха да се насочат към тази нова и стабилна точка, монарха. Такава стабилна точка винаги е необходима, когато царят хаос и объркване. С нея се създава един постоянен полюс, който разплита конфузните ситуации. С тази монархия, с тези три монархии щяха да се разберат всички политически сили.

Подобно решение функционира например в Англия, която, както знаем, постепенно се е превърнала в демокрация. Първоначално там е имало абсолютистичен крал, принуден постепенно да отстъпи някои свои привилегии. Лека-полека на Острова се развива една просветена монархия, която накрая преминава в конституционна. Виждаме, че тя продължава да действа и явно да функционира добре.

Не бива да забравяме, че хората в Ирак векове наред са били управлявани от монарси и диктатори. Затова на тези хора би трябвало да се разреши бавно и постепенно да се доближат до демокрацията. Тя не може да бъде налагана насила, това много рядко функционира, почти никога, както виждаме от историята. Достатъчно е да си спомним за Френската рево-

люция от 1789 г. или за опитите на Симон Боливар* в Южна Америка. Но ако оставим една демокрация да израсне бавно, имаме реален шанс за успех.

Ето че са налице две решения, предоставени ни от историята, с които „проблемът Ирак“ можеше да бъде преодолян по интелигентен и мирен начин.

ОКОНЧАТЕЛНА РАВНОСМЕТКА

А сега да се върнем за последен път към нашия мил Фридрих, удавил се така безславно в една рекичка в Близкия изток.

Предвид живота на Фридрих Барбароса трябва да отбележим, че авантюристи, привърженици на войната и напористи милитаристи рядко предлагат добри решения, когато се изправят пред политически проблем. Това важи особено тогава, когато трябва да се стигне до мир. В тези случаи военните обикновено са напълно безпомощни, тъй като цялото им образование ги е научило да мислят в милитаристични категории. Военните залагат на оръжията, докато дипломатите и умните политици разчитат на думите. В дългосрочен план думите *винаги* са по-доброто оръжие.

Барбароса обаче не бил дипломат, дори не можел да чете и да пише. Бил просто кръвопиец, налитащ на бой смелчага и инатлив като магаре. Не е учудващо, че някои блюдолизци и „биографи“ го издигат до небесата, все пак им е плащал добре. А който плаща музиката, определя и мелодията. Историците, които и до днес се изказват положително за

* Южноамерикански революционер (1783–1830), водач на движението за независимост на испанските колонии. В марксистката и социалистическата литература дълго време е бил представян за диктатор, който представлява интересите на буржоазията и земевладелците. – Б. пр.

Фридрих I, обикновено преписват от старите близки до императора източници и не си позволяват самостоятелно мислене. Който обаче продължава да ръкопляска на Барбароса, само утвърждава една от големите грешни оценки в историята и не впряга собствения си разум. Особено виновна е германската историография, тъй като в Северна Италия за Барбароса се мисли съвсем различно. Въпреки това е разбираемо как се е стигнало до тази грешна оценка, тъй като цялото Средновековие е пропито от християнските ценности и от странни понятия за чест и мъжество. Християнството е оправдавало всичко, от най-гнусни интриги и отвратителни войни до кръвопийци като Фридрих I, останал хиляда години на недостижим пиедестал.

Разбирайки това, ние плавно преминаваме към следващата глава, която отново ще разгледа християнството през Средновековието, но по начин, по който това не е правено досега.

9.

ТРИТЕ ГОЛЕМИ ЛЪЖИ НА ХРИСТИЯНСТВОТО – ИСТИНАТА ЗА СРЕДНОВЕКОВИЕТО

Нека се опитаме да обхванем с един поглед цяло хилядолетие и да го разберем – Средновековието.

На пръв поглед този период (от около 500 до 1500 г.) ни се струва като неразплетано кълбо от войни, борби и сражения. Като че ли всеки се е бил с всеки – крале срещу крале, аристократи срещу крале и императори, папи срещу императори, епископи срещу крале и така нататък. Що за бъркотия! И колко ненужно е да се опитваме да изброим като някой счетоводител всички тези конфликти, войни и кръвопролития или пък да запомним всяка дата. Така няма да получим истинска представа за Средновековието.

Много по-разумно е да направим опит да разберем Средновековието, започвайки от неговата същинска сърцевина. Тогава отведнъж всичко се изяснява, всяко парченце от този огромен пъзел си идва на мястото.

В какво обаче се състои същинската сърцевина на Средновековието?

РАЗЛИЧНИ ПОДРЕДБИ

Най-повърхностно подреждане на Средновековието получаваме, ако го разглеждаме откъм отделните държави. Историците правят разлика между Германското, Английското, Франкското и Френското средновековие. Имаме Италианско, Индийско, Японско и Китайско средновековие. Да оставим обаче Индия, Япония и Китай, това само би усложнило темата, тъй като Европейското средновековие ни дава достатъчно теми за размисъл.

Втората подредба е разделянето на Средновековието на три периода: Ранно (500–1050 г.), Развито (1050–1250 г.) и Късно средновековие (1250–1500 г.).

Третият фактор, който ни дава ориентири, е разликата между духовната и светската власт. От една страна, имаме свещеници, монаси, игумени, епископи и папи, а от друга, графове, барони, крале, императори и всякакви други аристократи.

Бихме могли да създадем и четвърто подреждане, различавайки между отделни етноси – евреи, германци, французи, англичани, славяни и така нататък.

На помощ могат да дойдат също така изкуствата и науките.

Всичко това обаче няма да ни помогне да разгадаем същинската сърцевина на Средновековието. Така че трябва да се запитаме кой е онзи решаващ фактор, върху който да положим лоста, с който да повдигнем Средновековието от основите му?

КЛЮЧЪТ ЗА РАЗБИРАНЕТО НА СРЕДНОВЕКОВИЕТО

Този решаващ фактор за Средновековието по нашите ширини, естествено, е християнството. Тази нова религия се

разпространява с невиджана скорост из цяла Европа, тъй като навсякъде плъпват усърдни мисионери. Тя владее умовете и душите на хората и през трите фази – Ранно, Развито и Късно средновековие. Под влиянието ѝ попадат всички, включително светските владетели, да не говорим за свещениците, монасите и монахините. Християнството не прави разлика между етносите, поне в началото е толерантно спрямо различните раси. Освен това Църквата подчинява на волята си всички изкуства – в областта на писаното слово, в архитектурата с нейните впечатляващи катедрали, в изобразителното изкуство, където на преден план излизат библейските сюжети, и в музиката, посветена на християнските богослужения.

Цялото Средновековие може да се нарече и ера на християнството. Нищо или почти нищо не се случва извън рамките на вярата. Ако разберем тази религия в нейната цялост, пред нас ще се разкрият хиляди феномени, решенията на владетелите ще станат ясни, както и техните деяния. Християнството е било и продължава да бъде опорната точка, от която да се насочим за проумяване на епохата.

Не се изтъква обаче достатъчно ясно, че в случая става дума за едно много *специално* християнство.

Погледнете само биографиите на големите императори, какъвто например е бил Барбароса. Както вече казахме, националната гордост на германците и машинациите на клира досега са пречели „великият“ император да бъде наречен пълен глупак. Все пак трябва да признаем, че този владетел е бил изцяло подвластен на един специален вариант на вярата. С което стигнахме и до темата на тази глава.

ГОЛЕМИТЕ ЛЪЖИ ЗА ХРИСТИЯНСТВОТО

Нека си зададем въпроса: какво всъщност представлява тази религия? От какво се състои? Хиляди теолози и истори-

ци се движат напред-назад из християнството, когато описват Средновековието. Но почти всички те забравят или не успяват да извадят на бял свят същинската му сърцевина. А би било справедливо да се посочат поне три големи лъжи, свързани с тази вяра.

В предишни наши трудове вече сме показали, че в християнството няма нищо оригинално. Всеки историк знае, че религията представлява сбирток от по-ранни изповедания. Християнските учения са смесица от индийски, египетски, персийски, гръцки, етруски, еврейски и римски „предания“, легенди и истории. От други религии са откраднати и леко променени събития, за да се превърнат в това, което днес познаваме като християнство.

Ето само няколко суховати бележки:

Пророчеството, че Исус Христос, син Божи, ще дойде на земята, е чисто и просто стар литературен трик. С това се оповестява, че всичко се случва по волята на по-висши сили. Подобни пророчества намираме обаче и в други религии. За „спасител“ и „месия“ се говори както в индийската, така и в еврейската митология.

Непорочното зачатие, или по-точно казано, общуването между обикновена жена и божество, съществува далеч преди християнството. Според легендата така са се родили например Ромул и Рем, основателите на Рим. За Заратустра, Питагор, Платон и Буда също се твърди, че са полубожества, заченати от човешка жена и бог. Така че и тук християнските автори на Библията са преписвали, откъдето сварят. Всички тези легенди са просто опит определена личност да бъде издигната високо над другите човеци, един прастар религиозно-литературен трик. Идеята е личността да бъде поставена над плътта.

Кръщението също е известно много преди християнството, както и почти всички други *тайнства*. От будизма познаваме преклонението пред реликвите, употребата на

светена вода, свещите и тамяна, броеницата, свещеническите одежди, литургическия език, монаси и монахини, манастирското подстригване и безбрачието. Изповедта, постите, провъзгласяването за светец, чистилицето и погребалните церемонии са известни далеч преди Христос. *Мъдрости* има във ведите, в будизма, в юдаизма и в даоизма, така че и те не могат да претендират за християнска ексклузивност.

Чудеса се случват на практика във всички религии. Най-нагли в това отношение са били древните египтяни и индусите. Голяма част от „християнските“ чудеса просто са препишани едно към едно.

Тайната вечеря и свързаната с нея представа, че човек приема част от божеството, също е заимствана. От векове преди това съществува така наречената вечеря за Пасха при евреите. Гърците пък имат предания за Дионис. В рамките на празненствата, посветени на бога на виното, те се отдавали на разюздани оргии с много алкохол и танци, докато накрая не изпадали в транс. И когато екстазът достигнел своя връх, всички се нахвърляли върху мъж, посочен като инкарнация на Дионис. Разкъсвали го на парчета и изпивали кръвта му, подобно на християнската евхаристия, след което изяждали суровата му плът. Тази церемония символизирала сливането в едно с бога. Подобна „последна вечеря“ срещаме и при персийците.

Разпъването на кръст го има в Древна Индия, Персия и Рим. Както знаем, римляните печелят печална слава с този метод на умъртвяване.

Възкресението не представлява нищо ново. Легенди за възкръснали познаваме от египтяните, индусите и древните гърци.

Възнесението се намира при редица религии, например при юдаизма и хиндуизма. В Стария завет четем, че пророк Илия се възнесъл към небето, възкачен на огнена

колесница, пророците Исая и Мойсей също се възнасят в рая.

Страшният съд не е измислен от християните. Такъв е имало много по-рано в Индия, откъдето се пренася в Персия и Египет. Оттам стига до Гърция, етруските и евреите. Юдаизмът, както и персийски, египетски и гръцки източници служат за примери за християнството, което с радост възприема идеята за Страшния съд и го прокламира за собствено изобретение. В този дух бихме могли да продължим до безкрай, но нека спрем дотук.

Като цяло може да се каже, че историята на религиите е богата на „спасители“ и „месии“, като в доста изповедания те не са смятани за нещо особено. Така излиза, че Новият завет е плагиатство, заграбен е от всевъзможни други култури. Авторите му със сигурност не са Марк, Лука, Матей и Йоан. Църквата лъже най-безобразно, приписвайки им авторството на Евангелията. Първата лъжа на християнството се състои, значи, в това, че в него няма нищо оригинално, а ако има, то е съвсем малко.

Не е ли удивително, че хиляда години история в редица държави се базират единствено на една изкуствена или по-скоро открадната религия?

Но трябва да бъдем справедливи и да изброим и многото предимства, които ни дава християнството.

ДРУГАТА СТРАНА НА МЕДАЛА

Макар да не е оригинално, християнството има невероятен цивилизационен ефект за много страни. Все пак тази религия, колкото и да е събирателен образ на много други учения, носи толкова много конструктивни идеи, че в края на краищата успява да надвие милитаристичната филосо-

фия на древните римляни. Първоначално християнството е проповядвало мир. За първи път по нашите ширини то ни посочва, че има нещо като любов към ближния. Монахини се грижели за болни и сакати. На родителите вярата помогнала да възпитават децата си по-добре. Религията помогнала на всички да избягват грехове като убийство и кражба, повелявала да се помага на сираци и вдовици и изобщо на хора, изпаднали в беда. Християнските монаси научили германите и много други народи на четмо и писмо. Изобщо християнството е имало огромно възпитателно влияние върху цяла Европа. Било е най-напредничавият мироглед, представен до онзи момент по нашите ширини, тъй като поощрявал етиката и честността. Противопоставял се на убийството на деца, както и на сексуалните извращения и настоявал хората да уважават семейните ценности. Християнството било пълната противоположност на упадъчните нрави в Древния Рим, както и на дивашките обичаи на германите. Както всички религии, и тази показва, че има и друг свят отвъд материалния, че има по-висши мъдрости, възвишаващи човека над животните.

Векове преди това будизмът цивилизовал половин Азия, по същия начин и християнството цивилизовало половин Европа. Проповядваните от него мъдрости нахлули в Англия, Франция, Германия, Италия и така нататък, а Десетте Божии заповеди, формулирани още от древните египтяни и преминали от тях към юдеите, а оттам и в християнството, спомогнали хората да лъжат и да мамят по-малко. Образованието направило квантов скок напред. Светците се превърнали в пример, на който подражавали мнозина.

Всичко би могло да е като в приказка, където накрая доброто побеждава. За съжаление имало обаче и една

ВТОРА ГОЛЯМА ЛЪЖА

Фактът, че християнството се основава на силно изопачени религиозни учения, не е достатъчно известен и систематично разгледан.

Новата религия е откраднала не оригинала, а вече изработена фалшификация. Все едно във фалшификаторския бизнес да имаме стол в стил Луи XV*, който притежава три оригинални крака и един по-късно добавен.

Още в Древна Индия, същинската родина на религията, но и по-късно в Египет и Персия съществува нещо като *ад*, т.е. фалшивият крак на нашия стол. Такъв ад обаче няма в най-ранните веди, нито в будизма, който прави опит да отърве Индия от суеверията и да реформира вярата, преди да се предаде пред смъртоносната прегръдка на брахманите.

Брахманите измислили какви ли не ужасии, грозящи човека, ако прекрачи определени правила, само и само да контролират и манипулират масите. Тяхно дело е адът. И до днес историците са пропуснали да проследят „веригата“ от различни концепции за ада до корените им.

Според хиндуистите/брахмани са съществували 21 ада, разпределени в седем части. Наказанията говорят за развита садистична фантазия, тъй като в тези подразделения на ада има огън, стомана, змии, отровни насекоми, диви животни,

* Стил в изкуството и вътрешното обзавеждане, възникнал по времето на френския крал Луи XV (1710–1774). Отличава се с прехода от строгите форми на барока, характерни за времето на працядо му Луи XIV, към по-олекотените и интимни форми на рококо. Мебелите са по-леки, украсени с позлатени дърворезби, а на мястото на тежките многоцветни мраморни плочи, служили като плотове за маси и стенни облицовки, идват изработени от ценна дървесина панели, издържани в светли тонове. – Б. пр.

грабливи птици, отрови и отвратителни миризми. Някои от обречените на вечни мъки са прободени през ноздрите и са влачени така по земята, други биват мушкани с остри ножове, трети са осъдени да минават през иглени уши, за четвърти е предвидено да лежат между плоски скали, които се удрят една в друга, без да ги убиват, на пети изгладнели лешояди им кълват очите, а милиони други грешници плуват в блато, пълно с кучешка урина и човешки сополи.

Прекрасно, нали? Дотук с хиндуистите, „открили“ ада. Представата за този ад е пренесена в Египет, където също е пълно с огнени езера, дълбоки ями за душите на умрелите, както и гадни духове.

Свой ад си измислят и персийците, вероятно повлияни от Индия. Водачът на дяволите при тях се казва Ахриман, княз на мрака и владетел на отвъдното, послужил по-късно за образец за християнския сатана. В персийските предания се казва, че Ахриман изобретил змиите и другите влечуги, скакалците, мравките, зимата, мрака, престъпленията, греховете, прелюбодеянието, месечния цикъл при жените и всякакви други мъки за човека. Персийските свещеници измислили толкова много олицетворения на злото, че в по-късни времена в тяхната теология имало милиони дяволи.

Така във всички религии, предшествващи християнството, откриваме представата за ад, описван във все по-стряскащи краски. Този ад достига и до новата религия, за да бъде описан най-подробно от Данте през XIV век.

Идеята за Страшния съд се среща в Индия, Египет и Персия, където била на особена почит, тъй като с нея жреците можели да манипулират вярващите, да всяват страх в душите и да им вадят парите от джоба.

Можем да посочим още много примери, но основното е, че първоначалните мъдри учения били извратени до такава степен, че религиите се превръщат в инструмент за контрол над населението. Християнството приема не само положи-

телните черти на по-ранните религии, но и триковете и лъжите на предхристиянските жречески клики. Новите свещеници бързо осъзнали, че насаждайки страх, могат прекрасно да се докопат до кесиите на вярващите.

Втората „лъжа“ се състои, значи, в това, че християнските богослужители „преписват“ и целия деструктивен арсенал на своите предшественици, а не само техните мъдрости.

Този арсенал от контролни мерки така се загнездил в умовете на хората през Средновековието, че те за цяло хилядолетие били в плен на страха от ада. В същото време свещениците ставали все по-тлъсти, а епископите и папите се забавлявали с проститутки, водели войни и се надсмивали над престолюдието.

ТРЕТАТА ГОЛЯМА ЛЪЖА

В края на краищата християнството, което можем да обичаме само ако гледаме най-ранните негови превъплъщения, деградирало с умопомрачителна скорост. Първоначално тази религия проповядвала мир, проклинайки воинствения дух на римляните.

Но докато ранното християнство не посягало на враговете си и отричало насилието, в по-късни времена това отношение претърпяло коренна промяна.

Най-мирната религия, която Западът бил виждал дотогава, изведнъж станала безпощадно милитаристична. Началото на края било поставено, когато християнството е признато за официална религия и когато епископи и папи започват да служат на светските владетели.

Всичко започнало с хитреца Константин Велики (270–337 г.), отявлен кръвопиец и военнопръстърник. Той пръв използвал християнските епископи, за да заздравят своята власт. Пър-

воначално конструктивното учение на Христос се изродило още повече, когато тези епископи започнали да грабят невиждани суми от своите овчици. През IX век Карл Велики, най-големият кръвопиец, създал нещо като „германско християнство“. Погледнат съвсем трезво, Карл е бил просто един убиец и разбойник, опериращ обаче в глобален мащаб, тъй като непрекъснато водел войни из всички краища на Европа. Делата му нямали нищо общо с първоначалното християнство. Но тъй като в неговата империя издигането в обществото било възможно само за онези, които са на същата линия като императора, много епископи на бърза ръка се превърнали в груби военачалници. Представители на висшия клир придружавали Карл в неговите походи и често участвали в битките с оръжие в ръка. Така започнало едно кърваво мисионерство, а „радостната вест“ за Христос се разпространявала с огън и меч.

Германските божества до известна степен се слели с миролюбивия Христос, поне що се отнася до действията им. Да не забравяме, че Вотан (или Один), върховният бог на германите, е див и брутален, придружаван от два агресивни вълка. Първородният му син Донар (Тор) покосявал враговете си с огромен чук, а дори Фрая, богинята на любовта, е изобразявана с копие в ръка. Локи, богът на огъня и хитростта, бил умен и злонравен интригант, син на великани и баща на безброй отвратителни същества. Донякъде всички тези божества намерили място в християнството, макар официалната версия да гласи, че всичко „езическо“ е изкоренено. През задната врата те обаче се промъкнали отново в главите на германите, а може би никога не са изчезвали оттам. Така в техните земи християнството се превърнало в жестока и насилствена религия, следвайки примера на „най-християнските“ крале и императори, водещи непрекъснати войни. Новата вяра приела най-странния облик, който можем да си представим. От една страна, проповядвала мир,

а от друга, непрекъснато водела война. Проповядвала да се обича ближният, но с цялата си омраза колела всички другояверци. Проповядвала скромност и бедност, докато епископите и свещениците грабели с пълни шепи.

На върха на това извратено християнство, в Рим, заставали един след друг папи, достойни само за презрение. Те подканяли към кръстоносни походи, проповядвали насилие от амвона и оправдавали кръвопролитията. Да повторим: религията на мира и любовта се превръща в религия на омразата и войната.

Част от отговорността за това развитие се пада, естествено, и на Яхве, гневния и отмъстителен бог на юдеите, шмугнал се през Стария завет в Христовата вяра. Яхве бил много по-малко миролюбив от Исус, никога не е препоръчвал да обърнеш и другата страна, когато получаващ плесница. Вместо това настоявал за отмъщение, зъб за зъб, око за око.

Лека-полека достойното за уважение ранно християнство затънало в безброй религиозни войни и кръвопролития, достигнали своя връх, след като се зародили различни секти и деноминации, стремящи се за надмощие. Всички секти и неверници отишли под ножа, езичници и „братя во Христе“. Вярващите газели кръв до колене, убийствата станали „политически коректни“, даже получавали благословията на клира. Злобни фанатици, сред които имало и ненормални и заслепени от властта си папи, се издигнали до новите изразители на общественото мнение. Някои папи дори се възгордели дотолкова, че искали да бъдат над кралете и императорите.

Християнството се разцепило на два лагера. От едната страна били простите душици, вярващи все още в ценности като мир, обич към ближния, жертвоготовност и толерантност. В другия стан били фанатизираните последователи на омразата, войната и нетърпимостта, издигнали се нерядко до най-високите постове.

ОПОРНАТА ТОЧКА ВЪВ ВСЕЛЕНАТА

Бързо виждаме, че цялото Средновековие е борба между ранното, чистото и благородното християнство и извратената му версия.

Едновременно се проповядват любов и омраза, война и мир. Истинските престъпници през цялото Средновековие са пропадналите папи, грабежи с по-голяма алчност от днешните борсови спекуланти на Уолстрийт. Те поддържали цели армии и се продавали по-страшно и от професионалните проститутки. Някои от императорите и кралете също не били по-добри, тъй като били влюбени във войната. Спомнете си само за Барбароса.

И въпреки това цялото Средновековие било пропито от набожност, една германско-християнска набожност. Тя обаче често намирала израз в най-варварски деяния. Докато в редиците на низшия клир имало голям брой честни и почтени свещеници, монаси и монахини, готови да помогнат на ближните си, както посочва историкът Уил Дюрант, сред висшите клирици – игумени, епископи и папи, виждаме личности, разядени от алчност, жажда за величие и войнственост. Същото било и сред християнските аристократи и монарси.

Ето че само с няколко реда разбираме цялото Средновековие. То представлява епоха, пропита изцяло от християнството, като религията стига до най-тънките разклонения на нервната система на хората. Вярата властва над всичко – размислите, тънките сметки, деянията, надеждите, политиката, изкуството, науката и ежедневието. При това имаме два вида християнство. Но дори и „добрият“ вариант е построен върху лъжливи основи, за които учебниците по история рядко ни дават пълна представа.

Религията най-безцеремонно се използва за целите на властта. Всички приказки за „святата“ институция на монарха, който уж е богопомазан, служат за заблуда. С нея простолудието се води за носа. Тази превъзнасяна, трескава, подвеждаща и болезнена набожност се използва за всякакви машинации и най-гнусни действия. В нито един друг момент думата „Бог“ не е била с толкова ниска стойност.

Християнството, което и без това е сбор от крадени и преиначени предания от други религии, се превръща в края на краищата в своята пълна противоположност. Разбира се, не навсякъде и не винаги, но много често. Така и Средновековието се превръща в една ужасна картина, основана на три големи религиозни лъжи.

10.

ТАМПЛИЕРИТЕ, ПЪРВА ЧАСТ:

ТРИТЕ ТАЙНИ НА ТАМПЛИЕРИТЕ, ИЛИ ВЪЗХОД И ПАДЕНИЕ НА НАЙ-МОГЪЩИЯ РИЦАРСКИ ОРДЕН НА СРЕДНОВЕКОВИЕТО

Вече знаем какво представляват Средновековието и християнската вяра в действителност. Огромното влияние на „извратеното“, т.е. на войнственото християнство, можем да видим много добре, като проследим историята на най-могъщия рицарски орден по онова време – тамплиерския.

Ще разгледаме този удивителен орден в две части, признавайки, че първата вече е публикувана в нашия труд „Най-влиятелните тайни общества в историята“.

Ще повторим тази част обаче, тъй като тя е необходима за разбирането на структурата на Ордена на тамплиерите.

ТРИ ТАЙНИ

Днес все още не оценяваме достатъчно добре каква огромна власт са имали тамплиерите по своето време. Тя била концентрирана винаги в ръцете на техните легендар-

ни и храбри Велики магистри: Юг дьо Пайен, Еврар дьо Бар, Бертран дьо Бланшфор... и така нататък. Тези магистри били по-влиятелни дори и от някои крале. А причината е, че рицарите разполагали с огромни съкровища, злато и скъпоценности, които ги издигнали до ранга на най-богат орден за епохата. Около източниците на това богатство се носят безброй слухове, митове и легенди. Откъде е дошло това имане?

Освен това рицарите тамплиери били несравнимо храбри и никой не можел да ги надвие на бойното поле, освен ако не изпрати срещу тях огромна армия. Всеки отделен тамплиер представлявал малка „крепост“, която била почти непревземаема. Рицарите били въоръжени до зъби и не се страхували нито от смъртта, нито от дявола. Едно от правилата на Ордена гласяло, че негов член може да напусне боя само ако насреща си има противник, който е поне четири пъти по-многочислен. А когато някой рицар паднал в боя, преди това обикновено взимал по няколко вражески воители със себе си по пътя към отвъдното. Орденът представлявал елитна бойна единица, силно мотивирана и плашеща враговете повече, отколкото самият Сатана. В какво се състояло военното превъзходство на тамплиерите?

Третата мистерия се състои в същинската тайна на рицарите, подхранвана от секретни ритуали за приемане в Ордена, останали за дълго скрити от очите на обществото. Каква е била тази тайна?

Тези три неразкрити тайни и до днес не са достатъчно добре осветлени, но в следващите редове ще дадем много точни отговори. Те ще ни позволят да разберем рицарите и ще хвърлят повече светлина в сенките на тази скрита общност.

Преди това обаче се нуждаем от фактите. Нека разгледаме какво се е случило по онова време.

ЕДНА УНИКАЛНА ИСТОРИЯ

Орденът на тамплиерите първоначално не е тайно общество, а духовно-рицарски орден, просъществувал от 1118 до 1312 г., т.е. близо два века. В своя разцвет имал подразделения в Германия, Франция, Англия, Испания, Италия, в Източна Европа, както и в Ориента, най-вече по светите места и на редица стратегически разположени острови в Средиземно море, като Кипър например. Разполагал с неимоверна власт. Неговите замъци са пръснати из цяла Европа.

Какво трябва да си представим под понятието „духовно-рицарски“ орден? Тамплиерът всъщност бил една на пръв поглед невъзможна смесица между монах и рицар, тъй като монахът е миролюбив, докато рицарят е боец. Монахът се моли всеки ден, рицарят винаги е готов да влезе в битка и да умъртви с меча си своите врагове.

Как се стига до основаването на този орден? По чий пример става това? И коя е причината за създаването на подобна организация? Въпроси и пак въпроси.

ПРЕМЪЛЧАВАНАТА ИСТИНА

Не бихме могли да разберем тамплиерите, без да разгледаме, поне набързо, историческата епоха и без да посочим някои факти, които обикновено се смятат под килима.

Да си припомним: през 1095 г. цяла Западна Европа е обхваната от треската за кръстоносен поход. Французите са особено запалени, но и германците не остават по-назад. Започнал да се оформя така нареченият Първи кръстоносен по-

ход, кръстен по този начин векове след това от историците. За „бащи“ на този кръстоносен поход се смятат папите Григорий VII (седял на трона от 1073 до 1085 г.) и Урбан II (начело на Църквата от 1088 до 1099 г). Целта е да се наложи „правата вяра“, особено в Светите земи, завзети от мюсюлмани, наричани също така сарацини. За да се мотивират хората да поемат към другия край на света, тези сарацини са представяни в най-лоша светлина. Обвиняват ги в най-долните престъпления, а всеки, който пререже гръкляна на някого от неверниците, получава благословията на самия Христос. Освен това трябва да се възстанови свободният достъп до Йерусалим, паднал под властта на мюсюлманите.

Ето как папа Урбан II, талантлив оратор, се опитва да въздейства на християните на Запад, за да прогонят „псетата“ от града на Исус:

Люлката на нашето спасение, родината на Господ, домът на религията е в ръцете на един безбожен народ. От години безбожните сарацини потискат светите места, по които е стъпвал нашият Господ, и държат вярващите в робство и подчинение. Псетата превзеха храма и обезчестиха светилището. Народът, прекланящ се пред единствения Бог, е унижен...

Папата призовава Йерусалим да бъде превзет. На кръстоносците обещава отмяна на започналите съдебни преследвания, отлагане на дълговете, опрощение на всички грехове, включително и смъртни като убийство, вечен мир за душите, безпрепятствено отиване в рая и богата плячка от завладените земи. Вследствие на този призив към Ориента се отправя неорганизирана и дива тълпа, съставена както от аристократи, така и от най-обикновени селяни. По пътя си те избиват безброй евреи и плячкосват градове и села в името на свящото дело.

Тази тълпа преодолява глад и болести, жеги и даже чумна епидемия и стига до Сирия, където обаче мюсюлманска армия почти унищожава първите кръстоносци. След тях обаче идват вече истинските рицари, графове и други благородници, въоръжени много по-добре и представляващи истинска заплаха за Ориента. Византийският император ги подкрепя, надявайки се на богата плячка, след като бъдат прогонени проклетите мюсюлмани. Християнските войски превземат редица важни градове в Сирия и Палестина, но боевете, горещините и жаждата унищожават голяма част от армията, така че накрая до портите на Йерусалим достигат едва 12 000 души. Защитниците на града наброяват само хиляда, така че резултатът е предрешен. Йерусалим е превзет от кръстоносците, които избиват обитателите му и ограбват къщите им.

Хората са подлагани на мъчения, обезглавяват ги, хвърлят ги от крепостните кули, изгарят ги на клади. „Жените бяха намушквани, изтръгваха пеленачетата от майчината гръд и ги мятаха през стените или ги удряха в камъните“, пише един хронист. Кръстоносците се прегръщат и ронят горещи сълзи от радост, след което се стичат в църквата, за която се твърди, че е издигната на мястото, където е положено тялото на Разпнатия.

Целта е постигната, Свещеният град отново е в ръцете на християнството, ангелите в небесата пеят „Осанна“. Набързо е създадено кралство Йерусалим, поставено официално под властта на папата, но всъщност под ръководството на шепя аристократи. Земите са раздадени на благородниците, а предишните собственици са превърнати в крепостни селяни, като не се прави разлика между християни и мохамедани. Местните християни си спомнят със сълзи на очи за предишната мюсюлманска власт, която е била много по-толерантна и справедлива. Повечето кръстоносци се прибират по домовете си, така че новото кралство изведнъж се оказва недостатъч-

но защитено. Постепенно мохамеданите си възвръщат завладените градове, което предизвиква смут в Европа и води до Втория кръстоносен поход.

През 1118 г., между тези две кампании, е основан Орденът на тамплиерите. Какво точно се случва?

Папите, в съюз с неколцина фанатизирани проповедници, чийто най-виден представител е Бернар от Клерво*, един абат с „меденосладък глас“, както го описват източниците, отдавна са разбрали, че кралство Йерусалим и светите земи могат да бъдат защитени само ако срещу мохамеданите се изправи елитна войска. Тези прозрения водят впоследствие до основаването на Тамплиерския орден, роден заради религиозно-военна необходимост. Рицарят трябва хем да се моли и да е смирен и послушен християнин, хем да бъде силен и опасен боец, от когото всички да изпитват по-голям страх, отколкото от нечестивия.

За да наложат волята си, папите и свети Бернар се нуждаят от елитни воини монаси, уникална амалгама от духовници и светски бойци. Казано накратко, те трябва да създадат нов вид човек.

СЪЩИНСКИТЕ ОСНОВАТЕЛИ НА ОРДЕНА

Неофициалните (но действителните) основатели на тамплиерите са папите и шепа фанатизирани проповедници, начело с Бернар от Клерво, за когото ще стане дума малко по-нататък.

Неофициалните основатели са шепа френски рицари.

* Средновековен френски мистик (1090–1153), монах в Цистерцианския орден. Инициатор и главен организатор на Втория кръстоносен поход, канонизиран през 1174 г. – Б. пр.

Като най-важната фигура и до днес се сочи някой си Юг дьо Пайен (1080–1136 г.), благороден рицар от Франция, първият Велик магистър на Ордена. Участва още в Първия кръстоносен поход, в армията на графа на Блоа и Шампан*, с чийто род го свързва приятелство, ако не и роднинство. Дьо Пайен се познава и с Годфроа дьо Буйон (1060–1110 г.), могъщ херцог от Долна Лотарингия, кръстоносец и един от основателите на кралство Йерусалим.

Виждаме, че Дьо Пайен е човек с връзки, както бихме казали днес. Бил наясно, че Йерусалим се нуждае от силна защита, за да бъде удържан срещу мохамеданите.

Кралството обхваща редица градове и големи земи, не само град Йерусалим.

Годфроа дьо Буйон, превърнал се по-късно в пример за подражание на много европейски рицари, получава предложение да стане първият крал, но отказва титлата. Има обаче голям принос за това на трона да се възкачи неговият по-малък брат Балдуин I**.

Да се върнем на Юг дьо Пайен. През 1118 г. заедно с няколко „богобоязливи рицари“ пристига в новосъздаденото кралство Йерусалим. Малко по-късно идва и Дьо Шампан. Двамата се срещат с Балдуин II***, наследника на първия крал, който междувременно е починал. Тримата решават, поне така пише в учебниците по история, да основат рицарски орден за защита на Светите земи. Кралят разрешава на рицарите да изградят главната си квартира на мястото на бившия Соломонов

* Юг дьо Блоа, граф на Шампан (1074–1126 г.), дарява обширни земи на основания от Бернар дьо Клерво манастир. През 1125 г. се присъединява към тамплиерите. – Б. пр.

** Балдуин (Бодуен) дьо Булон (1058–1118), първи крал на Йерусалимското кралство от 1110 до 1118 г. – Б. пр.

*** Балдуин дьо Бурк (ок. 1080–1131 г.), вторият крал на Йерусалим, вероятно далечен братовчед на Балдуин I. – Б. пр.

храм. Както знаем, Соломон е най-мъдрият цар на юдеите, издигнал величествен храм в Йерусалим. От там идва и официалното име на тамплиерите: *Бедните рицари на Христа и Соломоновия храм в Йерусалим*. Храмът има огромно значение и за християнството. Според легендата в него някога се е съхранявал Кивотът на Завета, съдържащ свещените книги на юдеите и каменните плочи с Десетте Божии заповеди.

Кивотът на Завета? Според Стария завет изработването на кивота е заповядано от Бог на Мойсей:

*Направете ковчег от дърво ситим: дълъг два лакти и половина, широк лакът и половина и висок лакът и половина; и обкови го с чисто злато, обкови го отвътре и отвън; и направи отгоре около него златен (вит) венец; и излей за него четири златни гривни и закрепи ги на четирите му долни ъгли: две гривни на едната му страна, две гривни на другата му страна. Направи от дърво ситим върлини и обкови ги с (чисто) злато; и прекарай върлините през гривните отстрани на ковчеза, за да се носи с тях ковчезът; върлините трябва да си бъдат в гривните и не бива да се вадят от него. А в ковчеза тури откровението, което Аз ще ти дам.**

В този кивот явно са се пазели най-свещените текстове и Божии повели, с които юдеите и техният Господ сключили съюз. Кивотът отдавна бил изчезнал, когато рицарите пристигнали в Йерусалим. Или пък се криел някъде под развалините на Соломоновия храм? Търсенето му явно трябвало да се проведе точно там, затова и тамплиерите се свързват с тази легенда. По-късно около това търсене се зараждат какви ли не слухове.

Самият Соломонов храм е разрушаван и възстановяван няколко пъти, докато накрая на неговото място е изградена джа-

* Изход 25:9-10.

мия, когато мохамеданите превземат града. След като кръстоносците завладяват Йерусалим, те превръщат джамията, един от символите на исляма, в християнско светилище. До него се издига дворецът на краля на Йерусалим, а после мястото става средище на тамплиерите, които строят там главната си квартира. От нея те ръководят редица свои начинания, останали и до днес в дълбока тайна.

В замаяна Балдуин II настоява елитните бойци да са на негово разположение, когато има нужда от тях. Освен това изисква от рицарите да пазят пътищата на поклонниците. Тамплиерите полагат и клетва за бедност, смирение и послушание, досущ като монасите.

За да се осигури независимостта на Ордена и за да бъде доволен и Рим, рицарите се поставят в подчинение на папата, като се изваждат от юрисдикцията на други църковни институции. Това е от огромно значение, тъй като впоследствие храмовниците не отговарят пред никой светски владетел, а папата в Рим е доста далече.

Дотук с фактите около създаването на Ордена. В официалната история на рицарите се споменават, естествено, и други имена, както и различни вариации, като например, че Юг дьо Шампан доста по-късно допринася за възхода на Ордена. Независимо от това известното за тамплиерите е едва една десета част от цялата история, ние виждаме само външността.

КАК СЕ КОВЕ ЕЛИТНА ВОЙСКА ОТ НИЩОТО

Веднага след основаването на Ордена Юг дьо Пайен и неговите сподвижници заминават за Франция, Англия, Шотландия и Фландрия, където трескаво набират нови членове, за да изградят необходимата силна бойна единица. Много по-важен е фактът, че новите рицари трябва да представляват

сплав от войник и светец, а това може да постигне само един човек – легендарният Бернар от Клерво, най-влиятелният абат на своето време, „мъжът с меденосладкия глас“.

И до днес не знаем достатъчно за действителната роля, изиграна от Бернар в случая. Известно е, че допринася в огромна степен за съставянето на един изцяло нов кодекс за поведение на този род рицари монаси, съдържащ строги правила. Можем да твърдим, че абатът е „духовният“ баща на Ордена, създал, подобно на Господ, един съвсем нов човек.

Първоначално правилникът има само 72 точки, по-късно те набъбват до 686. Допълненията се отнасят предимно до военната част, както и наказания за прегрешения. В тях по-късно влиза и трактат от перото на самия Бернар, озаглавен „Похвала на новото рицарство“.

Правилата определят, на първо място, безкомпромисната йерархия, която не бива да се поставя под въпрос. Начело на тамплиерите стои Великият магистър, когото всички трябва да слушат, а над него са единствено папата и Господ. Описани са и всички военни детайли, всяко оръжие носи своето символично значение. Ръкохватките на мечовете напомнят за кръста и мъките Христови. Острието е символ на справедливостта, копието представлява праволинейност, а железният му връх е израз на мощта на истината. Кръглият шлем, обхващащ цялата глава на рицаря, олицетворява срамежливостта и скромността, а ризницата – неговата смелост. Железните ръкавици пазят рицаря от лоши постъпки, като лъжлива клетва и грабеж например. Бялата мантия символизира чистите помисли, а червеният кръст – Христовата кръв. Така всички защитни и нападателни оръжия и пособия получават религиозно значение. Заедно с безбройните молитви, които се полагат всеки божи ден, това се доближава до промиване на мозъците. Всичко е религия, а религията е война.

Правилата определят дори броя на конете и на оръженосците, които един рицар има право да притежава. Казва му се

как трябва да изглеждат юздите, стремената и чувалите със зоб за конете.

Бернар прави още една крачка напред. В своя пропаганден текст, който споменахме по-горе, написан около 1131 г., той в известен смисъл отменя смъртта, колкото и странно да звучи. Ето какво четем:

Новият рицар, чиято плът е предпазена от желязна броня и чиято душа е под закрилата на вярата, не се страхува от нищо, нито от живота, нито от смъртта, след като Христос е неговият живот, Христос е наградата за неговата смърт. Така че вървете, рицари, бъдете сигурни и не се плашете и се изправете срещу враговете на Христовия кръст. Бъди радостен, рицарю, ако оцелееш с Божията помощ, още по-радостен бъди обаче, ако паднеш в боя и се присъединиш към нашия Спасител.

Прекрасно, нали?! Собствената смърт е, значи, за предпочитане. Втълпява се на рицаря, че след като умре, ще отиде направо в рая. Тези редове обясняват и невиданата храброст на тамплиерите. Създаден е нов идеал, който рицарите следват без колебания. Описват ги така: „... никога сресани и рядко къпани, с брадясали лица, вонящи на пот, почернели от ризниците и жегата“. Рицарят няма лични нужди, справя се с малко сън и още по-малко храна, винаги изпълнява заповедите. На първо място са дисциплината и послушанието. Всеки прави това, което му е наредено от началството.

Едно от правилата повелява, че тамплиерът не бива да се жени, даже не бива да гледа жените в лицето. Няма право да пее „двусмислени песни“ и трябва да стои надалеч от всякакви „безсрамни деяния“. Децата, естествено, също са забранени, както и хазартът и ловът. Рицарят да отбягва комедианти, артисти и фокусници, гласи друго правило. Не бива дори да

се смее! „Хората се смеят, хората плачат, а това, че хората се смеят, е за оплакване“, учи свети Бернар. Смехът е грях, рицарят трябва да е строг, сериозен и богобоязлив. В същото време всичко е насочено към войната.

Когато удари часът за война, рицарите се обличат с бронята на вярата, а отвън слагат ризница от желязо, а не от позлати. Те искат да сплашат противника. Борят се за победа, искат да всяват страх, а не преклонение, пише Бернар.

Рицарят е ефективна машина за убиване. „Новият човек“, създаден от Бернар, е боен робот. Мозъкът му е промит и последната клетка от неговото тяло е пропита от идеологията. Характеристиката му, съвсем накратко, звучи така:

Когато той (тамплиерът) убие някой неверник, не е убиец, а покосява злото, ако може така да се каже. Той отмъщава за Христос на всички, които извършват злини. Защитаваше християните, а когато загине, той не е погубен, а достига своята цел. Смъртта, която причинява, е в полза на Христос, а причинената нему го издига до Бога.

Дотук с Бернар от Клерво. Споменатите „неверници“, разбира се, са мохамеданите, друговерците, враговете, които трябва да бъдат победени и избити до крак. Създадена е военна философия, която няма равна по своята човеконенавист. Щом тамплиер умъртви мюсюлманин, той върши богоугодно дело. Загине ли в битка, няма проблем, тъй като отива направо в рая. Уин-уин-ситуация, биха казали днешните мениджъри, ако ми позволите малко сарказъм.

Ето че ей така, между другото, разбулихме първата тайна на тамплиерите – причината за тяхното военно превъзход-

ство. Рицарят непрекъснато е подложен на индоктринация, набиват му в главата сляпо да следва заповедите и го превръщат в машина за убиване. Не му пука дали ще загине. Та какво е животът в сравнение с вечния рай? От сутрин до вечер му го втълпяват. Още докато е жив, тамплиерът е с единия крак в рая, в някакъв отвъден свят, но не и в настоящето. Тъпчат го с религиозни сапунени мехури, с илюзии, които се повтарят непрекъснато, докато станат по-действителни от действителността.

Лека-полека започваме да разбираме феномена тамплиери, липсват само още няколко важни думи за този проклет абат, „свети“ Бернар от Клерво, злодея в тази пиеса, наречен по-късно от Фридрих Шилер „духовен мошеник“.

ВОЙНИТЕ НА ТАМПЛИЕРИТЕ

Никак не е чудно, че Орденът е всявал нечуван страх по време на война. Тези машини за война, облечените в метал работи за убиване в човешки облик, покосявали всичко, изпречило се на пътя им. Когато всички други се проваляли, в боя влизали тамплиерите. Около техните подвизи се вият легенди, които не е нужно да преразказваме. Всички тези легенди имали и друга цел – да послужат за издигането на репутацията на Ордена и да привличат нови членове в редиците му.

Тамплиерите строили навсякъде свои крепости, купували други, трети получавали като дарение. Първоначално служели за защита на поклонниците, но много скоро рицарите се предали пред омайния аромат на властта, която върви ръка за ръка с тяхната военна мощ.

В същото време Орденът забогатял неимоверно. С което вече сме по следите на втората тайна на тази мистериозна групировка.

ЛЕГЕНДАРНИТЕ СЪКРОВИЩА

Рицарите имали поне девет източника на доходи, един от друг по-привлекателни:

1. На първо място трябва да се споменат богатите дарения. Поземлени имоти, злато, пари и други ценности се стичали при тях от всички краища на Европа, тъй като всеки добър християнин искал да допринесе за разпространяването на правата вяра, както и да си осигури място в рая. Търговци и аристократи, селяни и крале оставяли на тамплиерите в наследство неимоверни богатства. Подкрепяли ги свещеници, проповедници и папи, като държали نابожни речи, в които призовавали хората да се откажат от своите земни притежания и да се погрижат за душите си. Най-старият трик на жреците на света!
Накрая близо 15 000 членове на Ордена разполагали с около 9000 имота, пръснати из цяла Европа.
2. Голяма част от тези имоти носели допълнителни приходи, тъй като се управлявали много разумно. Тамплиерите допринесли с иновативни методи за развитието на селското стопанство, например чрез напоителни системи. От други места получавали десятък и се превърнали в бирници.
3. Много доходоносни били проведените от рицарите грабителски похождения, особено в Светите земи, на мохамеданска територия. Разбира се, че да ограбиш неверните псета се смятало за добро дело. Това отслабвало Мохамед и давало сили на Христос.
4. Орденът изисквал откупи и трибутарни плащания от пленени мюсюлмански аристократи. Пускали ги само срещу торби, пълни със злато и сребро.

5. Властвайки над пътищата, членовете на Ордена бързо се научили да налагат мита и такси за преминаване по мостове и определени отсечки.
6. Непрекъснат извор на средства била продажбата на реликви. Измисляли религиозни легенди за всяко парче кост, уж намерено в Ориента. Та нали владеели самия извор, свещения град Йерусалим. За шепа костици от мишка или къртица взимали огромни суми, като ги представяли за останките на някой светец.
Нароили се и безброй фалшификати, например дървени парченца, уж от кръста, на който бил разпънат Христос, или черепи на предполагаеми мъченици. Някои светци сякаш са съществували по няколко пъти и са имали 16 чифта ръце и крака и по пет глави, толкова много техни реликви били в обращение. Един от най-доходоносните бизнеси в Средновековието била тъкмо търговията с реликви. Пренесени на Запад, тези реликви примамвали вярващите към църкви и параклиси, където с помощта на останките от светците уж щели да бъдат излекувани от всякакви болезки.
7. Още дори не сме стигнали до най-фантастичния гешефт. Както вече казахме, след време тамплиерите разполагали с 9000 имота във всички краища на света. Тези места били „сигурни“ и предлагали на пътниците защита срещу разбойници. Така се зародила идеята за издаване на полици.
Пътищата, по които поклонниците стигали до Божи гроб, били несигурни, нападенията над керваните им били ежедневие. Затова тамплиерите измислили предшественика на днешния чек. Всеки тръгнал на път поклонник, търговец или благородник можел да внесе определена сума в някой от тамплиерските замъци в родината си, след което да разполага с тези средства

навсякъде, където рицарите имат свои представителства. Разбира се, Орденът си заделял определена такса за услугата.

По този начин комендите* на Ордена се превърнали в банкови филиали. Според редица историци тамплиерите станали по-влиятелни дори от еврейските лихвари или търговските къщи в Италия. Отминали времената, когато търговците трябвало да пътуват, натоварени с чували монети. Сега те имали полици, които можели да осребрят навсякъде по пътя. За да избегнат фалшификации, тамплиерите слагали на тези „парични хартии“ специални знаци. Впоследствие хартиените банкноти революционирали цялата парична система.

8. В тамплиерските крепости и коменди се трупали все по-големи богатства. Рицарите давали заеми на богати търговци, местни аристократи, даже и на крале, и взимали големи лихви. С това те станали най-богатият църковен орден за своето време. Първите подобни финансови сделки на Ордена са документирани още през 1135 г.
9. Рицарите ставали все по-богати, накрая имали и собствен флот. Техните кораби се разпознавали по червения кръст в средата на белите платна. Служели за транспорт на войска, както и за пренасяне на суровини, коне и пилигрими. Наемани били и от търговци. Така тамплиерите печелели почти от всяка търговска сделка.

* През Ранното средновековие с този термин се обозначавали доходите от църковни имоти, прехвърлени на трети лица. По-късно това понятие, както и думата комтурия започват да се използват за замъците и имотите на рицарските ордени. Оттам идва и думата кантора. – Б. пр.

ВТОРАТА ТАЙНА

Както виждаме, тамплиерите мутирвали в банкери, търговци, продавачи на реликви, собственици на кораби, разбойници, крадци, изнудвачи, митничари, присвоявали си наследства и какво ли не още.

Първоначалната им задача да пазят и защитават поклонниците бързо отишла на заден план. Огромното богатство направило рицарите високомерни, с което си навлекли завистта и омразата на своите съвременници. Първият външен белег на упадъка бил неспазването на дисциплината относно облеклото. Рицарите започнали да се появяват в „светски дрехи“ извън своите крепости.

С това вдигнахме завесата и пред втората тайна на Ордена и посочихме причините за неговото забогатяване.

Превръщането на тамплиерите в търговци, банкери и алчни финансови акули щяло да доведе до ужасни последици, както ще видим по-нататък.

Преди това обаче да погледнем и третата тайна. Точно заради нея говорим за тамплиерите като за „тайно общество“. Нека сега разкрием тайната на всички тайни.

РИТУАЛИ И ДРУГИ ЦЕРЕМОНИИ

Около ритуалите за приемане в Ордена съществуват какви ли не страшни истории.

Една от церемониите се състояла в това кандидатът да положи страховити клетви, които да го обвържат към Ордена, и то в най-тъмна нощ. Адептът обещавал освен това да пази определени тайни.

Правело се разлика между обикновения ритуал за приемане и посвещаването във „вътрешния кръг“.

При нормалната процедура младият рицар доказвал своя добър произход и конструктивните си намерения спрямо Ордена. Той не бивало да е женен и да има дългове. Накрая получавал следните наставления:

От тук нататък нямате собствена воля. Ако искате да останете в Светите земи, ще ви изпратят отвъд морето. Ако искате да спите, ще ви заповядат да будувате. Ако искате да се храните, ще ви наредят да правите нещо друго.

Кандидатът трябвало да се закълне, че до края на живота си ще се подчинява на магистъра на храма и на преките си началници, да живее скромно и да спазва правилата на тамплиерите, да се държи настрана от всякакви грехове. Следвала „Отче наш“, новоприетият член получавал прегръдка и разяснение на правилата на Ордена.

Както казахме вече, съществувал и таен ритуал, чиято цел била да се приобщи адептът към „вътрешния кръг“ на тамплиерите. Според слуховете церемонията се състояла в това три пъти да се отрече от Христос, три пъти да заплюе кръста и да се моли на някаква „магическа глава“. От устата на тази глава излизала бяла вълнена връв, символизираща колана на Йоан Кръстител, покровителя на Ордена. Тази връв се връзвала около телата на „посветените“, за да покаже братската обвързаност на членовете на Ордена. По време на тези церемонии, твърдят злите езици, се стигало до хомосексуални действия. Тайнствената глава пък уж притежавала магически сили, целували я и се прекланяли пред нея. Източниците за подобни твърдения обаче са самопризнанията на рицари, изтръгнати от тях с мъчения по време на упадъка на Ордена, което поставя истинността им под съмнение, тъй като при изтезания човек си признава какво ли не. Съобщава се

и за орални сексуални практики, изисквани от новоприетите членове. Съществуват и други слухове и легенди за тези церемонии. Факт е обаче, че новите рицари се обвързвали с най-страшни клетви към Ордена. Много е вероятно младежите да са изпадали в емоционален шок или поне да са били вътрешно разтърсени. Може би е ставало дума и за някакви магически ритуали, с които новоприетият член е трябвало да бъде впечатлен. Много е вероятно да е имало някакви фокуси, които са всявали страх и ужас у адепта.

Заради разпространението си из цял свят тамплиерите несъмнено са имали досег с всякакви тайни учения и практики, с ислямски, юдейски, гностически и такива от Далечния изток. Тази жадна за мистерии и тайни общества епоха жадувала за подобни церемонии. В обращение били древноегипетски учения, тайни старогръцки култове, както и индийски легенди. И трите големи религии – ислям, християнство и юдаизъм – имали своите тайни, и в трите като най-съкровено учение се проповядвала представата за прераждането. Богослужителите твърдели, че човек притежава безсмъртна душа и е на едно стъпало с Бога. Днес можем само да гадаем в какво са се състояли тези тайни церемонии за приемане на нови членове във „вътрешния кръг“ на тамплиерите, но те вероятно са черпели вдъхновение от всички тайни култове, които битували в Ориента и на Запад.

Не разполагаме обаче с достоверни източници. В по-късните времена умишлено били залагани фалшиви дири, както се случва при всички тайни общества. Говори се за предполагаеми мистерии, само и само една тайна да стане още по-загадъчна. За тамплиерите се пръквали слух след слух, което ги направило още по-привлекателни. В същото време се надигнали гласове, претендиращи, че знаят за легендарните съкровища на рицарите. Така *тайната* се прехвърлила и в други сфери. Предполагало се, че Орденът има и духовни тайни, свързани със Свещения граал. Според легендата Граалът е

съдът, чашата или купата, от която Христос пил по време на Тайната вечеря. Някои описват Граала и като смарагд, изпаднал от короната на Луцифер, когато Бог го отпратил в ада. Свещеният граал е символ на християнската благочестивост и вяра. В този контекст стоят и търсенето на кивота и твърдението, че който го притежава, ще има голяма власт.

Тайни, накъдето и да погледнеш!

Виждаме, че една тайна винаги води към други. Навлизаме в някакъв лабиринт без никаква ориентация и веднага се губим. И точно това е целта. А истината е съвсем проста: една тайна е тайна, казано с афоризъм. Щом бъде разбулена, сме изправени пред... нищото. В повечето случаи скритото зад нея е съвсем елементарно и даже смешно.

Но при тамплиерите действително има една скрита истина, за която след малко ще стане дума. Преди това обаче ще си позволим лукса да опишем по-нататъшната съдба на Ордена, която е доста интересна.

УПАДЪКЪТ

Тамплиерите водят непрекъснати боеве и битки, особено в Светите земи. В същото време стават все по-заможни, издигат се до най-богатия орден на своето време. Ковчежетата им се пръскат по шевове, каравани пренасят торби злато от единия край на света до другия. Завистниците стават все повече. Френският крал Филип IV*, наричан още Филип Хубави, се намира непрекъснато във финансови затруднения и гледа с недобро око на съкровищата на Ордена, който действа

* Филип IV (1268–1314) от династията на Капетингите царува от 1285 г. до смъртта си. Влиза в сериозен спор за надмощие с папа Бонифаций VIII, който в крайна сметка води до преместването на папския престол в Авиньон. – Б. пр.

в международен мащаб и има пръст във всяка изгодна сделка. Освен това разполага с обширни имоти и във Франция, има и разрешението за собствено правораздаване и представлява държава в държавата. Смирението отдавна е напуснало рицарите. Филип не харесва и военното им могъщество.

Затова кралят, който на всичкото отгоре дължи на Ордена огромни суми, измисля коварен план. Въпросът на всички въпроси гласи: как да докопа огромните богатства на тамплиерите? Наема най-хитрите прависти и нанася безпощаден удар. Срещу рицарите са отправени обвинения в ерес и хомосексуализъм. Процесът се превръща в приоритет номер едно за краля, който оказва натиск и върху папата, длъжен по принцип да защити своите хора. Климент V, който от 1305 г. седи на престола на свети Петър, обаче е французин и резиденцията му е в Авиньон*, а не в Рим, което го прави подвластен на краля. По настояване на Филип папата се отказва от Ордена, след като кралят, този интригант с мозък колкото на плъх, го заплашва с процес срещу предшественика му, за когото се носят слухове, че имал няколко деца, а това щяло да навреди силно на папската институция. Монархът притиска понтифика и с орязване на влиянието му във Франция, ако не го подкрепи срещу тамплиерите. В края на краищата Климент се предава, за да запази позициите си.

Сега Филип изиграва своите козове. Разпраща запечатани писма до своите управители в цялата страна. Всички детайли са изпипани. Издадена е заповед за арест на всички тамплиери. Акцията започва в нощта срещу 13 октомври 1307 г. Заловена е част от ръководния елит на Ордена, както и редица по-нисшестоящи братя. Изненадата е пълна, навсякъде във Франция рицари попадат в плен. По заповед на краля ги

* Тук авторът определено греша. Така нареченото Авиньонско пленничество на папите започва през 1309 г., когато Климент V премества папската резиденция официално в Авиньон. Дотогава седалищата му са Бордо, Поатие и Тулуза. Гоненията на тамплиерите започват през 1307 г. – Б. пр.

хвърлят в тъмниците и ги подлагат на мъчения, за да изтръгнат от тях признания, потвърждаващи обвиненията в ерес и хомосексуални извращения. В същото време е конфискувана част от парите и имотите. Само малцина от рицарите успяват да се спасят. В Париж са арестувани 138 души и са предадени на Инквизицията. Някои от тях признават, че са хомосексуалисти. Под изтезанията се огъва дори Великият магистър Жак дьо Моле, който обаче по-късно се отрича от показанията си. И докато процесите и мъченията все още продължават, Филип отново притиска папата. Накрая Климент V официално разпуска Ордена, през 1312 г. Дьо Моле е подложен на още разпити и разследвания, съдиите изваждат всякакви подробности за тамплиерите на показ. Първите рицари отиват на кладата, Дьо Моле не прави изключение и посреща смъртта си през 1314 г.

Подобна е съдбата на рицарите и в други страни. Изоставени от папата и предадени от френския крал, те вече нямат политическа подкрепа. Навсякъде ги преследват, някои падат геройски в схватки. Ръководството на Ордена е разбито, но в последния момент редица тамплиери бягат, натоварени със съкровищата. Слуховете твърдят, че товарят златото на корабите и бягат към Америка още *преди* тя да е открита, или пък към Шотландия.

В Германия тамплиерите се съпротивляват с оръжие в ръка. В края на краищата се присъединяват към други орденни, след като техният бива разпуснат. В Англия обаче, където също имат земи и крепости, много от тях попадат в плен. Но разпитите там не дават резултат, няма доказателства за вината им. И все пак и на Острова Ордена е разпуснат.

В Ирландия има поне шест коменди. И там рицарите са арестувани и разпитани.

Погват ги и в Италия. Тук ги подлагат на мъчения, така че си признават еретични практики. Някои са пуснати на свобода. В Австрия и Португалия също преследват рицарите.

И макар че в Португалия ги освобождават, техните имоти са конфискувани и от тях по-късно се финансират португалските откривателски пътешествия.

Много тамплиери намират убежище в Шотландия. Испанските власти не могат да докажат нищо срещу тях, въпреки това имотите им са прехвърлени на друг орден, към който се присъединяват и тамплиерите. Конфискация на имоти има и в Унгария, рицари попадат в ареста дори на остров Кипър.

Казано с две думи, Орденът на тамплиерите престава да съществува, земите и крепостите му са конфискувани.

Веднага изпълзват и лакомниците, жадуващи за трохи от тамплиерското богатство. Голяма част от него прилапва Филип IV, за да попълни вечно празната си хазна. Други имоти отиват при йоанитите* и други ордени.

Остава обаче загадката къде са се скрили последните тамплиери и какво е станало с техните съкровища.

Неутрални историци по-късно установяват, че обвиненията срещу Ордена са изфабрикувани. Може и да е имало единични случаи на хомосексуални връзки, както във всеки мъжки орден, същото важи и за прояви на ерес тук и там. Те са били неизбежни при всички международни контакти на рицарите. Като цяло си имаме работа обаче с най-долен и обикновен грабеж от страна на френския крал, който злоупотребява с властта, за да попълни хазната си, без да се спира пред изнудване, измама и убийство.

Сега обаче да потърсим отговор на въпроса: коя от тайните на тамплиерите и до днес остава неразкрита?

* Орденът на хоспиталиерите, наричани и йоанити, е католически рицарско-монашески орден, основан през 1099 г. в Йерусалим с цел да се грижи за болни и бедни. Оттам и наименованието хоспиталиери, тъй като рицарите основават болница в Йерусалим, носеща името на Йоан Кръстител, откъдето идва другото име на членовете на Ордена – йоанити. След падането на Йерусалим седалището се мести първо на остров Родос, след това на остров Малта. Орденът съществува и до днес, официалната му централа е в Рим. – Б. пр.

КУКЛОВОДИ И МЕРЗАВЦИ

Според нас до момента никой не е посочил достатъчно ясно кои са били същинските основатели на Ордена, неговите духовни бащи. Това са папа Урбан II, изпълненият с омраза папа, стоящ зад кръстоносните походи, и в още по-голяма степен Бернар от Клерво, фанатизираният абат с меденосладкия глас.

Папа Урбан II е човек, набързо изкачил кариерната стълбица в Църквата. Сяда на трона на свети Петър далеч преди да се появят рицарите, но всъщност е този, който прави идеята за кръстоносните походи популярна. *Deus vult* – „Бог го иска“, крещи той от амвона и кара кръвта на хората да кипне. Първоначално е умел дипломат, създал обединение от няколко града, което се изправя срещу германския император. Отлъчва монарси от Църквата и урежда бракове между кралски фамилии, все в интерес на Светия престол, разбира се. По-късно в проповедите си започва силно да преувеличава мъките, които уж понасяли християните в Ориента. В действителност гони единствено разширяване на папската власт. Голямата му мечта е да обедини Източната църква от Византия с тази от Рим.

По кървавите му стъпки го следват и други жалки папи, както и фанатизирани абати и проповедници, сред които е и Бернар от Клерво, подгонил буквално стотици хиляди към смъртта.

Бернар се слави със своята святост, но всъщност е само един църковен демагог. Първо налага на монасите си невиждано строги правила, после и на тамплиерите. Самият той често страда от повелята за въздържание и подлага плътта си на изпитания, за да прогони греховните мисли.

Жестоки са и законите за постене, измислени от него. Много е вероятно тези правила да са просто проекция на собствените му проблеми. Историците знаят, че „свети“ Бернар вечно боледува. Страда от стесняване на хранопровода и може да поема само течности и каши. Имал и стомашно заболяване, от което непрекъснато повръщал. И може би всички тези болести са го накарали да наложи правилата, подходящи за самия него, на други хора, за които обаче те са били чисто мъчение. Редовно гълчал монаси и абати, ако се хранят прекалено добре. Според него студът и гладът били правилният път към царството небесно, мръсотията, тежкия труд, обетът за мълчание и бедността. За всичко намирал подходящи пасажи от Библията, с които да подкрепи своите правила. Послушание и смирение са други негови повели, които по-късно прехвърля и на тамплиерите. Бездомните кучета живеели по-добър живот от рицарите. И макар че не Бернар основал Ордена, той го създал със своите трактати. За да се мотивира, описвал джамиите като „къщи на дявола“, а мохамеданите като демони. Само така било възможно да се оправдаят кланетата, извършени срещу последователите на Мохамед. Създал се идеалът за войника мъченик, манипулиран и подведен да следва измислени цели.

Покритият от главата до петите с прах рицар, идеалният воин в очите на Бернар, можел само да мрази от дън душа. „Аз ли да не мразя ония, които Тебе мразят, Господи, и да се не гнуся от ония, които въстават против Тебе?“, проповядвал абатът, цитирайки псалм 138.

Когато Вторият кръстоносен поход приключил с пълен провал, започнали взаимни обвинения. Състоянието на вечно болния Бернар се влошило, язвата му станала хронична, към нея се добавили безсъние и силни болки. Великият чудотворец, който уж умее да лекува болни, не съумявал да изцери себе си.

Провалът на похода бил неимоверно унижение за абата, който бързо решил да се дистанцира от начинанието. Оправдавал се с френския крал и с нарежданията на папата и твърдял, че злополучният край на похода е по волята на Всевишния.

Този опит да се измъкне от отговорност също се провалил, а новият му апел за кръстоносен поход останал нечул. Бернар умрял няколко години по-късно и меденосладкият му глас заглъхнал.

Началото на края за тамплиерите дошло, когато ги обзела невиджана алчност за злато и имоти. Тя окончателно ги довършила, както и завистта на краля и неговите благородници. Това е цялата история на тамплиерите, след като съблечем романтиката.

„Башите“ на рицарите са неколцина отвратителни папи и един физически и психически болен монах, макар и даровит оратор и манипулатор.

Така с няколко думи стигнахме до същността на една от най-могъщите тайни организации в историята и разгадахме нейната загадка.

Разбулихме трите тайни на тамплиерите и което е по-съществено, проследихме докрай деструктивните личности, стоящи зад тях. Остават обаче още няколко неясноти, които трябва да разгледаме.

11.

ТАМПЛИЕРИТЕ, ВТОРА ЧАСТ:

ДЕЙСТВИТЕЛНИТЕ ПРИЧИНИ ЗА ИЗЧЕЗВАНЕТО НА ОРДЕНА

И до днес се гадае как тамплиерите, с цялата си власт и мощ, са изчезнали така безславно от лицето на земята.

Както посочихме по-горе, те били надхитрени и измамени от френския крал, който искал да напълни хазната си с техните съкровища. За да оправдае този грабеж, Филип IV си измислил какви ли не „престъпления“, уж извършени от рицарите. Обвинявал ги в ерес и хомосексуализъм, две прегрешения, наказвани със смърт през Средновековието. Така привлякъл „общественото мнение“ на своя страна.

Не бива да забравяме обаче, че тамплиерите до голяма степен сами са виновни за своята гибел. Затова нека разровим още малко този аспект.

ЙЕРАРХИЯТА

Тамплиерите не си поплювали в отношенията си със своите съвременници, нито с християни, нито пък с друговерци. С течение на времето сред членовете на Ордена се ширнала арогантност. Те все по-малко зачитали „обикновения“ човек

и неговото достойнство. За рицарите всички не-християни и без това били хора втора класа. Самият орден също си имал йерархия, в долния край на която отделният човек също немал никакво значение.

Нека разгледаме тази йерархия малко по-внимателно. На върха на Ордена стоял *Великият магистър*, подчинен единствено на папата. Главата на Църквата обаче бил далеч, чак в Рим, докато Великият магистър, поне в началото, до 1187 година, се подвизавал в Йерусалим. Той разполагал с пълната власт над рицарите. Е, по въпросите за войната и мира е трябвало да се допитва до *конвента*, събранието на всички членове с право на глас. В този конвент влизали и ръководителите на тамплиерските провинции.

Тъй като Орденът бързо се разраствал, той се нуждаел от здрава организация. Така че се разпределя на отделни провинции, които до голяма степен отговарят на политическата карта.

В Европа съществували дванайсет провинции. Три от тях били в днешните Испания и Португалия, четири във Франция, Англия, Шотландия и Ирландия са обединени в една. В Германия имало една провинция, една – и в земите на Бохемия, Моравия, Австрия и Унгария. Италия била разделена на две, Йерусалим представлявала една, а по пътя към Светите земи имало други провинции. В разцвета си Орденът разполагал със 17 подразделения. Начело на всяка провинция стоял Велик командор. Заедно с командорите, Великият магистър управлявал религиозно-военното образование, наречено Орден на тамплиерите.

Заместникът на Великият магистър бил *сенешалът*. В старонемския език думата означава „старейшината на прислугата“, в нея откриваме и латинския корен *senex*, т.е. „стар“. Сенешалът бил вторият по ранг и носел отговорността за оръжията и конете, които имали огромно значение за рицарите. Израел важна роля в мирно време.

Маршалът влизал в действие, когато става дума за война. Тогава *той* бил господарят на всички коне, ризници и бойни подразделения. Изпълнявал ролята на военачалник, определял бойния ред и стратегията. Маршалът бил заместник на сенешала и Великия магистър.

Отделните провинции се състояли от споменатите вече коменди и техните земи. Всяка коменда се ръководела от *комптур*.

Латинската дума *commendare* означавала „преотстъпвам“, а *комендаторът* или *комптурът* отговарял за подразделението на провинцията, той бил господар на крепостта и на земите наоколо.

Това обаче не е пълната йерархия. На подчинение на комптура били рицарите, следващи строгите правила на Ордена. От тях се очаквало да тръгнат на смърт, без да им мигне окото. Всеки рицар имал и своите оръженосци. Войската се придружавала от капелани, военни свещеници.

По-надолу били ратаите и селяните, които се грижели за земеделските имоти.

Нека повторим подредбата, за да не загубим ориентация:

Господ ↓
Папа ↓
Велик магистър ↓
Сенешал / маршал ↓
Велик командор ↓
Комптур или комендатор ↓
Рицар ↓
Оръженосец ↓
Капелан ↓
Ратай

Тази йерархия се спазвала стриктно дори при храненето. Ратаят никога не сядал на масата на рицаря.

ВАРВАРСКИ НАКАЗАНИЯ

Рицарят бил стегнат в бруталния корсет на устава, чиито правила непрекъснато се увеличавали. Той нямал право да се смее, трябвало да се откаже от всички благини в живота и така нататък. Разрешено му било само да коли неверниците и да умре.

Проповядващото мир и любов християнство в ръцете на тамплиерите се превърнало в машина за убиване. Това функционирило само ако всички се придържат към строгата йерархия, която е непоклатима величина. Всеки рицар трябвало да понесе най-сурови наказания, ако направи дори минимален опит да разкъса тези окови.

Съществувала степенувана система за наказания, налагани за различните прегрешения. Най-малкото наказание се състояло в това нарушителят да бъде поставен за един ден на хляб и вода. Малко по-строги били три удара с камшик на голо. Колкото по-голям бил грехът, толкова по-сурови били и наказанията. Отнемането на мантията на рицаря било едно от най-страшните. Тази мантия била символ, с който всеки тамплиер се гордеел, тя го отличавала от всички останали. Бялата мантия с червения кръст била отличие и се носела с чест и достойнство. Загубата или лишаването от мантията било тежко наказание, което трябвало да се избягва на всяка цена.

Наложело ли се тамплиер да свали наметалото, значи бил паднал много ниско. В такъв случай го заменял с най-просто расо. Това било социално падение, почти немислимо днес, но в онези времена означавало най-страшното унижение.

При други тежки провинения рицарят трябвало да извършва унижителни дейности, да се храни от земята като куче. След това нямал право да заема никакви длъжности, губел и правото си на глас, оставал извън системата.

Най-страшното наказание било изключването от Ордена. То се налагало, ако тамплиерът е убил християнин, ако е откраднал от братята си или ако е дезертирал от бойното поле. С изключване наказвали предателството, приемането на исляма, ереста, както и хомосексуалните връзки.

В случай че рицарят се покае и пожелае да се върне в редиците на Ордена, трябвало да изчака една година и един ден, след което да се яви пред портата на крепостта, да коленичи и да помоли всички влизащи и излизащи събрата за милост. След това се представял пред общото събрание облечен само с риза и с въже около врата. Падал на колене и на висок глас признавал прегрешението си и молел за опрощение.

Такъв бил животът на един „високоуважаван рицар“. Както казахме, под него били само оръженосците, капеланите и ратаите. Не е нужна особено развинтена фантазия, за да си представим какви са били наказанията за тези три групи.

РОБСТВОТО

Ратаите не били най-ниското стъпало в социалната структура на Ордена. Още по-долу били поставени неверниците, а на дъното били робите, каквито имали както мохамеданите, така и християните, макар в началото християнството да било отворено за робите и да проповядвало любов към ближния.

Каква обаче била действителността? Тамплиерите в никакъв случай не били против робството. През цялото Средновековие имало роби, идващи от различни прослойки – черни дечица, евнуси, роби и робини за секс, за тежка работа и за войската. Точният брой на робите през разглеждания от нас период не е известен, историци го изчисляват обаче на шест до десет милиона души. Дори и най-набожните християни нямали нищо против робството. Даже през 1452 г. папа Ни-

колай V легитимирал робството в своята була *Divino amore communiti**. Съвсем в реда на нещата било евреи и езичници да се взимат за роби. Венеция и Генуа, все „примерни християнски средища“, били известни със своята търговия с роби.

Правото да притежаваш роби не се поставяло под въпрос и в Ориента. На Изток имало тържища за роби, кораби за техния транспорт и маршрути за техния превоз, обхващащи целия свят. Хора попадали в робство, защото не могли да си платят дълговете или защото племето им е загубило някое сражение. Имало обаче и ловци на роби и пирати, които редовно ходели на лов.

С течение на времето се създали „прочути“ търговски центрове, където се продавала и купувала „стоката човек“. Сред тях били островите Крит и Кипър. В един момент Кипър попаднал под властта на тамплиерите и макар че те не търгували с роби, не прекратили този доходоносен бизнес.

Най-голяма нужда от роби имало в Египет, където с тях редовно се попълвали редиците на войската. Европа също била голям пазар, особено островите в Средиземно море, където липсвала работна ръка.

Цялата тази брутална йерархия, степенувана от горе надолу и валидна за всички християнски държави, се оправдавала с Библията. Божието слово служело за потискане на хората, а системата почти не се отличавала от кастовата в Индия.

Затова и не е никак чудно, че в един момент хората започнали да негодуват срещу тамплиерите, защитаващи варварската социална подредба. На върха ѝ стояли папата, Великият магистър и неговите подчинени, заедно с крале и князе, епископи и кардинали. Всички те отравяли християнството със своя зловонен дъх и го извращавали.

Няма какво да се чудим, че тамплиерите са изметени от лицето на земята. Та кой би се чувствал добре в такова потис-

* *Divino amore communiti* (лат.) – За Божествената любов и общността. – Б. пр.

ническо общество? Чак когато християнството (или големи части от него) е показано като най-мизерно суеверие, когато библейските и наложените от клира „правила“ са разкрити като отвратителен метод на потисничество, лека-полека започва да се разпространява духът на свободата.

ИЗВРАЩАВАНЕТО НА ЕДНА БЛАГОРОДНА ЦЕЛ

Да си припомним, че тамплиерите са създадени, за да пазят пътищата, по които поклонниците стигали до Светите земи. Всеки християнин трябвало да може да стигне безпрепятствено до Божи гроб.

От един момент нататък обаче рицарите гледали само как да пълнят собствените си кесии. Те трупали такива богатства, че и днес ги зяпаме с отворена уста. Нападали „враговете“, търгували с реликви и започнали да издават „ценни книжа“ и „полиции“, както посочихме по-горе.

Комендите на рицарите се превърнали в банкови филиали. Според някои историци тамплиерите станали по-значими дори от еврейските лихвари и италианските търговски къщи.

В разцвета на съществуването си Орденът действително притежавал умопомрачителни активи. Ковчежетата му се пълнели от дарения на земи и владения, десятък, мита и такси, доходи от земеделска дейност, откупи за пленени мохамедански благородници и какво ли не още.

В това време първоначалната задача, защитата на пилигримите, отишла на заден план. Тамплиерите станали високомерни и привличали все повече завист и омраза. Старите идеали изчезнали, любов към ближния, братство и милосърдие, все ценности, уважавани до едно време от рицарите, но после изтикани в забвение.

На всичкото отгоре Ордена направил и друга фатална грешка, когато започнал да се меси в политическите дела на владетелите. Рицарите се борели за влиятелни постове в църквата и светската власт, само и само да разширят своето влияние. Започнали да действат и като дипломати, както например през 1173 г., когато папа Александър III възложил на Великия магистър да посредничи в спор между Франция и Англия.

С тези си действия тамплиерите сами ускорили своя упадък, като нарушили първоначалните принципи на чест и самоотверженост, за които били уважавани. Духовната им теология се превърнала в милитаристичен мироглед. Важни били само златото и парите, както и самата власт. Така огромното им влияние станало трън в очите на останалите властници. Богатството им ги направило могъщ политически фактор, на който другите гледали с недоверие и който в крайна сметка довел до тяхната гибел.

Етичните им принципи затънали в калта на ежедневната политика, интригите и алчността за пари и власт.

Всяка група, лишена от интегритет, рано или късно е обречена на провал. Историята ни предлага достатъчно примери. Те са толкова много, че няма как да ги подминем. Особено духовни групировки, независимо от какъв вид, които се поддават на изкушенията на властта, алчността и парите и предават първоначалните си благородни каузи, копаят собствения си гроб.

Това е ненаписаната досега, но действителна история на тамплиерите.

12.

СТРОГО СЕКРЕТНО – ЗАБУЛЕНИТЕ В ТАЙНА ИЗТОЧНИЦИ НА ХРИСТИЯНСТВОТО

Няма нищо по-фатално за една религия от това да признае, че се корени в предишни религии и че е съставена от по-стари вярвания. За съжаление точно такъв е случаят с християнството, като дори не сме назвали всички извори, от които то е черпело.

Някои от тези източници все още се пазят в тайна или бързо се замитат под килима, щом стане дума за тях.

Причината е ясна. Ако се разкрие, че някои учения и твърдения на християнството са „преписани“ или „заимствани“ от по-ранни религии, това ще разтърси устоите на вярата, която се изтъква като „оригинална“. Когато човек, способен да използва главата си, разбере, че е крадено най-безсрамно от предишни култури, той няма как да не се замисли. Ще се запита дали пък „християнството“ е точно „религията на откровението“, подарена на хората от самия Господ.

Прокрадват се съмнения. Въпреки всички уверения на свещениците човек започва да мисли самостоятелно. Става подозрителен и започва да души като ловно куче. Подушил ли е историческата диря, той ще иска да научи повече. Няма

да се задоволи с набожните глупости, със странната логика, т.е. опитите за оправдание на жреците, и няма да се хване на триковете на свещениците, надяващи се да го държат в страхопочитание. Няма да се подлъже от заплахата, че ще отиде в ада, ако не вярва.

Допреди няколко века всеки еретик веднага бил отлъчван от Църквата и изритван от обществото. Започнел ли да се съмнява, се превръщал в парий. Понякога такива хора направо отивали на кладата. По този начин властимащите държали критичните идеи далеч от народа.

Днес това вече не е възможно. Хората са жадни за просвещение, искат да погледнат зад завесите и да научат историческите факти. Страхът от ада вече не може да ги контролира, не ги привличат и неясни обещания за бъдещия рай. Триковете на жреците са им ясни.

Но защо, питаме най-наивно, дори и в цивилизованите страни и извън клира все още има съпротива, при това яростна, срещу истината.

И тук отговорът е ясен. В Германия например две трети от населението все още се причисляват към християнството, макар броят им да намалява стремглаво и все повече хора да напускат Църквата. „Твърдото ядро“ отдавна се е стопило и въпреки това истината продължава да се потулва. Дори историческите факти се процеждат едва-едва. В противен случай още повече овчици ще напуснат стадото и няма да могат да бъдат стригани. Много църкви ще трябва да затворят врати.

Цитираме ли правилните исторически източници, веднага разобличаваме лъжите, скрити зад твърденията, че религията ни е дадена „от горе“, т.е. направо от Господ. Затова и някои книги са толкова „опасни“. Някой продължава да дърпа конците зад кулисите. В образованието, сред водещите политици и в управлението на телевизиите все още седят представители на християнството. Те зорко бдят за религията да не се каже нито една лоша дума, дори и да е истината.

Според нас обаче е назрял моментът фактът да застане над фикцията, истината да се издигне над лъжата.

Затова в тази глава ще разкрием два източника на християнството, останали скрити за широката общественост. След което ще проследим назад пътищата на всички религии, за да стигнем до най-ранните им корени. Това ще ни позволи един наистина нов поглед върху *цялата* история на човечеството. Да, обещанието хич не е малко!

Но нека първо опровергаем две огромни лъжи, големи колкото Кьолнската катедрала. В известен смисъл става дума за нещо „строго секретно“.

„ЗАБРАВЕНАТА“ КУЛТУРА

И до днес не се признава достатъчно ясно, че сме длъжници на една прастара култура, тази на шумерите. Това е една висока цивилизация отпреди поне 6000 години. В своите текстове самите шумери обаче твърдят, че историята им е на повече от 400 хиляди години.

Първият въпрос гласи: къде се е намирала страната на шумерите?

Шумер е част от Месопотамия. Смята се, че понятието „Месопотамия“ е измислено от Александър Велики, който с него нарича земите „между две реки“ (*mésopotamós* на гръцки). Това е регионът между Ефрат и Тигър, намиращ се до голяма степен в днешен Ирак.

Културата на шумерите процъфтява, значи, в Месопотамия. Етимологията на думата „шумер“ остава загадка и до днес. Шумерите са получили това наименование от друг народ, може би то е пейоративно. Може би означава „хранещи се със зърно“. Друга възможност е да обозначава географски регион. Има предположения, че думата *Sumar* има връзка с

Shinar на иврит, с което евреите обозначили два града или по-скоро *две реки*. Според нас това е най-вероятното значение. Предлаган е и преводът „страна на цивилизованите господари“. Ясен отговор обаче така и няма.

Още през четвъртото и третото хилядолетие преди Христа шумерите имали значими и добре организирани селища, напоителни системи, интелигентна администрация, домашни животни, рало, каруци, т.е. познавали са колелото, изградени пътища и селскостопански растения. В Шумер имало хлебари и пивовари (особено важно за нас германците!), грънчари и дърводелци, готвачи и кошничари, зидари и скулптори, корабостроители и шивачи, кметове и посланици, майстори на каруци и администратори, писари и учени.

Азбуката им се преподавала в училища, където младите шумери от висшата класа се учили да смятат, да рисуват и да пишат. Шумерите правели разлика между съчинение, приказки за животни, мъдрости, религиозни химни, „научни“ трактати и разкази.

С други думи, това е удивителна цивилизация, която отново ни показва колко сме заблудени, когато гледаме с насмешка на загиналите стари култури. За да развиеш писменост, се нуждаеш от невероятна интелигентност!

Нека погледнем развитието на шумерската писменост поотблизо, тъй като тя е изключителна, преди да се върнем към основната ни тема – религиозните предания.

ОТКРИВАТЕЛИТЕ НА ПИСМЕНОСТТА

И до днес учените спорят дали египтяните или шумерите са измислили първата писменост. Факт е, че шумерската писмена система изглежда съвсем различна от египетската. Началото на шумерската азбука обаче е скромно, също като

при обитателите на земите край Нил. И те започват с картинки. Изобразяването на чук, стрела или ходило ставало чрез рисунка на съответния предмет. Три планински върха означавали планина. Скоро обаче се появила необходимостта да се изразяват и по-сложни неща. Така в един момент започнали да обединяват две пиктограми в една. „Плача“ се обрисувало с комбинацията от *око* и *вода*. Думата „принцеса“ се „изписвала“ с *жена* и *украшение*. Рисунка на *жена* и *планина* означавала на пръв поглед „жена от планината“, но в действителност ставало дума за „робиня“, тъй като шумерите си набавяли роби, нападайки племената в околните планини.

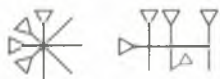
Тъй като се наложило да изписват все по-сложни понятия, те започнали да използват вече съществуващи пиктограми, давайки им съвсем ново значение.

Ето един пример: пиктограмата за река (две вълнообразни линии) означавала „вода“. В говоримия език „вода“ на шумерски се изразявала с гласната „а“. „Отивам за а“, е казвала може би някоя робиня.

Звукът „а“ имал обаче и значението на „в“, т.е. шумерите казвали „аз съм а една къща“. Така в един момент в писмения език знакът за река, двете вълнообразни линии, започнал да се използва и за предлога „в/във“.

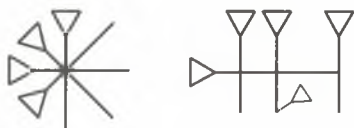
РАЗВИТИЕТО НА ПИСМЕНИЯ ЕЗИК

И до днес учените се удивяват от шумерската писменост. Тя изглежда така:

Тази дума означава „Инана“, просто едно име, подобно на Клаудия или Мария, чийто произход не ни е известен. Знаем само, че тази Инана е била жена с власт, може би принцеса или царица.

Погледнем ли тази писменост още веднъж, ще видим, че тя се състои от прави чертички и триъгълници, подредени много точно. Разстоянията между тях са равни, посоките са прецизни, а триъгълниците са с различен размер. Затова нека погледнем думата още по-внимателно.

Можем само да се преклоним пред гениалността на човешкия род. Явно няколко умни глави в Шумер, обитаващи „земите близо до двете реки“, в един момент избират триъгълника, който с помощта на чертички и определени разстояния може да бъде подреден в различни варианти, за да предаде дадена информация. Тази писменост издава предпочитание към геометричните форми. В Древен Шумер математиката вече е на високо ниво. Самите шумери наричат езика си не „шумерски“, а „еме-гир“, което означава нещо като „местен език“. Много по-късно по нашите ширини му дават наименованието „клиновидна писменост“. Клинът представлява геометрично тяло, при което две плоскости се съединяват в остър ъгъл.

От тези клинове, или по-точно триъгълници, се създават всевъзможни комбинации.

За писане шумерите ползвали заострено парче дърво, което на върха си имало това триъгълниче. С него те нанасяли чертички и триъгълници в плочка от мека глина, която след това оставяли да изсъхне или изпичали. Така създали цели набори от подобни плочки, които бихме могли да наречем ранна форма на книгите. Писмените знаци били поставяни и върху статуи и сгради.

Как така обаче интелигентните шумери изобщо са се сетили да изразяват словото в писмен вид? Каква е била междинната стъпка, довела до гениалната идея?

ОТ ИЗРЕЧЕНОТО ДО НАПИСАНОТО СЛОВО

Не можем да изключим необходимостта определени договорености да бъдат запазени в писмен вид, заради което шумерите са се разбрали за система от знаци. Религията също може да е изиграла някаква роля, тъй като написаните думи в началото притежавали „магия“ и били високо ценени.

Нуждата от комуникация растяла непрекъснато, но първоначалните букви давали само ограничена възможност за изразяване. Затова шумерите постепенно предпочели *логограмите*.

В понятието се крият двете гръцки думи *lógos* = „дума“ и *gráphein* = „пиша“. Това означава, че звученето на дадена дума в случая е без значение. Авторите на писмеността измисляли просто някакъв знак за съществуваща дума и си казали, че точно този знак ще изразява изговорената дума в писмен вид.

Шумерите били много изобретателни, що се отнася до логограмите. Тези знаци сякаш били дело на жрец математик

или зидар и описвали цели думи, с което надминавали по-старите пиктограми. Това ще рече, че развитието на шумерската писменост е протекло както при египтяните, макар и „картинките“ да са съвсем различни, тъй като всеки народ има собствена „групова динамика“ и специфична традиция.

Впоследствие изписаната шумерска дума се състояла от точно определена логограма, съставена от няколко клина, сочещи в различни посоки и свързани помежду си чрез прави линии.

Теоретично са могли да ползват кръгове или четириъгълници, които обаче са по-трудни за рисуване. Явно малките и големите триъгълници са им били по-лесни. При всички случаи те предоставят възможност за подредба заедно с линиите във всякакви комбинации и посоки, така че една дума да се отличава от другата.

ПО-НАТАТЪШНОТО РАЗВИТИЕ

Все още имало обаче думи, които не се разбирали съвсем ясно. Така че шумерите измислили допълнителни *фонетични* знаци, базирани на звученето на думата. Тези фонетични знаци се добавяли към логограмите, за да се избегнат недоразумения. Така шумерската писменост ставала все по-диференцирана и по-ясна.

От време на време се появявал нов гений, който да добави към старото някаква нова брилянтна идея и нов знак. Езикът се разраствал и се развивал. Още в онези времена хората се опитвали с помощта на езика и на писмеността да ускоряват и да подобряват комуникацията, да я направят по-интелигентна, да търсят нови форми на изразяване.

Някъде след 2900 г. пр. Хр. първоначалните значения на пиктограмите започнали да избледняват. Около 2700 г. пр. Хр.

от приблизително 1500 такива рисунки останали към 600 знака – нашите триъгълничета и чертички.

В резюме можем да кажем, че клиновидното писмо на шумерите е било най-интелигентната писмена система в Месопотамия до 1800 г. пр. Хр. Днес шумерският език е почти забравен и само шепа специалисти продължават да изучават и проучват тези триъгълници. Съществуват обаче редица преводи на текстовете от глинените плочки, така че днес знаем какво е вълнувало древните шумери. Можем, така да се каже, да ги подслушваме. С което изведнъж се оказваме отново при нашата централна тема. Какви са били религиозните тайни на шумерите?

ЕДНА УДИВИТЕЛНА РЕЛИГИЯ

В средата на петото хилядолетие преди Христа шумерската култура е вече силно развита, доказват археологическите находки. Някъде около 2300 г. пр. Хр. шумерите започват да изследват собствената си история и да я записват. И когато става възможно да разчетем клиновидното писмо, нашите учени зяпнали от почуда. Още тогава, далеч преди християнството, шумерите говорят за *рай* и *ад*. Християнските свещеници подскачат като ужилени, това няма как да бъде, не може да бъде истина! Та нали райт и адът са измислени от християните! Освен това шумерските текстове разказват и за старите им владетели. И тогава удря същинският гръм, така да се каже. Археолозите откриват и разчитат така наречения *Епос за Гилгамеш*.

Гилгамеш е името на героя в тази епична поема, представяваща един от най-впечатляващите разкази, познати на литературата и до днес. Според някои изследователи това е най-древната литературна творба, написана хиляда години

преди Илиадата на Омир или Стария завет на Библията. Ето и накратко съдържанието ѝ. Могъщият и силен герой, цар Гилгамеш, управлява град в Месопотамия. Бори се с чудовища, предприема вълнуващи пътешествия и оцелява при различни опасности. Опитва се да разбере как да избегне смъртта.

Как обаче се стига до тази находка?

Първите парченца от епоса са открити през 1853 г. при разкопки в Ирак. Младият английски пътешественик Хенри Лейърд* се натъква на останки от сгради, по чиито стени са изобразени ужасяващи демони. Релефите показват и божества, батални сцени и различни церемонии. Портите са пазени от огромни крилати бикове и лъвове. Лейърд открива и десетки хиляди глинени плочки, изписани с мистериозното клиновидно писмо. Той веднага изпраща 25 000 плочки в Британския музей в Лондон още преди иракското правителство да успее да му попречи. Направил е откритието на века.

През 1857 г. клиновидното писмо е разшифровано, Епосът за Гилгамеш вече може да бъде прочетен. Пред очите на учените се разкрива един цял нов свят, изпаднал дотогава в дълбока забрава.

Първите читатели с почуда научават, че в поемата се разказва и историята на човек, оцелял при Големия потоп. Става дума за ковчег, в който той натоварил много животни, за да преживее потопа. Накрая пуска гълъб, за да разбере дали водите се отдръпват.

Християнските жреци се разтреперват. Дълго време хората във Ватикана страдат от безсъние. И най-глупавият вече разбира, че историята за Ной и потопа е... открадната. Тя дори няма еврейски корен.

Вълнението е огромно, но само в научните кръгове, тъй като и до днес за Епоса за Гилгамеш не се говори много, поч-

* Остин Хенри Лейърд (1817–1894 г.) е британски археолог, станал известен с разкопките си в древните асирийски градове Ниневия и Нимруд. – Б. пр.

ти не се и преподава в училище. При това текстът е достъпен за всеки, налице са 73 фрагмента, съдържащи близо 2000 строфи от оригинала, както и редица добри преводи. По-късно са открити дори и първоначални варианти на епоса. Според тях Гилгамеш е две трети божествен и само една трета човек. Доживял до дълбока старост, цели 126 години. В още по-ранни версии Гилгамеш е описан като бог на подземния свят. Най-интересен обаче е фактът, че авторите на Библията явно са преписвали от този шумерски разказ! Нека видим какво пише в Епоса:

Ще ти издам една тайна, тайната на боговете. Нали знаеш онзи прастар град на брега на Ефрат? Там живях аз. Бях негов цар преди много време, когато големите богове решиха да изпратят потопа... „Бързо, събори къщата си и направи голям кораб... след това събери екземпляри от всяко живо същество и ги натовари на борда на кораба...“ (съвет на един бог към разказвача).

Започнах да строя, направих скици. При пукването на зората всички се събраха – дърводелците донесоха своите триони и секири ... въжарите дойдоха със своите въжета, а децата им домъкнаха катрана... Някои носеха дъски, други забиваха пирони, трети режеха дънери. В края на петия ден корпусът на кораба беше готов. Палубите бяха високи 36 ара, страните се извисяваха на двеста стъпки. Построих шест палуби, така че височината на кораба да се разделя на седем части. Всяка палуба разделих на девет... Натоварих кораба с всичко ценно, което притежавах – среброто и златото, цялото ми семейство... животни от всякакъв вид, диви и питомни...

През целия ден духаха бурни ветрове, валише дъжд и след това потопът ни заля и надви хората, подобно на война...

Шест дни и седем ноци бурята рушеше земята. На седмия ден дъждът спря, океанът се успокои. Не се виждаше

никаква суша, навсякъде само вода, равна като покрив. Ни следа от живот... На седмия ден извадих един гълъб и го пуснах на свобода. Гълъбът отлетя, но после се върна на кораб, защото нямаше къде да кацне.

В средите на християнския клир се надига вой до небесата, когато прочитат този текст. Освен това в *Гилгамеш* става дума и за ад, „подземен свят, дом на мрака, убежище за мъртвите. Обитателите му се хранели с мръсотии, пиели кал, носели пера вместо дрехи, никога не виждали светлина, а портите са покрити с дебел слой прах“.

Разбира се, това е съвсем друг вид ад и не прилича на християнския, но все пак е един вид негов предшественик. В текста се говори за висши жреци, за помощници при олтара, за екзорцисти и дори за пророци.

Въпреки всички разлики приликите са очевадни. Особено що се отнася до потопа.

Впоследствие се появяват все повече шумерски текстове. Глинените плочки разказват за просветени реформатори, надигнали глас срещу експлоататорските методи на жреците.

Открит е даже нещо като шумерски Мойсей, легендарен водач на обитателите на Двуречието. Като дете бил сложен в кош от тръстика. По-късно се издига в служба на царя, преди да се обърне срещу него. Също както библейският Мойсей срещу фараона.

На други плочки е открит текст, в който става дума за *агнец*, дал живота си. По дяволите, още паралели! В голямата си част тези текстове осъждат алчността на жреците, които настояват за все по-големи данъци. Посочват се и „греховете“ на хората, за които те са наказвани от боговете.

Разказва се дори за човек, загубил благоволението на боговете, защото опитал от плодовете на забраненото дърво. И за човек, направен от кал.

Адам ви праща поздрави!

Ето че капаците пред очите ни падат и виждаме съвсем ясно какъв е случаят със Стария завет, който е част от християнството. Лека-полека започваме да разбираме кои са истинските автори на Библията.

НЕВИЖДАНА КРАЖБА

Казано с две думи: големи части от Библията са преписани, копирани и откраднати. Евреите просто са си присвоили тези разкази и твърдения. От историята знаем, че юдеите са били поробени векове наред не само от Египет, но са били и във Вавилонски плен. Градът Вавилон е столицата на царството, което – през няколко междинни етапа – се явява наследник на шумерите и също се намира между Ефрат и Тигър. Разцветът на Вавилон е между 1800 г. пр. Хр. до края на I век от нашата ера.

Под *Вавилонски плен* се разбира отрязък от историята на юдеите, започнал около 600 г. пр. Хр. и приключил близо 60 години по-късно. След като вавилонската армия побеждава евреите, в плен попадат най-вече аристократите и членовете на висшето общество, за да пречупят съпротивата им.

Естествено, евреите имат досег с религиозните предания на шумерите, възприети отдавна от вавилонците. Така че не е нужна голяма фантазия, за да си представим как ученията на шумерите/вавилонците са навлезли в „Библията“ на евреите, през задната врата така да се каже. Във Вавилон юдеите бързо се асимилират, някои дори правят кариера в тази чужда страна, макар и да са в изгнание. Учени са установили, че части от еврейската Библия са доизпипани точно по време на Вавилонския плен.

С други думи, евреите се учат от своите господари. От египтяните възприемат „Десетте Божии заповеди“, или поне

техния първообраз, както и представата за точно описаните грехове, възкресението от мъртвите и други неща. От шумерите, респ. вавилонците, адаптират легендите за потопа и Ноевия ковчег, както и идеите за ад и рай, за човека, направен от кал, части от историята за Мойсей и т.н. Така че и в юдаизма няма много оригинални неща.

От Стария завет всички тези истории навлизат и в християнството. Първоначалните разкази, естествено, са променени, няма как и да е иначе, като се има предвид дългият стотици и хиляди години период. Удивително е обаче колко големи части са се запазили едно към едно.

Шумерите са повлияли и на древните египтяни. Днес знаем, че между двата народа са съществували интензивни търговски контакти. В двете култури са открити *идентични* пиктограми и *еднакви* каменни ножове.

По принцип търговските отношения в древния свят и до днес остават недооценени. Ще разберем тези връзки по-добре, ако си представим, че още тогава е имало вестоносци, които са били в състояние да преодолеят с висока скорост и най-големите разстояния, на кон или други ездитни животни, както и с кораби.

В определен смисъл евреите са били притиснати от две страни по отношение на своята религия. Отляво са били египтяните, отдясно Вавилон. Повтаряме: юдаизмът просто попива многобройни религиозни легенди, подобно на гъба. От своя страна християните възприемат или крадат тези легенди от евреите. Така вече можем да разберем как се е развило християнството. При това още не е станало дума за митраизма, една вяра, за която по нашите ширини също не се говори много-много.

РАЗБУЛЕНАТА ТАЙНА: МИТРА

Някои изследователи на религиите предполагат, че още в Древна Индия, люлката на всички религии, е съществувало божество на име Митра. Срещаме го със сигурност в Персия. Оттам култът се пренася в Гърция, откъдето попада и в Римската империя. Там преживява нов разцвет и намира много последователи, превръща се в таен култ. Има дори императори, почитали Митра. През III век култът обаче изчезва, изтласкан от християнството, но чак след като то възприема някои от неговите представи.

В Древен Рим култът към Митра достига нови висини. В подземни пещери се провеждат тайни церемонии и ритуали по посвещение, за които вярващите били длъжни да пазят пълно мълчание.

По-късно християните всячески се опитват да дискредитират култа към Митра. Твърдят, че при ритуалите става дума за инициирани от дявола имитации на християнските тайнства, което обаче няма как да е вярно, тъй като Митра е много по-старо божество от Христос. Всъщност се случва точно обратното. Християните крадат от Митра. Днес вече знаем, че последователите на персийския бог са разчупвали хляба и са приемали вода или вино, т.е. имали са нещо като евхаристия. При нея специално внимание се отдавало на кръвта на подбрани бикове. В по-късни времена култът към Митра се смесва с ученията на персийския Заратустра. Днес историците спорят кога точно е живял Заратустра, кое в култа е чисто митраистично и кое е привнесено по-късно. Източниците за този период обаче са много оскъдни. Последователите на Заратустра твърдят например, че неговите мъдрости били записани върху 12 хиляди кравешки кожи, които обаче отдавна са изчезнали. Така

че днес не сме сигурни кой елемент към коя религия принадлежи. И ако си позволим лукса да не правим голяма разлика между Заратустра и Митра и да говорим само за една „персийска религия“ или за „персийци“, можем да кажем следното:

- Връзката с Индия, и по-конкретно с ведите, е неоспорима. „Свещените текстове“ на персийците черпят без съмнение от прастарите веди.
- Преклонението пред някакъв бог, който умира и после възкръсва и който дава кръвта си на хората като един вид напитка за безсмъртие, се корени в персийските религиозни текстове.
- Сътворението на света на шест етапа също е от *Персия*, далеч преди написването на Стария завет.
- Учението, че всички хора произлизат от една-единствена двойка прародители, е персийско.
- Още зороастрийците смятат, че има рай.
- Легендата за потопа, изпратен от бог за наказание за греховете човечески, се разказва в Персия и се корени, както посочихме по-горе, в шумерските текстове.
- Вечната борба между доброто и злото, дуалистичният миоглед, е от Персия.
- Там намираме и представата за скорошния край на света.
- В персийската вяра има ангели и зли духове, които изкушават хората и ги карат да вършат грехове.
- В култовете към Митра и Заратустра намираме идеята за ад, за подземен свят, където осъдените души се хранят с отрови.
- Персийците пишат за чистилице и за Страшен съд.
- Митра често е изобразяван като млад мъж с ореол около главата, който символизира неговата същност на бог на слънцето. Оттам идва и християнският ореол, което означава, че изображенията на светците са с езически корени.

Не е нужно да посочваме още прилики с християнството, те са очевидни. Всички тези мъдрости обаче са много по-ранни, което ни показва, че християнството е било обградено от конкуриращи религии, от които си присвоява голяма част от своите постулати.

В по-късни времена християнските автори се опитват да потъпчат персийските вярвания. Осмивали ги или говорели за кървави церемонии, не по-различно от римляните, които твърдели, че християните ядат малки деца. Разбираемо е, все пак митраизмът се запазва като конкуренция до III век. Налагало се е християнството да се разграничи и да се измислят какви ли не противни легенди, само и само да не би някой да премине на страната на „врага“.

При това няма как да се отрекат историческите източници, на които се базира Библията. Няма как да ги премълчим или да се отървем от тях, каквито и трикове да прилагаме.

ПЪТЯТ НА РЕЛИГИИТЕ

По всяка вероятност първата религия се заражда в Древна Индия. Можем да я наречем прарелигия, която обаче много рано започва да се променя под влиянието на жреческо-контролни теологии и суеверия.

От Индия тази прарелигия поема на своето пътешествие и опложда шумерите, вавилонците и персийците.

Продължава да се разпространява от Двуречието и достига Египет и Гърция. На новите места, разбира се, религията се променя, добавят се нови легенди и митове.

Зараждащото се християнство е изложено на всички тези влияния – индийски, шумерски, вавилонски, персийски, египетски, еврейски, римски, гръцки и етруски. Подобно на сунгер, то попива ученията и представите на тези народи.

„Новата“ религия, християнството, е всъщност конгломерат от редица предишни религии. Това означава, че Западът дължи много голяма част от своето духовно развитие на Изтока – религията, културата и писмеността, достигнала до нас през Египет, финикийци, гърци и римляни.

Така че, ако искаме наистина да разберем нашето наследство, нашата собствена история, трябва първо да погледнем други страни. Много от „тайните“, които първоначално ни се струват неразгадаеми, стават изведнъж ясни, ако потърсим корените си... в *Азия*.

ОЩЕ ПО-ГОЛЕМИ ЛЪЖИ В ИСТОРИЯТА (2)

С това сме на финала на този том.

Ако разгледаме систематично различни култури и цивилизации, пред нас съвсем ясно се разкрива следното: част от отговорността за възхода и падението на една империя винаги се пада на жреците.

Бихме могли да формулираме следните постулати и изводи:

Постулат:

Подобно на царства и империи, религиите също подлежат на цикъла на зараждане, промяна и гибел. При религиите цикълът изглежда обикновено така:

- 1. Начало/издигане: най-висша мъдрост, призив към истинност и етика**
- 2. Съществуване: промяна на първоначалните учения**
- 3. Упадък/гибел: липсващ интегритет на жреческото съсловие, духовен и ментален контрол, упражняван от жреците, суеверия.**

Извод:

Решаващо значение за възхода на една култура/цивилизация имат писмеността и образованието. Владеещите писмо учени (често това са жреци) играят важна роля.

Извод:

За упадъка и гибелта на цивилизацията част от вината също е у жреците.

Признаците на упадък са: алчност за пари, власт, секс и поощряването на суеверията.

Извод:

По морално-етичното състояние на жреческата каста можем да съдим в какъв стадий (възход или упадък) се намира една култура/цивилизация.

Постулат:

По принцип религиите се борят за мир.

Една поначало мирна религия може да се обърне обаче на 180 градуса, ако начело застанат деструктивни личности.

Извод:

Религията често се излага на показ, когато трябва да се защитават политически интереси, тя служи и за оправдане за започване на война.

За да илюстрираме тези постулати или „Закони на историята“, ще добавим няколко думи за ролята на жреците при маите.

НА КАКВО НИ УЧАТ МАИТЕ

Най-южните части на Мексико, както и някои страни на юг от Мексико някога били населявани от маите. Коренът на думата и до днес тъне в мрак. От многото теории за нейното значение една е особено интересна. Според тази теория ду-

мата може да се преведе като „избраните“. Понятието „маи“ може да има връзка и с понятието „вода“, но и това не е сигурно.

Факт е обаче, че маите имали удивителна култура, не по-малко вълнуваща от тази на египтяните или шумерите. Началото на империята на маите е положено някъде около 2000 г. пр. Хр. В този период тя се състои от около 50 отделни държавици и като размер е колкото днешна Германия. Повечето учени предполагат, че маите идват от Азия, като са преминали през Аляска и Северна Америка, за да достигнат днешно Мексико. Нови находки навеждат на мисълта, че империята им се е разпростирала до Флорида на север и до Южна Америка.

Между 400 и 900 г., когато Европа все още тъне в мрачното Средновековие, маите вече строят импозантни градове, с достигащи небесата пирамиди, високоинтелигентни напоителни системи, впечатляващи храмове, обсерватории и представителни сгради, пред които се прекланяме и днес.

Някои учени ги наричат първите майстори на математиката. Маите познават нулата, която при нас става известна много по-късно. Тяхната математика е основана на двайсетична система, за разлика от нашата десетична. Маите имат и много точен календар, основан на систематично наблюдение на небесните тела. Тяхната година има 18 месеца, всеки по 20 дни. Към тях добавят пет извънредни дни, за да стигнат точната бройка от 365.

Освен това маите имат писменост с около 800 знака. Създаването на писмена система винаги е знак на висша култура, както показахме по-горе. Те били и талантиливи художници и скулптори, обработвали камък, керамика, дървесина, текстил, мед, сребро и злато.

Религията на маите е изключително интересна и дава по-късно повод за какви ли не предположения, подобно на еги-

петските пирамиди. В основата на тази религия е вярването, че тялото и душата са от съвсем различно естество, гледище, което откриваме и в други религии. Маите обаче имали и собствени представи, например че душата се помещава в *кръвта*.

С особено значение е така нареченият *чилан*, жрец с голяма власт. Той например е в състояние да помогне на мъртвите да се преродят. Чиланът е посредникът между боговете и хората. Те вярвали, че след смъртта душата, намираща се в кръвта, се връща към нов живот.

Както при гърците, боговете на маите имат човешки черти и са много стари. Те се хранят с аромати, например от цветя. Маите вярвали, че светът е създаден от един бог и се крепи от четирима великани. Имали демон на земетресенията и божества, отговарящи за дъждовете и бурите, за търговците и за войната, както и бог на смъртта, богиня на земята и луната, господар на отвъдното и други.

Особено интересно е божеството, наричано „господар на знанието“, което показало на маите с какво да се хранят и ги научило на медицина, четмо и писмо.

Според вярванията на маите тези божества или космически учители са слезли от небесата и са донесли математиката, познанията за звездите, изкуството и културата.

Хиляда години преди Питагор маите знаят за особено-стите на правоъгълния триъгълник, наясно са с астероидния пояс и с далечната планета Плутон. Познават цялата Слънчева система и я описват съвсем точно. Открити са изображения на каменни зъбчати колела, огромни пирамиди, скрити в джунглите и изградени от каменни блокове, тежащи няколко тона, както и картини, оставащи загадка и до днес.

УПАДЪКЪТ

Съществуват много теории за причините, довели до гибелта на маите, но всичко сочи, че през този период те водят много войни, фактор, който не може да остане незачетен.

Познаваме много народи и империи, затрили се заради войни. Рим например се разширява прекалено много, а разходите за войската стават непосилни. Величествената едно време Англия, владееща през XIX век моретата и голяма част от света, губи своята империя заради неразумните си военни разходи, необходими за издръжката на гарнизоните в чужбина.

В най-ново време тази участ сполетява и Съветския съюз, тъй като огромната част от петролните приходи отиват за армията, докато народът страда при занемарена икономика.

Подобни примери колкото искаш.

Така че въз основа на наученото от историята можем да предположим, че зачестилите военни кампании на маите са допринесли за гибелта на тяхната империя. Отделните съставни части, малките държавици, непрекъснато воюват помежду си, търсейки надмощие и икономически превес.

Външни фактори и природни бедствия рядко са причината за упадъка на един народ, в повечето случаи цивилизациите се унищожават сами.

При почти всички погинали империи виждаме и неетично поведение. При маите в един момент примерите за такова поведение зачестяват.

КРЪВНИТЕ ЖЕРТВИ

Маите не са миролюбив народ, както се смятало дълго време. Напротив, те са войнствено племе и никога не се притесняват да проливат кръв. Явно техните богове не се задоволяват само с благоухания, а искат и жертвоприношения, било то животни или хора.

Според вяраването душата на маите се крие в кръвта. За да я стимулират, те прободат устните, езиците и penisите си с тръни, като оставят кръвта да попие в парчета плат, които после изгарят. Според тях душата в крайна сметка се състои от въздух и дим.

С кръв маите се снабдяват и от своите врагове. Те са особено изобретателни по отношение на начините на умъртвяването на жертвите. Дават ги във вода, затрупват ги с камъни, отравят ги, обезглавяват ги и ги заравят живи. Разпарят им коремите и изтръгват още тупкащите сърца. Тези жертвоприношения служат за омилостивяване на боговете.

Към края на XI век започва залезът на маите. Империята им съществува близо 3000 години, нещо, което не много империи успяват. И въпреки това тя загива.

Много е вероятно първоначалната религия на маите да е съдържала голяма доза мъдрости, все пак тя дава началото на много науки. Същата тази религия обаче дегенерира все повече и повече. Властта накрая попада в ръцете на кръвожадни жреци, подкрепяни от властолюбиви местни царе, понякога изпълняващи и жречески функции.

Може би в началото „избраните“, както маите сами се наричат, са били духовно възвисени и културни. Изградили са царство на познанието, нямащо равно за своето време и до днес в историята на американския континент.

Тези познания обаче се израждат, преиначават и попадат в ръцете на хора, които злоупотребяват с тях. Алчни жреци, претендиращи, че са в пряк контакт с боговете, заедно с властолюбивите владетели стават виновниците за гибелта на тази удивителна цивилизация.

УРОЦИТЕ НА ИСТОРИЯТА

Бихме могли да разгледаме още много цивилизации и култури. И винаги ще се натъкнем на легендарни учени и жреци, стоящи в началото, а в края – на други, мизерни жреци, поощряващи суеверията и виновни за гибелта.

Нека обобщим още веднъж показаното в тази книга:

Трябва да изтъкнем интересния факт, че в началото на много цивилизации стоят „богове“. Тук обаче се налага да преосмислим нашите разбирания. Не е изключено това да са били талантиливи представители на човешкия род, по-късно идеализирани и издигнати до ранга на божества. Някои говорят за „извънземни“, други за „герои“, за „безсмъртни“, „полубожества“ или „царе“.

Няма да се впускаме в семантика. За нашите цели е достатъчно да осъзнаем, че явно са съществували „могъщи“, „силни“ и интелигентни индивиди, „основатели“, които векове и хилядолетия наред са определяли посоката за развитие на дадена цивилизация.

Важно е да изтъкнем и влиянието на азиатските религии и мъдри учения върху западните вярвания, както и факта, че християнството почива върху поне три големи лъжи.

В тази връзка стигнахме и до важни заключения относно зараждането на християнството. Така стигаме и до последното прозрение.

СТОЙНОСТТА НА ХРИСТИЯНСТВОТО

Още в предишни наши книги до голяма степен развенчахме християнството. У много читатели и критици това породя въпроса какво е нашето лично отношение спрямо религията.

Може да ви учуди, но за нас религиите имат голяма стойност. Особено ни допадат даоизмът в ранната му фаза, както и първоначалният будизъм. Юдаизмът е пълен с мъдрост, също както ислямът и християнството. Няма нищо по-ценно от една религия, стига да я гледаш от историческо-неутрална точка. Както будизмът допринася за цивилизацията на половин Азия, така и християнството цивилизира половин Европа. Затова за нас религиите, особено в началните им форми, са от голямо значение. Стигне ли се дотам една религия да бъде завлечена в калта на суеверието от алчни жреци, ние с погнуса се отвърждаме от нея.

Алчността за власт и пари у жреците стои на гроба на всяка цивилизация. Когато свещениците се принизяват до лъжци, мошеници и крадци, това е ясен индикатор за приближаващата гибел. В такъв случай не можем да застанем зад подобна религия, даже и зад християнството.

Особено голям позор е „извратеното християнство“, както го нарекохме, специализирало се в избиването на хора, воденето на войни срещу секти и кръстоносни походи срещу друговеци. Не сме в състояние да обичаме такъв вид „християнство“. То е съвсем преиначено и вече няма нищо общо с първичните идеали като любов към ближния и мира.

От друга страна, познаваме лично много християни, все чисти души, които съвсем безкористно се борят за мир и съблюдават повелята да обичат ближния си. На тях можем само

да кажем: Браво! Има изключителни „християни“, пред които се прекланяме. Без тях светът би бил по-беден.

Невъзможно е да се изброят всички предимства на християнството, тъй като са прекалено много. Някои от тях сме посочили по-горе. Вярата е утешавала бедните и слабите, помагала е на гладните, грижела се е за писмеността и образованието, карала е хората да се въздържат от „грехове“ и отчасти се е борела против робството, например във Византийската империя – докато някои папи са го поощрявали.

По принцип не бива всичко да се гледа през една и съща призма. От християнин до християнин има разлика, и тук се срещат каубои с черни и с бели шапки. Така, както би могла да се напише „Криминална история на християнството“, могат да се напълнят и стотици книги с добрите дела на християните. Страшните престъпления, описани най-добре от Карлхайнц Дешнер, не бива да се приписват на християнството, а най-много на едно променено до неузнаваемост и изкривено християнство.

Подобни извращения срещаме в Япония, Китай, при майте, както и в стотици други световни религии, където християнството изобщо не се среща.

Не бива и да се забравя, че християнството е дало надежда на милиони и милиарди. То е помогнало да се отнеме част от ужаса на смъртта. Вярата ни напомня, че има и по-висши ценности от злато, пари и имоти. Християнството дарява утеха, грижи се за болни и сакати, вдовици и сираци – не по-различно от исляма.

Християнството дава на хората посоки, по които да ориентират живота си към по-добро. То предоставя рамка, която не бива да подценяваме. Тази рамка е допринесла за стабилността на не една общност, вкарала е в правия път не една луда глава. Християнството ни кара да не забравяме за съществуването на ценности като етика и морал, а най-изтъкна-

тите му представители продължават да работят по различни хуманитарни каузи.

Според нашата преценка около 70 процента от християнството заслужават подкрепа. Затова призоваваме тази вяра да се уважава независимо от това, че голяма част от нейните учения са заимствани от предишни цивилизации.

Макар да се налага да посочим истината по отношение на по-ранните религии и „кражбите на интелектуална собственост“, на първо място винаги поставяме толерантността.

Защо ли? Защото, както знаем от историята, *религиозната търпимост предотвратява войни*. Такава толерантност трябва да има спрямо всички религии, до най-малката секта.

Ако християните следват ценности като чест, достойнство, интегритет и грижа за ближния, докато се застъпват за мир и помагат на другите, те заслужават нашите аплодисменти.

СЪЩЕСТВУВА ЛИ ГОСПОД?

След публикуването на първите ни книги някои читатели и критици се позаинтересуваха от личното ни мнение за Господ. „Вярвате ли в Бог?“, питаха те.

Този въпрос трябва да се разгледа с чувство за хумор.

Той ни напомня за един немски кмет, посетил през XVIII век великия Волтер, когато големият френски писател пребивавал в Швейцария. В началото германският градоначалник се почувствал неловко, но после казал какво му тежи на душата и помолил Волтер, така, съвсем лично, да му каже дали има Господ.

Надяваме се, че и вие се усмихвате, четейки този анекдот. Не ни е известно какво е отговорил Волтер, знаем само, че френският писател чистосърдечно се е забавлявал от факта, че е издигнат до съдник за съществуването на Господ.

В историята съществуват стотици, даже хиляди и десетки хиляди божества, както и безброй представи за боговете, особено при хиндуистите. Според нас всеки трябва да намери собствения си отговор.

Лично ние обаче вярваме, че има „Господ“, но нито можем да докажем неговото съществуване, нито пък обратното.

Между другото, Буда препоръчва човек да не си блъска главата за недоказуеми неща, тъй като това не води до нищо. Може би част от мъдростта се състои в това да признаеш, че някои неща просто не са ти известни, както и в това да не позволяваш този факт да ти развали настроението.

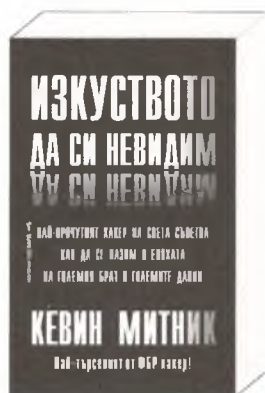
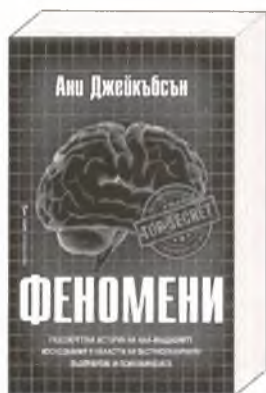
Ще завършим с цитат на Волтер, който на друго място, пак в отговор на същия въпрос, отговаря: „Ако вярата в Господ накара хората да предотвратят дори едно-единствено убийство, тогава вярвам в съществуването му“.

Понякога и философите мислят практично!

К а т а л о г,
нови и очаквани заглавия.
Промоции с големи отстъпки
и още на нашия интернет адрес
www.bard.bg

НАУЧНОПОПУЛЯРНА ЛИТЕРАТУРА

- ♦ Изгубените царства, Зекария Сичин
- ♦ Космическият код, Зекария Сичин
- ♦ Пророчеството „Орион“, Патрик Джери и Джино Ратинкс
- ♦ Ключът на Хирам, Кристофър Найт & Робърт Ломас
- ♦ В търсене на изгубената цивилизация, Грeм Хенкок & Санта Файя
- ♦ Потъна свят, Грeм Хенкок
- ♦ Животът, какъвто не го познаваме, Питър Уорд
- ♦ Свръхбоговете, Морис Котерел
- ♦ Събитията, които промениха света, Родни Касълдън
- ♦ Селестинското пророчество, Джеймс Редфийлд
- ♦ Десетото откровение, Джеймс Редфийлд
- ♦ Тайната на Шамбала, Джеймс Редфийлд
- ♦ Селестинското пробуждане, Джеймс Редфийлд
- ♦ Физика на невъзможното, Мицио Каку
- ♦ Кратка история на времето, Стивън Хокинг
- ♦ Послания от водата и Вселената, Масару Емото
- ♦ Физика на чудесата, Ричард Бартлет
- ♦ Експедиции „Хрониките на Земята“, Зекария Сичин
- ♦ Двадесетото откровение, Джеймс Редфийлд
- ♦ Физика на бъдещето, Мицио Каку
- ♦ Отвъд тайната, д-р Аиза Лав
- ♦ Сенсей. Изконният от Шамбала, Анастасия Нових
- ♦ Открий своя Дар, Шаиен Джой Азиз & Деймиън Лихтенщайн
- ♦ Как да съхраним видението – Десетото откровение, Джеймс Редфийлд & Керъл Ейдриън
- ♦ Вие знаете повече, откогато предполагате, Сека Николч
- ♦ Тайната на магьосниците, Алексей Фад & Роман Фад
- ♦ Квантовият активизъм ще спаси цивилизацията, д-р Амит Госвами
- ♦ Розовият слон, за който не бива да мислим, Димитър Божанов
- ♦ Големият сблъсък, Дийпак Чопра & Ленард Млодинов
- ♦ Световната конспирация, Дейвид Айк
- ♦ Инструментите, Фил Стъц & Бари Майкълс
- ♦ Сенсей II. Изконният от Шамбала, Анастасия Нових
- ♦ Изгубените цивилизации и тайните на миналото, под редакцията на Майкъл Пай & Кирстен Дали
- ♦ Четирите духовни сетива, Тери и Линда Джеймисън
- ♦ Другата реалност, Георги Жеков
- ♦ Пътешествия в митичното минало, Зекария Сичин
- ♦ Как да се предпазим от негативните биоенергии, В. Восмиев
- ♦ Полето, Лин Макатагарт
- ♦ Медицината на новото време, Георги Жеков
- ♦ Загадките на древното минало, под редакцията на Глен Крайсбърг
- ♦ Силата на признателността, д-р Ноел С. Нелсън & д-р Джанин Лемар Калаба
- ♦ Как да откажем цигарите за 30 дни, д-р Даниъл Сейдман
- ♦ Антиоксидантно лечение на рака, Геннадий Гарбузов
- ♦ Сома в Йога и Аюрведа, Дейвид Фроли
- ♦ Йога и Аюрведа, Дейвид Фроли
- ♦ Чудото на меда, Пени Стануей
- ♦ Битката на цивилизациите, Игор Прокопенко
- ♦ Великите загадки, Хърби Бренън
- ♦ Духовният код, принцеса Марта Луиза и Елизабет Норденг
- ♦ За литературата, Умберто Еко
- ♦ Свръхестественото, Грeм Хенкок
- ♦ Изцелението, Дийпак Чопра
- ♦ Винаги шик, Тиш Джет
- ♦ Бъдещето на ума, Мицио Каку
- ♦ Чудото на чешня, д-р Пени Стануей
- ♦ Щурмът на съзнанието, Игор Прокопенко
- ♦ Кодовете на подсъзнанието 2, Роман Фад
- ♦ Бунтът на масите, Хосе Ортега-и-Гасет
- ♦ Женската мъдрост и мъжката логика, Игор Калинаукас
- ♦ Позитивната интелигентност, Ширзад Шамин
- ♦ Неприлични моменти от историята, Карън Долби
- ♦ Най-големите тайни на Вселената, Игор Прокопенко
- ♦ Тайната история на човешката цивилизация, Майкъл А. Кремо & Ричард А. Томпсън
- ♦ Липсващите елементи на здравето, Георги Жеков
- ♦ Бъдещето на бога, Дийпак Чопра
- ♦ Лечение на организма със собствени сили, Сергей Фионов
- ♦ Съ-творение от най-висок порядък, д-р Уейн Дайър и Естер Хикс
- ♦ Малкият червен учебник, Съорен Хансен и Йеспер Йенсен
- ♦ Новите правила, Аасло Бок
- ♦ Чудото на содата, д-р Пени Стануей
- ♦ Практическа интуиция, Лора Дей
- ♦ Българските суперхрана 2, Георги Жеков
- ♦ Милion години в един ден, Грег Дженър
- ♦ Нейдзин. Класическата китайска медицина на Жътия император, превод д-р Маошин Ни
- ♦ Кажете ми ти някой: „Ти ме допльваш“, БЪГАЙ!, Уги Голдбърг
- ♦ Пътеката, Майкъл Пюет и Кристин Грос-Лох
- ♦ ДНК на боговете, д-р Крис Х. Харди
- ♦ Магията на подреждането, Мари Кондо
- ♦ Най-големите лъжи в историята II, Ха. А. Мелер
- ♦ Астрология, Силва Дончева
- ♦ Винаги ти – Мерил Стрийп, Майкъл Шулман
- ♦ Духовни решения, Дийпак Чопра
- ♦ Кой управлява света, Ноам Чомски
- ♦ Лечебните мисли, Джо Марчант
- ♦ Еволюцията на съзнанието, Александър Хакимов
- ♦ Тибетската медицина, Светлана Чойжинимаяева
- ♦ Човешкото здраве в един нездрав свят, Б. Болотов
- ♦ Вътрешно изграждане, Садухурув
- ♦ Откраднати съкровища, Брайън Хопън
- ♦ Съвършеното здраве, Дийпак Чопра
- ♦ Живот без диети, Георги Жеков
- ♦ Реквием за американската мечта, Ноам Чомски
- ♦ Изкуството да си невидим, Кевин Митник
- ♦ Феномени, Ани Джейкълсън
- ♦ Джак Никълсън, Марк Елмът
- ♦ Вагината, Нина Брокман и Елен Стъкен Дал
- ♦ Най-големите лъжи в историята III, Ха. А. Мелер

Последвайте ни
bard.bg

eBooks

ХА. А. МЕЛЕР
НАЙ-ГОЛЕМИТЕ ЛЪЖИ В ИСТОРИЯТА III
Немска, първо издание

Превод *Алеко Дянков*
Редактор *Евгения Мирева*
Художествено оформление на корица „Megachrom“
Компютърна обработка ИК „БАРД“ ООД
Десислава Петкова
Печат „Алианс Принт“ ЕООД

Формат 60/90/16

ИК „БАРД“ ООД
e-mail: office@bard.bg
За поръчки: borsa@bard.bg